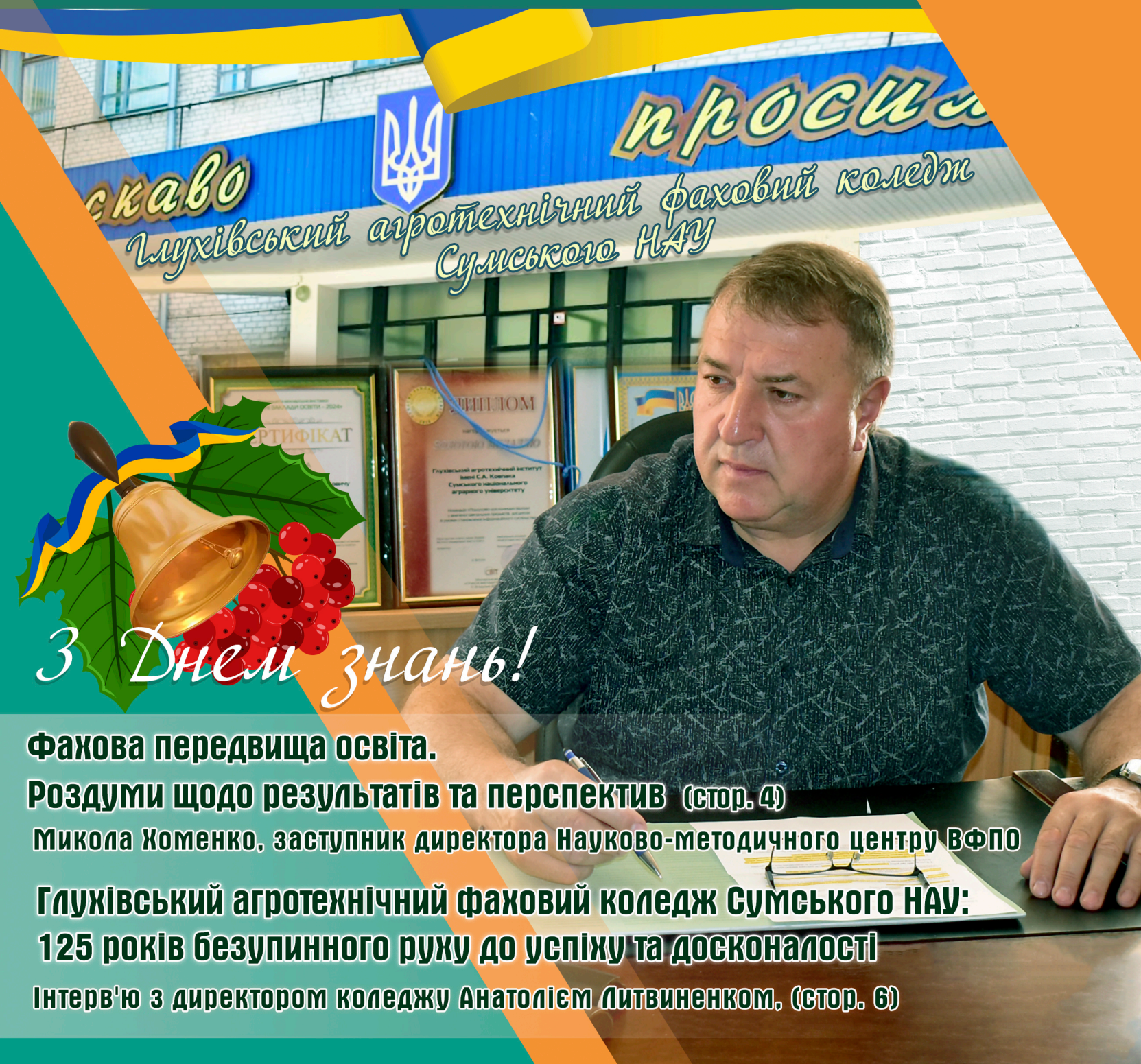

3. 2024

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

3 Дні знань!

Фахова передвища освіта.

Роздуми щодо результатів та перспектив (стор. 4)

Микола Хоменко, заступник директора Науково-методичного центру ВФПО

**Глухівський агротехнічний фаховий коледж Сумського НАУ:
125 років безупинного руху до успіху та досконалості**

Інтерв'ю з директором коледжу Анатолієм Литвиненком, (стор. 6)

НАЙПОПУЛЯРНІШІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ В КОЛЕДЖАХ УКРАЇНИ

Фахівці інформаційної системи «Вступ.ОСВІТА.UA» підготували рейтинг спеціальностей фахового молодшого бакалавра на основі базової (після 9 класу) та повної загальної (після 11 класу) середньої освіти.

Згідно з даними інформаційної системи, найбільше вступників до коледжів подало заяви на спеціальності «Медсестринство» (20 940 заяв), «Право» (13 748), «Підприємництво та торгівля» (13 579), «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (11 992), та «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» (11 354).

Серед найменш популярних спеціальностей – «Хімія» (48 заяв), «Відновлювані джерела енергії та гідроенергетика» (36), «Мікро- та наносистемна техніка» (27), «Історія та археологія» (16) і «Суднобудування» (14).

Загалом вступники на основі базової загальної середньої освіти подали цього року 161 571 заяву, а вступники на основі повної загальної середньої освіти – 115 339 заяв.

Вступ до закладів фахової передвищої освіти на контрактну форму навчання триватиме до 31 жовтня.

КІЛЬКІСТЬ ЗАЯВ НА ФАХОВОГО МОЛОДШОГО БАКАЛАВРА ЗА СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ

№	Галузь знань	Спеціальність	Заяв на базі БЗСО	Заяв на базі ПЗСО	Загальна кількість заяв	Загальна кількість заяв за галуззю
1	Управління та адміністрування	Маркетинг	3517	1817	5334	51273
		Менеджмент	5424	3660	9084	
		Облік і оподаткування	5172	6112	11284	
		Підприємництво та торгівля	7370	6209	13579	
		Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок	6704	5288	11992	
2	Інформаційні технології	Інженерія програмного забезпечення	8463	2479	10942	28236
		Інформаційні системи та технології	921	105	1026	
		Кібербезпека та захист інформації	846	154	1000	
		Комп'ютерні науки	3916	1346	5262	
		Комп'ютерна інженерія	8140	1866	10006	
		▶ продовження https://osvita.ua/mlbachelor/92815				

За матеріалами сайту «Вступ.ОСВІТА.UA»

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

Видається щоквартально

№3. 2024

На обкладинці:

директор Глухівського
агротехнічного фахового коледжу
Сумського НАУ
Анатолій Литвиненко

Виклики освіти: думки та перспективи

Микола Хоменко

Фахова передвища освіта. Роздуми щодо результатів та перспектив

4

Інтерв'ю

Глухівський агротехнічний фаховий коледж Сумського НАУ:
125 років безупинного руху до успіху та досконалості

Інтерв'ю з директором коледжу Анатолієм Литвиненком

6

Актуально

**Ольга Харчишина, Валентина Матвієнко,
Сніжанна Гриценюк**

Система моніторингу в коледжі. Як технології допомагають
удосконалити освітній процес

11

Анатолій Литвин, Літта Максимова, Яніна Ципуринда

Особливості педагогічного менеджменту
Олександрійського педагогічного фахового коледжу
імені В.О. Сухомлинського

17

Василь Фойняк, Алла Заліська

Впровадження компетентнісного підходу під час підготовки
ФМБ

21

Зоя Чиновата

Стратегія формування бренду викладача сучасного
закладу освіти

25

Олена Верховська

Розвиток психологічної компетентності здобувачів освіти
в умовах воєнного стану

27

Освітній процес

Інна Гулак

Реалізація концепції та стратегії національно-патріотичного
виховання у викладанні історії України

29

Алла Тягур, Евеліна Алмашій, Тетяна Ісак

Підготовка майбутніх педагогів за типовими та авторськими
освітніми програмами

32

Олексій Туревич, Юлія Морозова

Важливість лабораторних робіт для підготовки студентів
під час дистанційного навчання

36

Марія Мельник

Використання проєктної технології у навчанні хімії

39

Людмила Левченко, Ольга Додрик

Розвиток мовленнєвої компетентності студентів технічних
спеціальностей на заняттях англійської мови

42

Тетяна Найпак

Сценічна майстерність студентів сольного і хорового співу

45

З досвіду роботи

Дмитро Юреско, Алла Бездітна

Волонтерство як професійний розвиток майбутнього
спеціаліста

48

Раїса Соломіна

Розвиток основних рухових якостей на самостійних
заняттях з фізичного виховання

52

Тетяна Чернега, Світлана Волянська
«Цікаве креслення». Сучасні технології проведення позааудиторного заходу в ЗФПО 56

Цифрова трансформація освіти

Людмила Бойко, Світлана Дзюба, Ірина Ровна
Електронна бібліотека закладу фахової передвищої освіти: сучасний освітньо-інформаційний ресурс для всіх і кожного 58

Олена Родко
Використання віртуальної дошки Linoit у процесі дистанційного навчання у закладах освіти 62

Галина Рябченко, Олег Бадін, Максим Мидловець
Форми та методи активізації співпраці студентів, викладачів, батьків під час дистанційного навчання 64

Адреса досвіду

Ірина Блінова
Композиційний аналіз архітектурних об'єктів у процесі формування конструктивних навичок дизайнерів інтер'єру 67

Валентина Вишенська
Розкриття творчого потенціалу студентів у практичному навчанні 70

Олена Герман
Творчий підхід у викладанні економічних дисциплін для студентів мистецьких спеціальностей 72

Ганна Животовська, Ганна Шкарупа
Розвиток художньо-конструктивної компетентності за допомогою завдань у техніці лінорит 74

Ірина Літчевська
Візуалізація навчального матеріалу – сучасна стратегія навчання творчих спеціалізацій: мета та вимоги 78

Віктор Петриченко
Особливості застосування складових педагогічної майстерності в умовах дистанційного навчання 81

Віта Плешкун
Креативні підходи до викладання літератури 83

Євген Ткаченко, Володимир Шоха
Застосування інформаційних технологій на заняттях математики 85

Наталія Упірова
Викладання дисципліни «Екологія галузі» для студентів спеціальності «Технології легкої промисловості» 89

Науково-дослідна робота

Леся Петруняк
Українське шістдесятництво: витоки та перспективи дослідження 92

Елла Генчєва, Лариса Волкова
Науково-дослідницька діяльність студентів 96

Ювілей

Павло Заєць, Вікторія Портна
Альма матер фахівців транспортної галузі 100

Коледж – моє життя

Руслана Шурпатенко, Наталія Ореховська
Коледж – моє життя 105

Олена Бурико
Мотивація до роботи – частина мотивації до життя 110

Марина Коваль
Моя педагогічна нива 113

Ганна Новак
Життя – не ті дні, що пройшли, а ті, що запам'яталися 115

Єлизавета Коровіна
Коледж – це напрямок мого життя 119

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Засновник:

**Державна установа
"Науково-методичний центр
вищої та фахової
передвищої освіти"**

Редакційна колегія:

Тетяна Іщенко – голова
Валерій Булгаков
Світлана Жуковська
Володимир Калущка
Станіслав Ніколаєнко
Анатолій Похресник
Володимир Стасюк
Микола Хоменко
Олег Шаров

Редакція:

Світлана Жуковська – головний редактор
Ніна Цибенко – літературний редактор

Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідоцтво КВ №24178-14018Р
від 04.11.2019 року

Верстка та дизайн

Людмила Шишкіна

Адреса редакції:

м. Київ, вул. Смілянська, 11

e-mail: osvitatk@ukr.net

Видавництво Науково-методичного центру
Свідоцтво ДК №1310
03151, м. Київ
вул. Смілянська, 11

Відповідальність за зміст публікацій та достовірність інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право скорочувати авторські матеріали та вносити в них правки.

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА. РОЗДУМИ ЩОДО РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ПЕРСПЕКТИВ

Микола Хоменко,
канд. пед. наук, заступник директора
Державної установи «Науково-методичний центр
вищої та фахової передвищої освіти»

Анотація. За останні роки змінилися пріоритети освітянської діяльності, головне – це безумовно безпечні умови роботи та навчання, збереження ментального здоров'я, а також формування мотивації до здобуття знань і навичок, запровадження нових форм і методів підготовки.

Abstract. In recent years, the priorities of educational activities have changed, with the main ones being safe working and learning conditions, mental health, as well as motivation to acquire knowledge and skills, and the introduction of new forms and methods of training.

Цього року фахова передвища освіта відзначила невеликий, але значущий ювілей. П'ять років тому, після тривалого публічного, відкритого обговорення, був підписаний Закон України «Про фахову передвищу освіту» і розпочався непростий процес його імплементації. Так склалося, що впровадження Закону відбувалося в дуже критичний для країни час – пандемія і війна, які принесли невідому для багатьох поколінь біду – втрату людей, руйнування економіки, знищення життєво важливої інфраструктури країни, міграцію населення, переміщення закладів освіти, а також значні реальні освітні втрати (за оцінюванням експертів 1-1,5 роки).

Змінилися пріоритети освітянської діяльності, головне – це безумовно безпечні умови роботи та навчання, збереження ментального здоров'я, а також формування мотивації до здобуття знань і навичок, запровадження нових форм і методів підготовки. Не говоритимемо високопарних слів, але переважна більшість працівників закладів освіти, студенти, батьки не зламалися в цей важкий час, зумівши переформатувати свою діяльність відповідно до викликів. Особливо складно було переміщеним закладам освіти (близько 100), які змогли організувати і продовжити свою діяльність у нових надскладних умовах, проявляючи гнучкість і креативність.

Віримо, що канула у небуття потреба в підтвердженні необхідності підготовки фахового молодшого бакалавра. Це вже аксіома. Хоча осо-

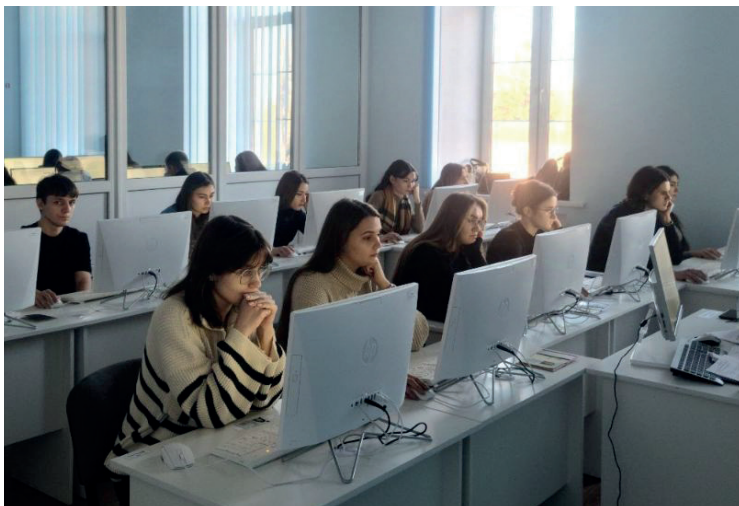
бливу турботу останнім часом викликали спроби об'єднання професійно-технічної і фахової передвищої освіти, виведення фахових коледжів зі структури університетів і передача їх на місцевий бюджет, оптимізація закладів освіти, відчуження земель тощо. Вистояли перед більшістю цих проблем.

Чого ж досягнуто і конкретно зроблено для успішного розвитку цього рівня підготовки:

- збережено мережу закладів освіти;
- поглиблено інтеграцію з професійною та вищою освітою;
- розроблено нові освітні стандарти;
- проводиться адаптація до оновлених освітніх програм;
- відбувся перехід на нові спеціальності;
- змінено назви закладів освіти;
- упорядковано штатні розписи;
- зросла зацікавленість до навчання у фахових коледжах.

Слід окремо відзначити позитивні зміни в офіційній інформаційній політиці щодо підготовки фахівців середньої ланки. Якщо раніше цей рівень підготовки або замовчувався, або інформаційно поєднувався з професійно-технічною освітою, то сьогодні він зазвучав як окремий рівень підготовки фахівців (візія майбутнього освіти і науки України).

Сформована і ефективно працює управлінська та громадська інфраструктура, яка поряд з педагогічними колективами сприяла як розробці

Закону, так і його успішній імplementації.

В умовах розквіту хейтування дозволю собі непопулярні нині речі, назвавши структури і прізвища людей, які доклали і докладають значних зусиль для підготовки та реалізації Закону:

- Директорат фахової передвищої, вищої освіти МОН (Олег Шаров);
- Всеукраїнська асоціація працівників закладів фахової передвищої освіти (Валерій Булгаков);
- Спілка голів рад директорів закладів фахової передвищої освіти (Анатолій Похресник);
- Сектор фахової передвищої освіти Науково-методичної ради МОН (Володимир Зелений);
- Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти (Тетяна Іщенко).

Впевнено відчують себе заклади освіти з контингентом понад 500 здобувачів освіти, які забезпечують ефективну роботу і яким не загрожує оптимізація та перепрофілювання.

Результати прийому цього року засвідчують ріст подачі заяв абітурієнтів у фахові коледжі (близько 250 тис. заяв) Зберігають високі показники за галузями знань:

- ◆ Управління та адміністрування (51273)
- ◆ Інформаційні технології (28236)
- ◆ Охорона здоров'я (27251)
- ◆ Транспорт (183353)
- ◆ Аграрні науки та продовольство (17639)

Слід відзначити постійний ріст вступників з повною загальною освітою.

Ці показники засвідчують, що близько 30% випускників 9 і 11 класів вибирають навчання у фахових коледжах.

Звичайно в умовах запровадження дистанційного і змішаного навчання, а також орієнтування на індивідуальну траєкторію підготовки, вимагає корінних змін у методології і організації навчання.

Одне з головних завдань – визначення і забезпечення мотиваційних засад роботи як викладача, так і здобувача освіти. Головне в цьому – це бачення професійної реалізації набутих знань та навичок. Якщо говорити про мотивацію

викладача, то це передусім достойна заробітна плата. Не може викладач першого тарифікаційного розряду отримувати 7732 грн, за мінімальної заробітної плати в країні 8000 грн. Водночас статистика засвідчує, що середній рівень зарплати по країні становить 18903 грн.

Проведення заміру освітніх втрат через незалежне тестування засвідчують досить низькі показники знань студентів, які різняться як у розрізі спеціальностей, так і регіону. І це зрозуміло – війна. Безумовно за те, що роблять працівники закладів освіти, вони вже заслуговують на повагу. Водночас маємо відзначити, що в закладах освіти, наближених до фронту, нерідко показники кращі, ніж у тих, які перебувають у більш безпечних умовах. Це щодо можливостей запровадження різних форм навчання.

Використання ЄДКІ (єдиний державний кваліфікаційний іспит) з регульованих спеціальностей у вищій і фаховій передвищій освіті (транспорт) засвідчує, що це одна з ефективних незалежних форм контролю знань студентів, що сприяє підвищенню відповідальності за результати навчання як студентів, так і викладачів.

Особливо зауважимо, що фахові методичні об'єднання зі спеціальностей, які розпочали свою діяльність лише два роки тому, вже зробили значний внесок у формування навчально-методичного комплексу, підготовку електронних посібників, тестів для незалежного заміру знань.

Близько 200 працівників закладів освіти, які плідно співпрацюють з Науково-методичним центром ВФПО, нагороджені подяками.

Підтверджуючи основні принципи розвитку фахової передвищої освіти, зокрема зорієнтованість на євроінтеграцію і глобалізацію, освіту впродовж життя, цифрову трансформацію, стійке інклюзивне зростання, а також адаптивність до світу, потрібно конкретизувати деякі питання, які потребують вирішення, а саме:

- створення на базі провідних закладів освіти навчально-практичних центрів (центрів професійної досконалості);
- розширення і ефективне впровадження нового освітнього менеджменту;
- залучення до навчання дорослого населення з використанням коротко-строкових курсів (мікрокредитів);
- подальше поглиблення навчальної та виробничої практики;
- зміна підходів до оплати праці з урахуванням завантаженості, підготовленості, кваліфікації, досвіду і відповідальності (грейдова оплата);
- посилення зв'язків з роботодавцями, бізнесом;
- адаптація до нових освітніх програм;
- запровадження дуальної освіти.

ГЛУХІВСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ СУМСЬКОГО НАУ: 125 РОКІВ БЕЗУПИННОГО РУХУ ДО УСПІХУ ТА ДОСКОНАЛОСТІ

Навчальний заклад, який об'єднав у своїй історії події трьох століть, безумовно, заслуговує на увагу. Про те, чим живе зараз коледж, як готує фахівців у прикордонні Сумщини, які мрії хоче втілити в життя, говоримо з директором ГАФК СНАУ Анатолієм Литвиненком.

- **Анатолію Васильовичу, у серпні 2024 року Глухівському агротехнічному фаховому коледжу СНАУ виповнюється 125 років. Це гарний вік. Напевне, є чим похвалитися, але хотілося б почати з часу заснування установи, бо саме це стало точкою відліку в історії навчального закладу, який, по суті, готує кадри не лише для сільського господарства вже третє століття.**

Аналізуючи шлях коледжу протягом цих 125 років, хочу зазначити, що від заснування і до сьогодні в ньому навчали саме тим спеціальностям,

які потрібні тут і зараз. А почалося все у другій половині XIX ст. Тоді глухівська округа налічувала більше 20 цукрових і винокурних заводів із механізованим процесом виробництва, які потребували кадрів. Через це у Глухові 1899 року відкривають ремісниче училище, що отримує ім'я засновника – Ніколи Терещенка. Через 20 років уже професійно-технічна школа готує техніків-механіків із холодної обробки металів. У 1929 р. навчальний заклад стає технікумом механізації сільського господарства, який, випускаючи механізаторів, тамує кадровий голод МТС, радгоспів, ремонтних заводів і колгоспів. У 1945-му відкривають відділення електрифікації, співробітники якого беруть на себе електрифікацію сіл і впровадження електроструму на виробництві. 1950-60 роки взагалі принесли закладу визнання на рівні держави, бо на базі ливарного цеху, майстерень із токарної та слюсарної справи учні ви-

готовляли вертикальні свердлильні верстати, що постачались у сільгосп підприємства всієї країни. З 1971 р. починає свою роботу відділення промислового та цивільного будівництва. У 1994 р. політехнікум імені С.А. Ковпака стає першим коледжем у системі аграрної освіти Сумщини. Для забезпечення кадрами фінансового спрямування агропромислового виробництва в 1997 році відкрито відділення бухгалтерського обліку. Одними з перших в Україні ми почали готувати бакалаврів. У 2003 р. коледж входить до структури Сумського національного аграрного університету. Це стало складовою частиною інтеграційних процесів у системі аграрної освіти України й відкрило перед навчальним закладом нові якісні перспективи, дозволило ефективніше розв'язувати поставлені завдання. 2012 року ми стали Глухівським агротехнічним інститутом імені С.А. Ковпака СНАУ. 2021 року вчергове змінили назву – на Відокремлений структурний підрозділ «Глухівський агротехнічний фаховий коледж Сумського національного аграрного університету». Всі ці процеси є відображенням тих змін, які відбувалися в країні загалом і освітній галузі зокрема. Саме вчасна реакція на різноманітні реформи, розрахунки наших дій на кілька кроків уперед дали можливість вистояти в найбуремніші роки.

• **Кожна епоха, звісно, по-своєму вплинула на коледж. Якщо брати вже наші часи, що саме кардинально змінило підхід до навчання та запустило процеси, які дозволили вийти на новий рівень викладання?**

Безумовно, таким чинником можна вважати нашу участь у міжнародному проєкті «Сприяння розвитку професійної освіти в аграрних коледжах України». Це наш щасливий квиток, подарований долею. До пандемії коронавірусу й повномасштабного вторгнення наш освітній заклад неодноразово був майданчиком для зібрань педагогічних працівників з усієї України. В рамках проєкту на нашій базі відбулося 4 практичних семінари, які дали поштовх до активізації процесу впровадження інноваційних технологій. Проєкт допоміг створити якісне освітнє середовище, де практичне навчання домінує над теорією, а отримані знання дають можливість випускнику одразу почати працювати. Зазнали змін навчальні плани: за спеціальностями 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 201 Агрономія, 208 Агроінженерія зменшено кількість дисциплін, залишено саме ті, які знадобляться для майбутньої роботи. Натомість значно збільшилася тривалість технологічної та виробничої переддипломної практик.

Ми вдосконалили технологію проведення занять із професійних дисциплін (розширене використання пошуково-дослідницької роботи) та технологію проведення виробничих практик. Збільшили кількість занять на виробництві та вдосконалили методику їх проведення. Залучили роботодавців до процедур державного контролю за якістю підготовки фахівців. Одночасно почали активно впроваджувати елементи дуальної форми здобуття освіти. Наші студенти вивчають технології організації роботи фермерських господарств Німеччини, знайомляться з культурними

та духовними цінностями країн Європи. Педагогічні працівники підвищили кваліфікацію, пройшовши стажування на базі фермерських господарств й освітніх закладів Німеччини. Світові виробники відгукнулися на пропозицію створити на базі ГАФК СНАУ навчальні центри. Співробітники українських представництв KUNH-Ukraine та New Holland провели низку лекцій і практичних занять.

Важливим аспектом стало оновлення матеріально-технічної бази. У рамках проєкту доукомплектували лабораторії/класи: машин і обладнання, технології виробництва та переробки с.-г. продукції, охорони праці та БЖД, основ електроніки і автоматики, електрообладнання с.-г. агрегатів і установок, комп'ютеризації с.-г. виробництва. З нуля створили клас моніторингу якості освіти, лабораторії технічного сервісу та ремонту машин і обладнання.

Зміна вектору підготовки молодих спеціалістів у бік практичності покращила їх шанси на ринку праці. Це не могло пройти поза увагою населення, тому навіть останні надскладні роки ми успішно проводили вступні кампанії.

• Коледж знаходиться у прикордонні Сумщини. Звісно, повномасштабне вторгнення росії на територію України не могло не позначитися на роботі закладу. Як працюється в нинішніх умовах? Чи вийшло зберегти викладацький і студентський колективи? Яких змін зазнав навчальний процес?

Повномасштабне вторгнення рф в Україну безперечно змінило життя колективу закладу. Війна стала серйозним викликом для адміні-

страції, педагогічних працівників, співробітників і студентів коледжу. Проте спільними зусиллями вдалося відновити освітній процес і зберегти викладацький колектив. Попри всі складнощі – обстріли, ракетні загрози, дистанційне спілкування зі студентами – ми вистояли та продовжуємо працювати. Ми покращуємо професійну підготовку тих спеціалістів, які відбудують післявоєнну Україну: облаштовуємо нові лабораторії, розширюємо базу партнерів, осучаснюємо освітні програми. Бо зараз інакше не можна. Зараз кожен має бути активним, цілеспрямованим, наполегливим, роблячи власний внесок у загальну Перемогу. Ми чітко розуміємо, що війна – не привід ставити життя на паузу.

У 2023 році на відділенні будівництва відкрили нову спеціальність – «Лісове господарство». Уже перший набір показав, що це надзвичайно популярний напрям підготовки. Разом із фахівцями філії «Шосткинське лісове господарство» ДП «Ліси України» розробили освітньо-професійну програму.

Навіть в умовах воєнного стану наш заклад продовжує бути тим майданчиком, який об'єднує освітян, виробничників і аграріїв. Усвідомлюючи, що освіта не може бути відірваною від життєвих реалій, на землях лабораторії рослинництва ми разом із партнерами заклали дослідні ділянки для вивчення різних культур. Проміжні та підсумкові результати аналізували разом із виробниками насіння та місцевими аграрними підприємствами під час днів поля, які у 2023 році були присвячені вирощуванню гібридів соняшника.

На мою думку, співпраця безпосередньо з виробничниками є одним із найефективніших видів навчання. Під час гостьових лекцій наші студен-

ти мають можливість не просто отримувати суху теорію, а разом із практикуючими професіоналами вивчати найсучасніші зразки техніки, будівельних та електротехнічних матеріалів тощо. Знання, отримані від професіоналів, корисні і дітям, і викладачам. Гостьова лекція – це, в першу чергу, підвищення кваліфікації педагогічного працівника. Немає різниці, який напрям, у якій сфері підготовки. Лектори, зазвичай, надзвичайно цікаві люди, які знають те чи інше питання з практичного боку. Наприклад, коли відбувалася гостьова лекція «Система скріпленої термоізоляції», фахівці компанії «Anserglob» детально розповіли про утеплення фасадів та його функції; переваги та недоліки використання мінераловатних і пінополістирольних плит; ознайомили з кожним кроком процесу. Найактивніші слухачі й самі спробували нанести мозаїчну штукатурку.

Гостьові лекції зі спеціалістами ТОВ «Кроп-Інкріс» дали нашим студентам і викладачам не менш актуальні знання про олійні культури. Мова йшла не лише про особливості вирощування соняшнику в Україні, а й про історичні етапи селекції та її здобутки; місце соняшнику в сівозміні, фактори впливу на олійність, складові урожайності тощо. Матеріал лекції був настільки інформаційно насиченим, що викладачі коледжу вирішили використовувати його під час проведення подальших занять з іншими групами.

Дуже популярні серед молоді та викладацького складу коледжу й зустрічі зі спеціалістами компанії DroneUA. І це далеко не весь перелік корисних зустрічей. Такі лекції дають нам унікальний шанс отримати інформацію від професіоналів-практиків. Це допомагає організувати освітній процес так, щоб випускники не приходили на виробництво з пустими очима, щоб вони

могли застосувати здобуті знання відповідно до специфіки того чи іншого підприємства.

Ми пишаємося нашою моделлю співпраці з усіма, хто зацікавлений у розвитку аграрної освіти України. Особливо вдячні тим, хто в умовах збройної агресії допомагає давати студентам знання, які їм знадобляться на робочому місці. Молоді спеціалісти повинні знати практичний бік своєї роботи, адже це значно покращить їх шанси на ринку праці. Разом ми змогли втримати належний рівень професійної підготовки. Сьогодні якісно виконують свою роботу наші захисники, тож ми маємо робити свій внесок у Перемогу – давати якісні знання студентам, адже попереду відновлення України. Наш стандарт – якісний освітній процес.

• **Судячи з усього, ви, беручи до уваги безпекову ситуацію, не заціклюєтеся на зовнішніх чинниках. Яким бачите майбутнє коледжу? Які мрії хочете втілити в життя?**

Головна мрія – Перемога України. А поки аналізуємо освітні тенденції, з'ясуємо, які нові спеціальності доцільно відкрити, щоб бути ще кориснішими для країни. Серед тих планів, які хотілося б закрити найближчим часом, – завершення ремонту ще одного укриття; облаштування лабораторного комплексу й кабінету диджиталізації для агрономів, лабораторії механізації та автоматизації технологічних процесів у тваринництві та птахівництві на відділенні електроенергетики; встановлення панелей для сонячної генерації електроенергії. Впевнений, що тому колективу, який залишився працювати в коледжі, будь-які завдання під силу. Це когорта однодумців, настільки залюблених у свою роботу, що на-

вчальний заклад не просто проіснував 125 років, а завжди був на вістрі часу та продовжує успішно готувати фахівців. У мене було вдосталь часу, щоб пересвідчитися, що ми – не просто устано-

ва, де навчають майбутніх фахівців-аграріїв, а справжня родина, де підтримують один одного, не залишають на самоті в тяжких обставинах.

Ми віримо українським Збройним Силам. Дякуємо нашим захисникам за можливість працювати. Разом ідемо до Перемоги України, після якої, впевнений, на Глухівський агротехнічний фаховий коледж СНАУ чекає новий злет, новий етап в історії.

• Дякуємо за розмову.

Нехай усі мрії збудуться.

Інтерв'ю підготувала Ксенія Осьмакова

ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА

Зараз у Глухівському агротехнічному фаховому коледжі працюють 5 відділень: агроінженерії; електроенергетики; економіки та інформаційних технологій; будівництва; заочне. Заклад здійснює підготовку бакалаврів із трьох спеціальностей і фахових молодших бакалаврів – із дев'яти. Головним чином навчання відбувається за рахунок державного бюджету. Студенти отримують академічну та соціальну стипендії, проходять виробничу практику за кордоном і на провідних підприємствах регіону. Кожен бажаючий може отримати посвідчення водія, здобути популярні робітничі професії та навички за короткостроковими програмами.

АКТУАЛЬНІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ:

Освітньо-професійний ступінь «фаховий молодший бакалавр»:

- 071 «Облік і оподаткування» (денна та заочна форми);
- 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (денна та заочна форми);
- 073 «Менеджмент» (денна форма);
- 123 «Комп'ютерна інженерія» (денна форма);
- 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» (денна та заочна форми);
- 192 «Будівництво та цивільна інженерія» (денна та заочна форми);
- 201 «Агрономія» (денна форма);
- 205 «Лісове господарство» (денна форма);
- 208 «Агроінженерія» (денна та заочна форми).

Освітній ступінь «бакалавр»:

- 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (денна та заочна форми);
- 192 «Будівництво та цивільна інженерія» (денна та заочна форми);
- 208 «Агроінженерія» (денна та заочна форми).

СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ В КОЛЕДЖІ. ЯК ТЕХНОЛОГІЇ ДОПОМАГАЮТЬ УДОСКОНАЛИТИ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Ольга Харчишина, директор
Валентина Матвієнко, методист
Сніжанна Гриценюк, практичний психолог
ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж
Білоцерківського НАУ»

Анотація. У статті розглянутий досвід впровадження у ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського НАУ» системи освітнього моніторингу як технології гнучкого управління закладом освіти.

Поданий матеріал зацікавить перш за все педагогічних працівників різних напрямів, а також стане у пригоді широкому колу читачів.

Abstract. In the article the considered experience of introduction is in Separated Structural Unit «Professional College of Technology and Economics of Bila Tserkva National Agrarian University»; systems of the educational monitoring as technologies of flexible management of education establishment.

The presented material will be of interest, first of all, to pedagogical workers of various fields, and will also be useful to a wide range of readers.

У сучасному світі, де знання та інновації стають ключовими факторами успіху, якісна освіта виступає не просто правом, а й життєво необхідною умовою для розвитку як особистості, так і суспільства в цілому. У цьому контексті актуалізується проблема освітнього моніторингу як особливої управлінської технології.

Заклад освіти є живим організмом, який активно реагує на зміни у суспільстві та запити сучасності. Звідси випливає важливість створення моделі моніторингу як схеми, що відображає механізм зворотного зв'язку та способи корегування можливих відхилень від запланованих результатів. Саме моніторинг стає технологічною основою системи управління знаннями, дозволяє накопичувати й обробляти значні масиви різних даних, видаючи для прийняття рішення сконцентровану узагальнювальну інформацію. Він перетворюється в основну рушійну силу розвитку управління якістю освіти і є мірою єдності кількісного та якісного аналізу освітнього процесу.

Згідно з наказом МОН України від 16.01.2020р. №54 «Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти» моніторингові дослідження в закладі освіти відбуваються за нижченаведеною схемою:

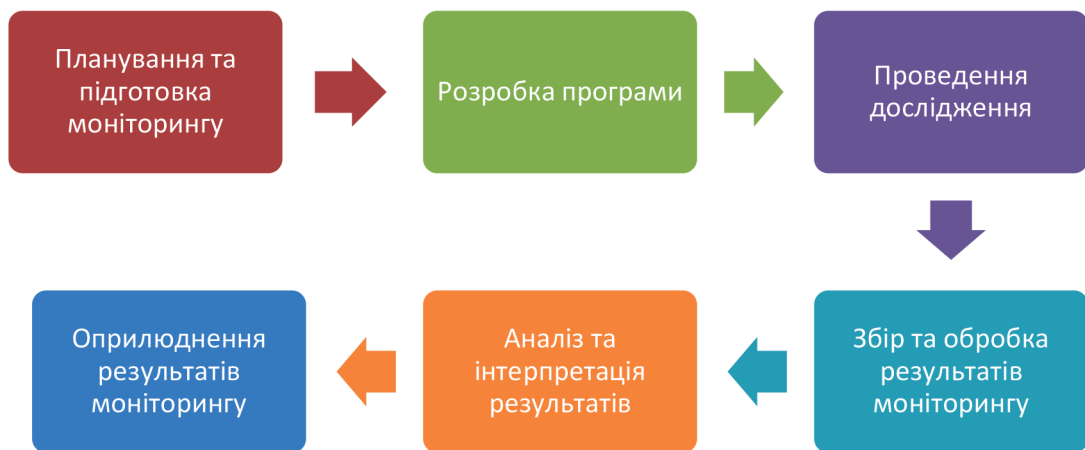

Схема 1. Етапи проведення моніторингу

Із врахуванням чинного законодавства основні процедури та форми проведення моніторингу якості освіти регламентуються відповідним Положенням про моніторинг та контроль якості освіти у ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського НАУ».

У ВСП ТЕФК БНАУ складена орієнтовна циклограма проведення досліджень та моніторингів, яка є мобільною та може змінюватися залежно від виробничих ситуацій та запитів.

Циклограма моніторингів у ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського НАУ»					
РІВНІ	Мета та діагностичний інструментарій	Формат опитування / респонденти	Періоди та умови проведення	Місце оприлюднення	Прийняті рішення
Внутрішній поточний моніторинг якості освітньої діяльності	Самомоніторинг освітньої діяльності педагогічних працівників (анкета)	Анонімна, Google-форма (інші інтерактивні застосунки)/ студенти	Листопад, січень	Адміністративна рада, педагогічна рада, циклові комісії	Внесення змін і коректив до плану роботи циклових комісій, рекомендації для викладачів
	Вивчення методичної майстерності педагогічних працівників (анкета)	Анонімна, Google-форма (інші інтерактивні застосунки)/ викладачі	Лютий	Педагогічна рада, циклові комісії	Внесення змін і коректив до плану роботи циклових комісій, рекомендації для викладачів
	Анкетування викладачів щодо рівня організації освітнього процесу	Анонімна, Google-форма (інші інтерактивні застосунки)/ викладачі	Вересень, травень	Адміністративна рада, педагогічна рада	Планування освітньої діяльності коледжу

Студенти		Моніторинг рівня адаптації першокурсників до умов навчання. Діагностичний комплекс згідно із заданими параметрами	Індивідуальне та групове, платформа АІС - Я ПСИХОЛОГ», мобільний застосунок/студенти	Вересень-жовтень	Психолого-педагогічний консилиум, циклові комісії	Складання плану індивідуальної роботи зі студентами, складання рекомендацій щодо роботи з академічними групами для кураторів та викладачів-предметників
		Анкетування здобувачів освіти для аналізу ефективності організації освітнього процесу	Анонімна, Google-форма (інші інтерактивні застосунки)/ студенти	Листопад, квітень	Засідання циклових комісій, педагогічна рада	Внесення змін в освітньо-професійні програми, рекомендації для викладачів
		Анкетування здобувачів освіти щодо якості роботи викладачів	Анонімна, Google-форма (інші інтерактивні застосунки), студенти	Грудень, червень	Засідання циклових комісій, педагогічна рада	Внесення змін в освітньо-професійні програми, рекомендації для викладачів
Зовнішній поточний моніторинг якості освітньої діяльності	Батьки	Опитування батьків першокурсників з метою вивчення освітніх запитів (анкета)	Анонімна, Google-форма (інші інтерактивні застосунки)/ батьки, вибірково	Серпень, вересень	Адміністративна рада, приймальна комісія, органи студентського самоврядування	Зміни до плану профорієнтаційних заходів коледжу, умов організації вступної компанії, коригування освітнього процесу
	Роботодавці	Анкетування зовнішніх стейкхолдерів щодо оцінки змісту освітньої програми та аналізу якості підготовки випускників	Анонімна, Google-форма (інші інтерактивні застосунки)/зовнішні стейкхолдери, роботодавці, випускники минулих років	За планом	Адміністративна рада, робочі групи ОПП, групи зі змісту та якості освіти, циклові комісії, органи студентського самоврядування	Внесення змін в освітньо-професійні програми, рекомендації для викладачів

	Випускники	Моніторинг думки випускників щодо якості підготовки за відповідною освітньо-професійною програмою (анкета)	Онлайн/ репрезентативні вибірки студентів за ОПП та ОПП, які акредитуються	За окремим графіком	Проектні групи з розроблення ОП, групи зі змісту та якості освіти відділень, студентське самоврядування	Зміни до умов організації освітнього процесу, методів викладання, освітньо-професійних програм. Методичні рекомендації. Матеріали самооцінювання ОПП.
--	-------------------	--	--	---------------------	---	---

Для забезпечення та підвищення якості освіти та освітньої діяльності на кожному відділенні коледжу функціонують групи зі змісту та якості фахової передвищої освіти, які діють на основі відповідного Положення.

Основна діяльність таких груп спрямована на формування культури якості освіти із залученням усієї освітнянської спільноти, зокрема через проведення різнопланових моніторингів та досліджень в усіх напрямках роботи.

Розробкою програм та проведенням досліджень займається практичний психолог закладу освіти. Обробка результатів здійснюється як за допомогою цифрових інструментів Google, так і спеціалізованих програм та ресурсів, зокрема автоматизованої інформаційної системи «Я-Психолог».

Відповідно до Положення про систему зворотного зв'язку зі стейкхолдерами у ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж БНАУ» обговорення статистичних звітів та аналітичних оглядів за результатами опитувань і моніторингів

відбувається на засіданнях циклових комісій, в робочих групах ОПП, на адміністративній, методичній та педагогічній радах коледжу.

На офіційному сайті коледжу розміщені модулі сайту «Зовнішній моніторинг якості освіти» (<https://bit.ly/3RP3xlm>) та «Внутрішній моніторинг якості освіти» (<https://bit.ly/3L6exae>), де кожен зацікавлений користувач інформації може ознайомитися із результатами усіх опитувань та аналітичних досліджень. Активне поширення даних, отриманих внаслідок моніторингу, у формі звітів, презентацій, відкритих дискусій тощо сприяють відкритій комунікації та всебічному розумінню ситуації освітньої проблеми та прийняттю ефективного управлінського рішення.

Які ж питання та завдання можна вирішити за допомогою моніторингових досліджень? Досвід ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського НАУ» показує, що найактуальнішими та найінформативнішими є моніторинги та дослідження таких напрямів:

Напрямок дослідження	Мета дослідження і потенціальні можливості	Приклади вирішення у ВСП ТЕФК БНАУ
Оцінювання успішності здобувачів освіти	Через систематичні зрізи знань оцінюється рівень знань та навичок здобувачів освіти, відстежується їх прогрес, виявляються сильні та слабкі сторони студентів, формуються на основі отриманих результатів індивідуальні освітні стратегії.	Це регулярне оцінювання знань студентів з використанням тестів, контрольних робіт та екзаменів. Моніторинги навчальних досягнень проводять куратори систематично раз на два місяці. Це дозволяє вчасно побачити потенційні проблеми окремих студентів, «підтягти хвости», мінімізувати академічні заборгованості ще до виходу на сесію. Крім того, куратори використовують результати таких моніторингів для роботи із студентами груп ризику та для зворотного зв'язку із батьками своїх вихованців.

<p>Оцінювання якості викладання у закладі освіти</p>	<p>Дослідження дозволяє спостерігати за роботою педагогів, їхніми методами та підходами до навчання, забезпечувати якість викладання, підтримувати професійний розвиток викладачів. Також такі дослідження дозволяють налагоджувати зворотний зв'язок із студентами, вивчати запити та вчасно реагувати на них.</p>	<p>Протягом 2023/2024 н.р. було проведено кілька комплексних досліджень думки здобувачів освіти та їх батьків щодо якості та ефективності навчання:</p> <p>1) Опитування усіх студентів закладу (взяли участь 637 осіб, квітень 2024 р.) Студенти оцінювали ефективність та привабливість для них педагогічних методів і технологій; пропонували та аналізували шляхи підвищення мотивації до навчання; висловлювалися стосовно організації дистанційного навчання, проходження практик та роботи над дипломними проектами.</p> <p>2) Опитування випускників коледжу (січень, червень 2024 р.). Це опитування є традиційним та дозволяє виявити недоліки у підготовці спеціалістів. Студенти, з досвіду вивчення окремих дисциплін та проходження практик на підприємствах, аналізували окремі показники та пропонували шляхи удосконалення підготовки здобувачів освіти за освітньо-професійними програмами підготовки фахових молодших бакалаврів.</p> <p>3) Опитування серед батьків студентів (361 людина, квітень 2024 р.). Батьки висловлювалися стосовно організації освітнього процесу в закладі, оцінювали рівень комунікації із адміністрацією та викладачами/куратором, давали свої пропозиції та побажання щодо покращення якості освітнього процесу.</p> <p>4) Опитування викладачів закладу. Зокрема педагоги робили самооцінювання результатів освітньої діяльності і власної траєкторії професійного розвитку.</p> <p>Результати цих опитувань обговорювалися на засіданнях адміністративної та педагогічної рад.</p> <p>Такі опитування є дуже корисними та актуальними, бо здобувачі освіти та їх батьки, як основні замовники освітніх послуг, висловлюють свою думку та бачення, озвучують свою точку зору та ті проблеми, з якими вони стикаються в процесі навчання. Найціннішим у такому зворотному зв'язку є те, що думка студентів вивчається і доноситься до педколективу, враховується у плануванні роботи циклових комісій та окремих викладачів.</p>
<p>Аналіз результативності освітніх програм</p>	<p>Дозволяє визначити ефективність навчальних програм та методів, гарантуючи їх відповідність потребам ринку праці та сучасним вимогам суспільства, вчасно корегувати освітні програми відповідно до запитів роботодавців та ринку праці.</p>	<p>Оцінку рівня підготовки майбутніх фахівців дають як зовнішні та внутрішні стейкхолдери.</p> <p>У коледжі опитування випускників проводяться у січні та червні після випускних екзаменів, а вивчення думки зовнішніх стейкхолдерів, зокрема роботодавців, протягом навчального року.</p> <p>За результатами таких опитувань вносяться зміни до освітньо-професійних програм та змістових модулів відповідних освітніх компонентів.</p>

<p>Попередження та виявлення проблем</p>	<p>Опитування за окремим запитом дозволяють реагувати на проблеми в закладі освіти, такі як відсутність ресурсів, недостатній рівень викладання чи слабка успішність студентів, погані стосунки всередині групи або емоційне та професійне вигорання педагогів.</p>	<p>Заклад освіти є динамічним організмом і повинен завжди вчасно реагувати на зовнішні та внутрішні виклики та питання, які потребують підвищеної уваги.</p> <p>Зокрема, протягом 2023/2024 н.р. вивчалися наступні питання:</p> <p>1) Якість проживання у студентському гуртожитку (березень 2024 р.) Мешканці гуртожитку аналізували умови проживання у гуртожитку, оцінювали свою взаємодію із вихователем та технічним персоналом гуртожитку, висловлювали своє ставлення та вносили пропозиції щодо організації дозвілля, забезпечення побутових умов та умов для самопідготовки та саморозвитку.</p> <p>2) Опитування «Викладач очима студентів».</p>
<p>Сприяння прийняттю рішень</p>	<p>Надання бази для прийняття обґрунтованих рішень адміністрацією, педагогами та іншими учасниками освітнього процесу, сприяння ефективності та результативності дій.</p>	<p>У коледжі вивчалися наступні питання:</p> <p>1) Задоволеність та результативність проведення психологічної коучингової сесії для студентів випускних груп з питання набуття навичок підготовки та проходження співбесіди під час працевлаштування. Заняття були проведені на замовлення Центру розвитку кар'єри ВСП ТЕФК БНАУ (жовтень-листопад 2023 р.).</p> <p>2) Опитування викладачів щодо рівня володіння іноземними мовами. Підсумком стало проведення викладачами англійської мови онлайн-тренінгу «Корисні лайфхаки для вивчення іноземної мови» (березень 2024 р.)</p> <p>3) Вивчення думки педагогічних працівників щодо організації проходження атестації та підвищення кваліфікації у закладі освіти.</p> <p>За підсумками опитування розробляється нова стратегія інформальної освіти для викладачів коледжу.</p>
<p>Транспарентність та відкритість</p>	<p>Надання інформації учасникам освітнього процесу та громадськості, сприяючи взаєморозумінню та довірі між різними зацікавленими сторонами.</p>	<p>В коледжі проводився моніторинг обізнаності здобувачів освіти щодо академічної доброчесності, який став стимулом для організації низки вебінарів, тренінгів, круглих столів, ресурсних дискусій тощо.</p> <p>На запит Центру розвитку кар'єри було організовано опитування-інформування щодо можливостей закордонного стажування для студентів серед здобувачів освіти та їх батьків. Сьогодні чотири студенти коледжу проходять стажування на підприємствах Німеччини.</p>

Моніторинг є дієвим інструментом управління закладом фахової передвищої освіти. Він дозволяє забезпечувати збалансованість та врахування різноманітних освітніх запитів та потреб, а впровадження ефективних методів та інструментів моніторингу сприяє як підвищенню академічних результатів, так і успішній реалізації Стратегії розвитку закладу освіти.

**СПИСОК
ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ**

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ОЛЕКСАНДРІЙСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Анатолій Литвин, директор
Літта Максимова, заступник директора
з навчальної роботи
Яніна Ципуринда, заступник директора
з навчально-виховної роботи
Олександрійського педагогічного фахового коледжу
імені В.О. Сухомлинського

Анотація. У статті представлено досвід управлінської діяльності педагогічного коледжу щодо створення іміджевого кейсу закладу.

Abstract. The article presents the experience of management activity of the pedagogical college in creating the Institution's image case.

Освітній простір сьогодення має багато проблем, труднощів і протиріч. З одного боку – це постійні зміни, пов'язані з вимогами європейського освітнього простору, зміни в законодавчих документах. З іншого боку – це освітні втрати, пов'язані з необхідністю впровадження дистанційного навчання, психологічною напругою. Попри все, заклад фахової передвищої освіти має бути конкурентоздатним. Для цього необхідно відповідати законодавчій базі, мати власний імідж, дбати про перспективи розвитку, здійснювати якісну профорієнтаційну роботу. Отже, необхідно мати надійний інструментарій, який дає змогу і виконати вимоги законодавства, і розвивати й задовольняти запити й інтереси студентів, і сприяти професійному розвитку викладачів, стимулювати їх до створення інновацій, і співпрацювати з роботодавцями, і моніторити освітні зміни. Цей перелік можна продовжувати.

Презентуємо власний досвід управлінської діяльності в педагогічному коледжі.

Управління – це складна, багатогранна система, яка спрямовує рух об'єкта управління окрес-

леним шляхом до чітко визначеної мети. Тотожним до цього поняття є поняття «менеджмент». Розкриємо зміст поняття «менеджмент».

«Менеджмент (або управління) – це процес планування, організації, мотивації та контроль організації з метою досягнення координації людських, фінансових, природних і технологічних ресурсів, необхідних для ефективного виконання завдань» [1].

Окрім того, управління (менеджмент) є ефективним і продуктивним досягненням цілей освітнього закладу шляхом планування, організації, лідерства (керівництва) та контролю над організаційними ресурсами [3].

І саме від керівної ролі освітніх менеджерів, раціонального розподілу обов'язків, валідності планування, спрямованого на досягнення перспективних цілей і локальних задач, буде залежати ефективність управлінської діяльності.

У цілому особливості діяльності педагогічного менеджменту представлено схематично на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Діяльність педагогічного менеджменту

Рис. 1.2. Умови формування позитивного іміджу

Одним із стратегічних завдань освітнього менеджменту є формування позитивного іміджу закладу.

З одного боку імідж – це уявлення про заклад, яке цілеспрямовано формується в масовій свідомості, з іншого – враження, яке він справляє на особистість, громадськість.

Акцентуємо увагу на тому, що це особливого роду образ, який створюється цілеспрямовано і за допомогою асоціації наділяє заклад освіти додатковими цінностями, зокрема моральними, соціальними, політичними, і допомагає сприймати його більш емоційно [1]. Таким чином, імідж стає

суб'єктом впливу на волю, почуття та свідомість людей, мотивуючи їх до вибору на користь закладу освіти. Умови формування позитивного іміджу представлено на рис. 1.2.

Формуючи імідж закладу, необхідно визначити, яка його цінність у суспільстві, коло потенційних зацікавлених ним осіб, престижність, місце в освітній системі, перспективність, відповідність сучасності, досягненням науки, потужність кадрового складу. Для створення іміджу необхідно постійно здійснювати моніторинг суспільних, економічних, наукових, законодавчих змін, потреби ринку праці, пріоритетних життєвих і професійних цінностей, відповідності їм власної діяльності. Для ствердження позитивного іміджу вагомими є управлінська діяльність, імідж команди управління, демократичний стиль керівництва, перспективи розвитку, співпраця всіх учасників освітнього процесу, зв'язок із роботодавцями, випускниками, визначення задоволеності запитів й інтересів студентської спільноти, візуалізація діяльності, інноваційні надбання закладу.

Не менш вагомим є й імідж педагогічних працівників. Його переважно тлумачать як соціально-педагогічне явище, комплексну характеристику особистості [2].

Імідж персонального складу закладу освіти формує імідж самого закладу. Отже, управлінська діяльність в закладі освіти повинна бути спрямована на формування іміджу працівників й іміджу закладу в цілому.

Зважаючи на суспільні зміни, нормативно-правові вимоги, варто зазначити, що внутрішня система освітнього менеджменту забезпечує ефективне використання кадрового потенціалу закладу для реалізації завдань професійної діяльності, здійснює пошук нових способів їх успішного та раціонального розв'язання.

Таким чином, в системі менеджменту одним із шляхів досягнення поставленої мети є формування іміджу, адже він стимулює до розкриття потенційних можливостей, допомагає створювати інноваційні продукти, визначати перспективи та способи їх досягнення.

Розглянемо складові іміджевого кейсу педагогічного коледжу.

Олександрійський педагогічний фаховий коледж імені В.О. Сухомлинського – це сучасний заклад фахової передвищої освіти, який вирізняють:

- більш як 110-річна історія існування;
- потужні традиції підготовки фахівців;
- аура добра, духовності, патріотичної спрямованості;
- правова визначеність;
- конкурентоздатність;
- система практики;
- гуманізм педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського;
- професійне партнерство з роботодавцями та студентським самоврядуванням;
- формування активної громадянської позиції, іміджу вчителя та основ ефективного лідерства;
- випускники коледжу.

Визначимо візію Олександрійського педагогічного коледжу імені В.О. Сухомлинського. Педагогічний коледж – це потужний заклад фахової передвищої освіти, який забезпечує підготовку висококваліфікованих конкурентоздатних фахівців із чіткою патріотичною, життєвою та професійною позицією за спеціальностями 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 017 Фізична культура і спорт, створює умови для навчання молоді в Україні, примноження інтелектуального й духовного потенціалу держави.

Місія педагогічного коледжу допомагає реалізувати візію через:

1. Залучення до освітнього процесу висококваліфікованих фахівців для здійснення його на студентоорієнтованих, гуманістичних і демократичних засадах.

2. Упровадження наукових досягнень, сучасних технологій, спадщини В.О. Сухомлинського в освітній процес із метою досягнення якості фахової передвищої освіти.

3. Потужну виховну систему та практичну підготовку, які спрямовані на формування цінностей, збереження та примноження традицій, мотивацію до здорового способу життя, захисту прав і свобод, підтримку ЗСУ, продовження навчання та працевлаштування в Україні.

4. Вивчення запитів та інтересів здобувачів освіти, їх розвиток і реалізація, всебічна підтримка.

5. Залучення студентської спільноти до самоврядування, створення індивідуальної навчальної траєкторії.

6. Професійне партнерство із потенційними роботодавцями, закладами вищої та передвищої освіти, волонтерськими організаціями.

7. Профорієнтаційну роботу з випускниками закладів загальної середньої освіти з метою розкриття перспектив навчання, особистих мож-

ливостей із дипломом педагогічного коледжу в Україні.

Для колективу педагогічного коледжу пріоритетними є такі цінності:

- ◆ патріотизм, мова, Україна;
- ◆ гуманізм, права та свободи, відданість професії;
- ◆ академічна доброчесність;
- ◆ знання, здоровий спосіб життя, особистісний розвиток;
- ◆ довіра, партнерство, толерантність;
- ◆ законодавство та відповідальність;
- ◆ чесність, принциповість, моральність;
- ◆ навчання впродовж життя.

Серед основних принципів діяльності коледжу виділимо наступні:

- ▼ активна позиція в українському освітньому просторі;
- ▼ постійне вдосконалення на засадах правової визначеності;
- ▼ співпраця всіх учасників освітнього процесу;
- ▼ академічна доброчесність;
- ▼ особистісно орієнтоване навчання, виховання та розвиток;
- ▼ Україна – це наша держава, зміцнюємо її оборону, добробут, систему освіти.

З метою посилення потужності кадрового складу в коледжі значну увагу приділено методичній роботі.

Провідна мета роботи методичного кабінету полягає у створенні умов для оптимізації освітнього процесу, професійної самореалізації, вдосконалення змісту та технологій фахової передвищої освіти відповідно до сучасного рівня розвитку освіти, науки та техніки, потреб ринку праці. Вона конкретизується наступними завданнями:

- вивчення й використання в освітньому процесі сучасних педагогічних технологій, методик, прийомів і способів успішної професійної підготовки фахівців;
- мотивація педагогів до творчої та інноваційної педагогічної діяльності, підвищення рівня педагогічної майстерності, педагогічної гнучкості у прийнятті рішень;
- формування й розвиток стійких моральних і професійних поглядів та цінностей;
- підтримка й супровід педагогів, що розробляють і реалізують авторські програми, методичні рекомендації, посібники тощо.

Професійно значимими є такі форми узагальнення методичної роботи: круглі столи, методичні розробки, рекомендації, проекти, розв'язання проблем фахової передвищої освіти, сценарії, виставки-презентації, методичні тижні.

Внутрішня система підтримки здобувачів освіти та викладачів має такі структурні елементи:

Рис. 1.3. Система виховної роботи

навчальна частина, методична служба, сектор виховної роботи, робота практичного психолога, соціального педагога, відділу кадрів, навчально-допоміжного персоналу, технічного персоналу, профорієнтаційна робота, відділ сприяння працевлаштуванню.

Освітнє середовище закладу формують такі компоненти: навчальні аудиторії, базові кабінети, методичний кабінет, лабораторії основ інформатики, тренінгова лабораторія, конференц-зала, спортивна зала, тренажерна зала, спортивний майданчик, актовa зала, бібліотека та читальна зала, кімната самоврядування, музеї, приміщення їдальні. Воно є комфортним, безпечним і створює необхідні умови для якісної підготовки сучасних, професійно зорієнтованих фахівців.

Засади навчальної роботи – відповідність вимогам фахової передвищої освіти; удосконален-

ня технологій формування компетентностей здобувачів освіти та досягнення ними результатів навчання на основі студентоорієнтованого навчання; адаптація у професійному полі та самоактуалізація в майбутній професії в ході практики; внутрішня система забезпечення якості освіти, підготовка конкурентоздатного фахівця, мотивація до професійного вдосконалення, працевлаштування або продовження навчання у закладах вищої освіти, профорієнтаційна робота.

Засади виховної роботи – формування системи цінностей, життєвих і професійних орієнтирів, чіткої патріотичної позиції, допомога ЗСУ, участь у волонтерській роботі, збереження традицій, при-

множення здобутків заради вільної незалежної України.

Узагальнено систему виховання в педагогічному коледжі подано на рис. 1.3. Ці засади відіграють пріоритетну роль у формуванні іміджу здобувачів освіти педагогічного коледжу.

Більш детально ознайомитися з досвідом педагогічного коледжу можна за покликанням:

http://www.opk.org.ua/Docs/Menegment_upravlin_diyalnosti.pdf

Отже, позитивний імідж закладу освіти – вагомий чинник його конкурентоздатності, розвитку та вдосконалення. Його формує діяльність усіх структурних підрозділів, система управління, спрямованість на розробку та впровадження нових підходів для досягнення якості фахової передвищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грицан О.В. Формування позитивного іміджу навчального закладу : методичні рекомендації / О. В. Грицан. – Миколаїв : ОІППО, 2016. – 44 с.
2. Довга Т.Я. Особистісно-професійний імідж майбутнього вчителя початкової школи : теоретико-технологічний аспект. – Дніпро : «Середняк Т.К.», 2020. – 483 с.
3. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту : навч. посіб. – Київ : Либідь, 2004. – 424 с.

ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФМБ

Василь Фойняк, директор
Алла Заліська, завідувачка
навчально-методичного кабінету
Комунального закладу «Бердянський медичний
фаховий коледж» ЗОР

Анотація. У статті представлено аналіз результатів першого року роботи педагогічного колективу коледжу над загальноколеджанською методичною проблемою «Впровадження компетентнісного підходу в процесі професійної підготовки фахових молодших бакалаврів». З'ясовано, що обмін досвідом та напрацюваннями у сфері реалізації компетентнісного підходу в медико-фармацевтичній освіті розширює можливості викладання, сприяє формуванню практичних навичок з організації та реалізації компетентнісного підходу, допомагає знайти відповіді на питання, які виникають під час роботи над створенням освітньо-професійних програм на основі компетентнісного підходу, вибору методів та інструментів навчання чи планування навчальних занять.

Abstract. The article presents an analysis of the results of the first year of work of the college teaching staff on the college-wide methodological problem "Implementation of a competence-based approach in the process of professional training of junior bachelors". It has been found that the exchange of experience and best practices in the field of competency-based approach in medical and pharmaceutical education expands teaching opportunities, promotes the formation of practical skills in organizing and implementing a competency-based approach, helps to find answers to questions that arise when working on the creation of educational and professional programs based on a competency-based approach, choosing methods and tools for teaching or planning classes.

Основною парадигмою сучасної освіти став компетентнісний підхід до підготовки спеціалістів, які б відповідали основним запитам роботодавців та суспільства [2]. Компетентнісний підхід – це орієнтир сучасної освіти. Оскільки особливістю компетентнісного підходу є нова мета навчання, очевидним стає те, що відповідно до неї мають бути адаптовані всі компоненти освітнього процесу.

Особливо важливе значення компетентнісний підхід має в медичній освіті. Минулими десятиліттями основний акцент робився на інформаційній складовій та практичних навичках (значно меншою мірою) і зовсім мало уваги приділяли дуже важливій професійній характеристиці медика – формуванню усвідомленого ставлення,

розвитку «м'яких» навичок, які є абсолютно необхідними як під час роботи з пацієнтами, так і в командній роботі медичних працівників. Саме виходячи з компетентностей, якими повинен володіти випускник закладу фахової передвищої освіти, необхідно вибудовувати освітній процес, визначати його основні цілі та обирати методи й інструменти навчання. Такий підхід не лише наблизить вітчизняну освіту до європейських і світових стандартів, а й зробить її цікавою, сучасною та результативною [2].

Кожного нового навчального року комунальний заклад «Бердянський медичний фаховий коледж» Запорізької обласної ради починає свою діяльність з визначення основних напрямів роботи та складання плану щодо їх реалізації. На

початку 2023–2024 навчального року на першому засіданні методичної ради фахового коледжу було обговорено та схвалено план роботи педагогічного колективу коледжу щодо реалізації нової загальноколеджанської методичної проблеми «Впровадження компетентнісного підходу в процесі професійної підготовки фахових молодших бакалаврів».

У 2023–2024 навчальному році розпочато перший етап роботи – організаційно-підготовчий, завданням якого було опрацювати сучасну науково-педагогічну літературу з обраної проблеми, проаналізувати вітчизняну і зарубіжну теорію та практику використання компетентнісно орієнтованого підходу в освітньому процесі коледжів, удосконалити наявний досвід шляхом навчання за освітніми програмами у віртуальних школах, онлайн-курсах, вебінарах, семінарах, тренінгах. Тематика загальноколеджанської проблеми була врахована під час укладання комплексного плану роботи фахового коледжу. На засіданнях циклових комісій, методичної, педагогічної рад, у ході роботи «Педагогічної майстерні», творчої групи педагоги обговорювали та аналізували практичні пропозиції щодо реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі.

Так, відповідно до загальноколеджанської проблеми було укладено план роботи методичної ради, де заслуховувалися доповіді методичного характеру, присвячені компетентнісному підходу в освітньому процесі, а саме:

- ▼ Сучасні уявлення про фахову передвищу медичну освіту, засновану на компетентностях;
- ▼ Формування професійної компетентності майбутніх медичних спеціалістів під час викладання навчальної дисципліни «Інфектологія»;
- ▼ Сучасні методи та інноваційні технології

у підготовці здобувачів освіти на заняттях педагогіки;

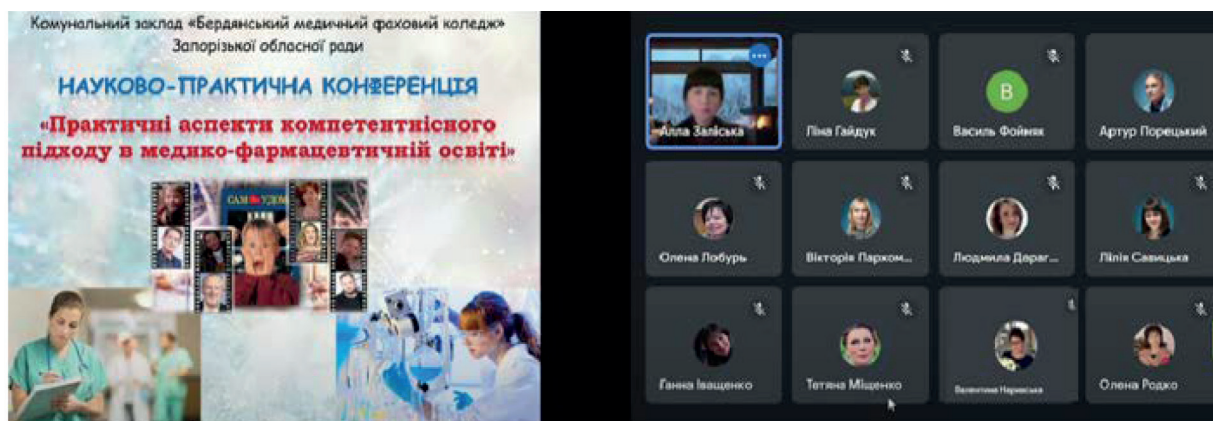
▼ Особливості засвоєння здобувачами освіти практичних навичок під час вивчення акушерства та гінекології.

У ході роботи педагогічної ради було заплановано й проведено педагогічні читання, присвячені питанням впровадження компетентнісного підходу, а саме:

- ♦ Компетентнісний підхід в процесі підготовки фахових молодших бакалаврів;
- ♦ Компетентнісний підхід як засіб підвищення якості медичної освіти;
- ♦ Активні методи навчання на практичному занятті – важлива складова формування компетентності студентів.

Тематика доповідей, що обговорювалася на засіданні циклових комісій, також відповідала спільній методичній проблемі фахового коледжу. У форматі круглого столу викладачі ділилися досвідом впровадження компетентнісного підходу під час проведення навчальних занять.

В рамках проведеної в січні 2024 року науково-практичної конференції «Практичні аспекти компетентнісного підходу в медико-фармацевтичній освіті» обговорювалися питання щодо планування навчальних занять на засадах компетентнісного підходу, аналізувалися принципи формування компетентностей фахового молодшого бакалавра засобами навчальної дисципліни «Аналітична хімія», визначалися практичні аспекти компетентнісного підходу під час викладання географії, розглядалися особливості формування соціальної та громадянської компетентностей здобувачів освіти фахового коледжу на заняттях з громадянської освіти.

Упродовж навчального року на засіданнях творчої групи «Трансформація ролі викладача в умовах розвитку фахової передвищої освіти» було організовано й проведено майстер-класи, практичні тренінги щодо створення мультиме-

дійних презентацій на платформах Genially та Canva, роботу з навчальними онлайн-платформами, інтерактивними аркушами, інтерактивними вебдодатками для кращої візуалізації та закріплення матеріалу, під час яких учасники

осередку навчилися використовувати онлайн-сервіс «Mentimeter» в освітньому процесі, отримали рекомендації щодо підбору питань та варіантів відповідей для створення й проведення миттєвих опитувань в аудиторії; ознайомилися з

основними функціями та можливостями мульти-задачного сервісу Genially, сервісом «Canva», обговорювали потенціал штучного інтелекту в освіті, шляхи знаходження спільної мови між педагогами та нейромережами.

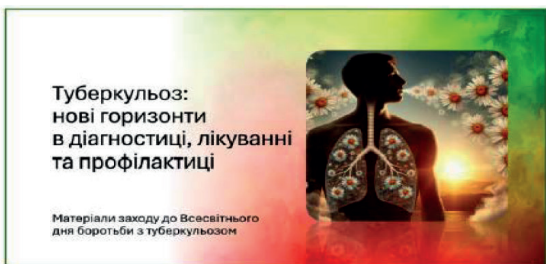

Під час обговорення педагогічні працівники дійшли висновку, що використання чат-ботів та віртуальних асистентів на основі штучного інтелекту надає здобувачам освіти підтримку, допомагаючи виконувати завдання, відповідаючи на питання та забезпечуючи зворотний зв'язок. Це сприяє розвитку комунікативних навичок, вмінню шукати інформацію та самостійному навчанню.

В рамках проведення тижнів дисциплін професійної та практичної підготовки було органі-

зовано і проведено низку заходів із залученням студентів, що також сприяло формуванню як загальних, так і спеціальних компетентностей здобувачів освіти, а саме – щодо знання предметної області та розуміння професійної діяльності, здатності до міжособистісної взаємодії, здатності до використання інформаційного простору та сучасних цифрових технологій в професійній медико-фармацевтичній діяльності.

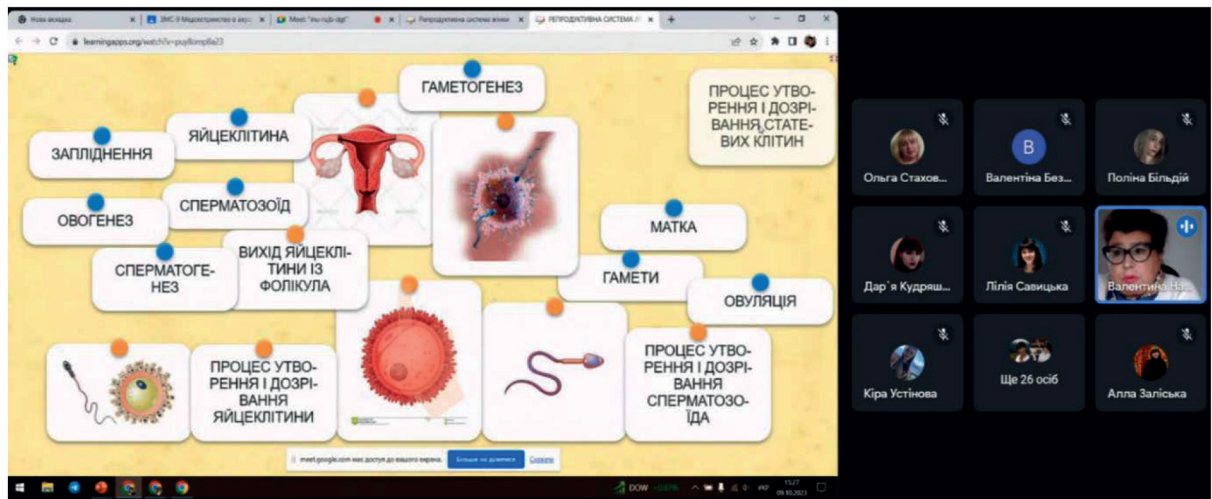
АКТУАЛЬНО

Педагогічні працівники, які проводили в поточному році показові навчальні заняття, продемонстрували реалізацію інноваційних та інтерактивних методів навчання, спрямованих на формування загальних та фахових компетентностей. Під час проведення відкритих занять

здобувачам освіти пропонувались дискусійні питання, проблемні ситуації, заплановані помилки, які вимагають застосування комунікативної, пізнавальної, соціальної та громадянської компетентностей.

Обізнаність та самовираження у сфері культури реалізувалися завдяки участі здобувачів освіти в онлайн-заходах, присвячених Дню Єднання та Міжнародному дню спорту.

Упродовж навчального року педагогічні працівники фахового коледжу активно займалися самоосвітою, брали участь у програмах підвищення кваліфікації та інших видах і формах професійного зростання.

В цілому, заходи, передбачені на першому етапі роботи колективу коледжу над спільною методичною проблемою, можна вважати виконаними. Обмін досвідом та напрацюваннями у сфері реалізації компетентнісного підходу в медико-фармацевтичній освіті розширює можливості викладання, допомагає знайти відповіді на питання, які виникають під час роботи над створенням освітньо-професійних програм на основі компетентнісного підходу, вибору методів та інструментів навчання чи планування навчальних занять.

Якість підготовки випускника медико-фармацевтичного закладу освіти залежить від багатьох чинників: професіоналізму викладачів, мотивації навчання, мотивації педагогічної праці, методичного забезпечення освітнього процесу, сучасних технологій навчання, системи контролю знань та умінь, організації навчально-дослідницької роботи здобувачів освіти як невід'ємної частини

освітнього процесу, індивідуальних завдань і наукових проєктів з елементами досліджень, участі у модернізації навчально-лабораторної бази фахового коледжу.

Отже, впровадження компетентнісного підходу в процес професійної підготовки фахових молодших бакалаврів в комунальному закладі «Бердянський медичний фаховий коледж» Запорізької обласної ради є важливим кроком до підвищення якості медичної та фармацевтичної освіти. Це дозволяє готувати фахівців, які не лише володіють необхідними знаннями, а й здатні ефективно застосовувати їх на практиці, що є критично важливим для забезпечення високого рівня медичної та фармацевтичної допомоги. Тільки за умови охоплення всього педагогічного процесу можна досягти формування загальних та спеціальних компетентностей здобувачів освіти як інтегрованого результату навчання [3].

В подальшому накопичення і збагачення теоретичних знань педагогічного колективу з обраної теми позитивно впливатиме на організацію освітнього процесу, створить умови для розвитку нових методів та технологій навчання здобувачів освіти, підвищить їх мотивацію до навчання, забезпечить реалізацію компетентнісного підходу відповідно до нових освітніх стандартів, що призведе до якісних змін в організації діяльності учасників освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про фахову передвищу освіту» № 2745-VIII.
2. Мигаль А., Трамбовецька Н., Єрьоменко Н. та ін. Компетентнісний підхід у медичній освіті : методичний посібник. – Київ, 2021. – 80 с.
3. Всеукраїнська науково-методична інтернет-конференція, присвячена Дню заснування закладу освіти ; Черкаси, 15.10.2019 : матеріали / Уклад. І.Я. Губенко, О.Т. Шевченко, П.О. Гайдай, В.Д. Коноба ; Черкаська медична академія. – Черкаси : Видавець Ольга Вовчок, 2019. – 404 с.

СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ БРЕНДУ ВИКЛАДАЧА СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Зоя Чиновата,
викладач ВСП «Харківський фаховий коледж харчової
промисловості ДБТУ»

Анотація. Педагогу, щоб вдосконалюватися, потрібно практикуватися на межі своїх можливостей, регулярно балансувати між зонами комфорту та стресу, тренувати те, що не вдається, або вдається гірше. Саме про розвиток фахівця йде мова у статті.

Abstract. In order to improve, a teacher needs to practice at the limit of his or her capabilities, regularly balance between comfort and stress zones, and train what he or she is not good at or is not good at. This article is about the development of a specialist.

Теорію про те, що геніями не народжуються, а стають, оприлюднив у своїй книзі «Генії та аутсайтери» [3, с. 12] журналіст та соціолог Малкольм Гладвелл. Спираючись на роботи психолога Андерса Ерікссона [1, с. 147], він вивчив історії успіху багатьох легендарних особистостей та компаній, за результатами яких народилося «Правило 10 000 годин». Автор книги пише: «Про яку б галузь не йшла мова, для досягнення рівня майстерності, що відповідає статусу експерта світового класу, потрібно 10 000 годин практики. В дослідженнях, об'єктами яких ставали композитори, баскетболісти, письменники, ковзанярі, піаністи, шахісти, запеклі злочинці тощо, це число зустрічається із дивовижною регулярністю! 10 000 годин еквівалентні приблизно 3 годинам практики на день, або 20 годинам на тиждень протягом 10 років! Звичайно, це не пояснює, чому одним людям заняття ідуть на користь більше, ніж іншим. Проте ще нікому не зустрічався випадок, коли б найвищий рівень майстерності досягався б за менший час. Здається, саме стільки часу потрібно мозкові, аби засвоїти всю необхідну інформацію».

Таким чином, Малкольм Гладвелл стверджує, що ключовим фактором успіху є не стільки природний талант або високий рівень IQ людини,

скільки наполегливе заняття улюбленою справою протягом довготривалого часу. 10 000 годин або 5 років повного робочого дня – це чарівне число неперевершеності! Та чи достатньо цього, аби стати професіоналом з повним правом стверджувати про правильність дій в своїй галузі, аналізувати роботу колег і «вносити вироки» іншим фахівцям?

Ні, недостатньо. Політолог Філіп Тетлок [5, с.76] дослідив 284 людини, що заробляють на консультуванні щодо політичних та економічних тенденцій. Упродовж 20 років досліджень Тетлок нарахував понад 82 000 передбачень. Проведені дослідження показали, що вузькі спеціалісти прогнозують гірше, ніж би вони просто вгадували. Річ в тім, що більшість передбачуваних подій одноразові – з дуже малою кількістю ймовірних наслідків. В експертів не було повторюваного досвіду з подібними подіями. Для тренування експертності потрібні багаторазові випробування зі зворотним зв'язком. Тенісист відпрацьовує один удар сотні разів, шахіст грає тисячі партій, фізик розв'язує тисячі задач, набуваючи, таким чином, повторюваного досвіду з подібними подіями. Тому експертів, які не пройшли довготривалої підготовки, не можна вважати спеціалістами зі статусом «Експерт».

Наступним правилом, що відрізняє просто фахівця від фахового експерта, є валідне середовище – таке середовище, яке відповідає реальному світові, стабільне і хоча б частково передбачуване. Наприклад, у шахах середовище валідне, а от у гри в рулетку – ні. Тут немає жодних закономірностей, хоча результатів гри всього два – виграш або програш, та це випадковість. За цим критерієм, реальних експертів, наприклад, з азартних ігор, не існує. Хоча люди, яких вважають "експертами", існують, але фактично вони не є такими, бо у середовищі з фактором випадковості часто трапляються помилки.

Для вивчення закономірностей потрібен регулярний фідбек, якого немає у невалідному середовищі. До того ж, є різниця між миттєвим та відкладеним зворотним зв'язком. Психолог Данієл Канеман [2, с. 54] протиставляє досвід анестезіолога та рентгенолога. Анестезіолог отримує фідбек стану пацієнта миттєво, що дозволяє легше засвоювати закономірності свого професійного середовища. Рентгенологи не мають швидкого фідбеку про діагноз, якщо взагалі мають. Це значно гальмує професійний розвиток. За статистикою, рентгенолог, у певних випадках, ставить правильний діагноз лише у 70% випадків. Відтермінований фідбек є проблемою і для приймальної комісії коледжів та рекрутерів. Після зарахування до коледжу чи найму до великої компанії про успіхи людини дізнаються або пізніше, або ніколи. Це ускладнює розпізнавання закономірностей в ідеальних кандидатах.

Дослідження показують, що алгоритми дають точніші результати, ніж консультанти, які мають відкладений зворотний зв'язок. Річард Мелтон [6, с. 11] спробував передбачити оцінки першокурсників в кінці першого року навчання. 14 консультантів проводили годинні співбесіди з кожним студентом. Також брали оцінки зі старшої школи, тест здібностей та вступні есе. Мелтон створив алгоритм, який використовував частину тієї інформації – лише оцінки зі старшої школи й тест здібностей. Алгоритм дав точніші результати, ніж 11 з 14 консультантів. В той час як фахівець визначив потенціал деяких студентів, як недостатній для успіху.

Таким чином, аби пройти шлях від «фахівця» до «експерта» потрібно отримувати повторюваний досвід із регулярним зворотним зв'язком у валідному середовищі протягом 10 000 годин практики.

Але, на жаль, цього знову недостатньо для гарантованого експертного статусу. Для життєвих завдань можна набути компетентностей за короткий час. Проте, щоб вдосконалюватися, потрібно практикуватися на межі своїх можливостей, регулярно балансувати між зонами комфорту та стресу, тренувати те, що не вдається, або вдається гірше. Це – усвідомлена практика.

Фахівці, які не обтяжують себе інтенсивною практикою, не розвивають, а деколи і погіршують свої професійні навички. В будь-якій справі складно змусити себе усвідомлено вчитися. Тому так цінуються вчителі, тренери, наставники. Вони виявляють слабкі місця підопічних та дають завдання на їх усунення.

Відомий американський педагог Едгар Дейл [4] створив популярну надихаючу фразу, яку зараз полюбляють цитувати педагоги всього світу: «Професор знає не більше студента, та його невігластво краще організовано». Едгар Дейл прославився своїм «Конусом Досвіду», який наочно пояснює, чому фрагменти з фільму запам'ятовуються краще, ніж прочитана книга на ту саму тему. Фільм використовує аудіо та візуальні аспекти, які людський мозок більше схильний запам'ятовувати. За словами професора, чому б ви не навчали інших, ви повинні бути впевнені, що вмієте це робити самі. Викладача відділяє від студента тисячі годин практики, сотні розв'язаних і навіть, можливо, не розв'язаних задач. За час набуття досвіду мозок викладача встиг засвоїти шаблони, які зберігаються в довготривалій пам'яті і дозволяють розпізнавати складні стимули як одне ціле. Студент розв'яже задачу шляхом спроб і помилок, а професор, не розв'язуючи, знає, ЯК це зробити. Причина – досвідчена організація «невігластва».

Отже, щоб стати фахівцем-експертом, потрібно набути 10 000 годин практики у непростих умовах, вправляючись у тому, що поки виходить найгірше. В основі цього лежить розпізнавання, яке досягається величезною кількістю структурованої інформації у довготривалій пам'яті. Для такої пам'яті необхідними є чотири речі: прогнозоване середовище, численні повторення, своєчасний фідбек та тисячі годин усвідомленої практики. Якщо цих вимог дотримано, то людські здатності експертами, такими не є насправді.

Для викладача шлях від «фахівця» до «експерта» в своїй галузі полягає у роботі над власним професійним зростанням, набуттям нових професійних компетентностей, впровадженням інноваційних методик викладання та створенням якісного освітнього онлайн-середовища з ефективним використанням цифрових інструментів. Такі умови діяльності викладача можуть значно вплинути на його особистий імідж та імідж освітнього закладу, де він працює. Ці кроки допоможуть створити сильний особистий бренд викладача та зробити освітній заклад привабливішим для потенційних абітурієнтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Олена Верховська
практичний психолог, викладач
ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж ЗНУ»

Анотація. У статті розглянуто особливості використання інтерактивних методів для формування психологічної компетентності здобувачів фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану та надані практичні рекомендації їх застосування на заняттях психолого-педагогічних дисциплін.

Abstract. The article examines the peculiarities of using interactive methods for the formation of psychological competence of students of professional preliminary higher education in the conditions of martial law and provides practical recommendations for their use in classes of psychological and pedagogical disciplines.

Майбутня професійна діяльність здобувачів фахової передвищої освіти ВСП «ЕПФК ЗНУ» безпосередньо пов'язана зі спілкуванням із людьми, яким надаються послуги в різних сферах життєдіяльності, – педагогічній, соціальній, юридичній, туристичній, медійній та економічній. Крім цього, освітній процес відбувається у воєнний час, який загрожує базовій потребі людини бачити світ як безпечне середовище.

Опитування здобувачів фахової передвищої освіти ЕПФК 1-го та 2-го курсів в квітні 2024 року (анкета «Моє ментальне здоров'я» <https://cutt.ly/2eI0VUay>) показало, що 30% респондентів мають низький рівень ментального благополуччя, 33% – на середньому рівні, 37% – ментально благополучні. Варто зазначити, що стан ментального благополуччя напряму впливає як на пізнавальні процеси, так і на процес засвоєння навчального матеріалу освітньо-професійної програми.

Отже, формування психологічної компетентності кожного здобувача фахової передвищої освіти ЕПФК є провідним завданням освітнього процесу для ефективного виконання професій-

них функцій, особистісного розвитку та збереження ментального здоров'я під час війни.

Питання психологічної компетентності розглядало багато дослідників: О.І. Бондарчук [1], Т.І. Єрмаков [2], Л.Б. Орбан-Лембрик [3], О.М. Цільмак [4] та інші. Узагальнюючи трактування «психологічна компетентність» різних авторів та враховуючи положення компетентнісного підходу в освіті, розуміємо психологічну компетентність як здатність особистості до самопізнання, саморегуляції, до ефективної комунікації з навколишнім світом, самоактуалізації. Сформована психологічна компетентність допомагає молодому фахівцю успішно пройти професійну адаптацію та реалізувати свій потенціал, проявляти життєстійкість у кризових ситуаціях.

Для формування психологічної компетентності студентства ЕПФК ефективно зарекомендували себе інтерактивні методи навчання, які базуються на активності та взаємодії всіх учасників освітнього процесу, отриманні зворотного зв'язку, групового досвіду роботи, спілкуванні, взаємо- та самооцінюванні, взаємо- та самоконтролі, творчому пошуку для вирішення проблем-

них питань (Презентація <https://cutt.ly/iel0BMzD>). І саме на заняттях психолого-педагогічних дисциплін створюються умови, де кожен здобувач фахової передвищої освіти відчуває власну успішність та бере участь у процесі навчання на засадах власної освітньої траєкторії.

Методи, які активно використовуються під час навчання: мозковий штурм, ділові ігри та ділові ситуації, дискусії, кейс-метод та інші. Практика використання тренінгів під час навчання довела свою ефективність для практичного відпрацювання теоретичного матеріалу, формування soft skills, здійснення рефлексії та отримання досвіду групової роботи. Саме під час тренінгу учасники вчаться вирішувати психологічні проблеми, формують шляхи власного саморозвитку.

Цікавою для студентства є робота в малих групах, підготовка спільного проєкту та презентування його на занятті. Така робота особливо результативна під час проведення занять з вибіркових дисциплін в межах коледжу («Психологія конфлікту» <https://epkmoodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=801>), де є можливість розглянути зі студентами одну тему, враховуючи професійні запити молоді всіх спеціальностей.

Для швидкої активізації студентів на занятті та вирішення поставленої викладачем проблеми, стимулювання творчості ефективним

є метод мозкового штурму. Цей метод залучає кожного до активного висловлювання своєї ідеї щодо вирішення проблеми і наприкінці роботи група обирає найкращу.

Дискусія використовується на заняттях для надання можливості студентам демонструвати своє бачення проблеми, толерантно ставитися до різноманітних точок зору, вчитись аргументувати власну думку та розвивати критичне мислення.

Метод кейсів (case-study) – техніка навчання, що використовує опис реальних професійних (педагогічних, медійних, юридичних, економічних, соціальних) ситуацій. Завдяки цьому методу студенти активно застосовують свої теоретичні знання в практичних ситуаціях, формують професійні компетентності.

Ділові ігри (ділові ситуації) посідають значне місце на практичних заняттях, під час яких майбутні фахівці розв'язують професійні ситуації, прогнозуючи наслідки прийнятих рішень.

Отже, нові реалії та виклики сучасності вимагають від молодого фахівця володіння широким діапазоном як загальних, так і спеціальних компетентностей, серед яких психологічній належить ключове місце. І саме інтерактивні методи навчання довели свою ефективність у її формуванні в майбутнього фахівця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарчук О. І. (2012). Психологічна компетентність фахівця : зміст та основні підходи // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського : збірник наукових праць. – Вип. 8. – С. 30–36.
2. Єрмаков Т.І. Індивідуальне розуміння концепту «Я» як ключова компетентність особистості в умовах сучасного інформаційного суспільства / // Наукові студії із соціальної та політичної психології : зб. статей – Київ : Міленіум, 2002. – Вип. 6(9). – С. 200–207.
3. Орбан-Лембрик Л.Б. Комунікативний простір міжособистісних відносин // Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. – Івано-Франківськ, 2003. – Вип. 4. – С. 130 – 136.
4. Цільмак О.М. Складові структури компетентностей // Наука і освіта : науково-практичний журнал Південного наукового Центру АПН України. – 2009. – № 1 – 2. – С. 128 – 134.
5. UNICEF Як розпізнати стрес у підлітка? URL: <https://www.unicef.org/ukraine/stories/teens-stress>

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ТА СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНО- ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВИКЛАДАННІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Інна Гулак,
канд. іст. наук, методист
комунального закладу
«Ніжинський фаховий медичний коледж»
Чернігівської обласної ради

Анотація. У статті розкрито основні способи реалізації національно-патріотичного виховання на заняттях з історії України шляхом проведення уроків пам'яті, уроків мужності, різноманітних позааудиторних заходів з фаху.

Abstract. The article reveals the main ways of implementing national-patriotic education in classes on the history of Ukraine by conducting memory lessons, courage lessons, and various extra-curricular activities in the field.

24 лютого 2022 року, коли розпочалося повномасштабне вторгнення росії в нашу країну одним із активних засобів протидії ворогу в освіті стало саме національно-патріотичне виховання здобувачів освіти на заняттях з історії України.

На державному рівні ще 30 червня 2021 року було затверджено Державну цільову програму національно-патріотичного виховання на період до 2025 року та Стратегію національно-патріотичного виховання [1], [2], [3].

Національно-патріотичне виховання здобувачів освіти – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, освітніх закладів, громадських організацій, сім'ї та інших соціальних інститутів щодо формування у молоді патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави.

Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до народу, держави, нації [1].

Мета патріотичного виховання конкретизується через систему таких виховних завдань [1]:

- утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;
- виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки;
- підвищення престижу військової служби, а звідси – культивування ставлення до військового як до захисника України, героя; усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;
- сприяння набуттю дітьми та молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотворення, уміння визначати форми та способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства, спілкуватися з соціальними інститутами, органами влади, спроможності дотримуватись законів та захищати права людини, готовності взяти на себе відповідальність, здатності розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів;
- формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій;
- утвердження гуманістичної моральності як базової основи громадянського суспільства;
- культивування кращих рис української ментальності;

- працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережного ставлення до природи, формування мовленнєвої культури;

- спонукання зростаючої особистості до активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму [1], [2], [3].

Саме на заняттях з історії здобувачі освіти знайомляться із багатовіковою історією нашого народу, відбувається формування ключових історичних компетентностей і таким чином - реалізація національно-патріотичного виховання. Як викладачка історії, проводжу велику кількість різних позааудиторних заходів з фаху, зокрема таких, як: студентські конференції, засідання круглих столів, уроки пам'яті, уроки мужності, історичні ігри, вікторини, турніри з метою вивчення та популяризації історії нашого народу та виховання патріотизму у молодого покоління, адже вважаю, що це буде однією із дієвих форм реалізації Стратегії та Програми національно-патріотичного виховання. Так, наприклад, на виконання листа Офісу Президента України від 16 листопада 2023 року №41-01/2079, у зв'язку з відзначенням 21 листопада поточного року Дня Гідності та Свободи і 10-ї річниці Революції Гідності в Ніжинському фаховому медичному коледжі 21 листопада 2023 року у групах 3м/сА та 3 фБ ОПП Сестринська справа та Лікувальна справа провела уроки пам'яті «Заряджені гідністю і жагою свободи». У ході заходів було вшановано патріотизм і мужність наших співвітчизників, які стали на захист демократичних цінностей, прав і свобод людини та громадянина України, національних інтересів нашої держави та її європейського вибору. Гідність та Свобода – зброя Перемоги!

Для осмислення уроків історії Другої світової війни та Голокосту щодо розуміння проблем сучасного розвитку суспільства в Ніжинському фа-

ховому медичному коледжі було проведено уроки пам'яті «Праведники народів світу», де було розкрито сутність трагедії Голокосту та висвітлено тему розстрілів у Бабиному Яру. Студенти пригадали події та терміни, які вивчали в курсі історії, переглянули тематичні відеоролики та обговорили їх. Такі методи, як опитування, дискусія, робота з інтерактивними онлайн-платформами, на яких розкрито проблему Голокосту, розвинули навички критичного мислення у здобувачів освіти, дали можливість активніше сприйняти процес вивчення історичних подій, посприяли виробленню стійкого негативного ставлення молоді до фактів дискримінації, геноциду народів. Окрім того, студенти коледжу мали можливість ознайомитися з матеріалами меморіального центру Голокосту «Бабин Яр».

Для збереження історичної пам'яті та вшанування подвигу тих, хто боровся з нацизмом і переміг його, 8 травня 2024 року у Ніжинському фаховому медичному коледжі серед здобувачів освіти 1-2-х курсів були проведені уроки пам'яті «День пам'яті та примирення». Студенти виготовили червоні маки, які є символом Дня пам'яті та примирення, знайомилися з історією їх виникнення, а також вшанували пам'ять жертв війни хвилиною мовчання.

18 травня 2024 року до 80-ї річниці депортації кримських татар та інших корінних народів Криму, з метою вшанування Дня пам'яті жертв геноциду кримського народу провела у групі 1 м/сА ОПП Сестринська справа урок пам'яті на тему «Наш Крим. Неросійські історії українського півострова». Цього дня, 1944 року розпочалася спецоперація військ НКВД зі звільнення Кримського півострова від корінного населення. Загалом за три дні з Криму вивезли понад 190 тисяч кримських татар. Цей злочин став одним з наймасштабніших проявів політики радянського

геноциду і мав на меті повне винищення кримськотатарської нації на її історичній Батьківщині. Лише через півстоліття кримські татари зуміли частково повернутися на рідну землю.

Також, на нашу думку, дієвою формою реалізації концепції національно-патріотичного виховання є пошукова робота студентів, результати якої у Ніжинському фаховому медичному коледжі представлені під час роботи студентських навчально-дослідницьких та навчальних конференцій.

Початок березня для нас асоціюється з болем і сумом. Небаченої жорстокості події 1943 року й досі шокують світову спільноту. Тисячі загублених життів, попелище на місці населеного пункту... Проте світ майже нічого не чув про українську Корюківку, де 1-2 березня 1943 року було вбито і спалено близько 7 тисяч осіб різного віку – від немовлят до німецьких старих, селище повністю знищено загонами СС та угорської вій-

ськової жандармерії. Більшої та жорстокішої каральної акції за всю Другу світову війну в Європі (1939–1945) не було.

4 березня 2024 року проведено онлайн студентську конференцію «Корюківська трагедія 1943 року: анатомія злочину» у групі 1 м/сА ОПП Сестринська справа та групі 1 фБ ОПП Лікувальна справа, метою якої було донести до студентів матеріали дослідження про причини та перебіг Корюківської трагедії та її наслідки для українського народу.

Це лише невелика частина реалізації цієї концепції у коледжі. Таким чином, концепція, стратегія, програма та план національно-патріотичного виховання є важливим етапом у формуванні патріотизму, національної свідомості та єднанні українського народу. Вважаємо, що саме такі заходи будуть сприяти реалізації концепції національно-патріотичного виховання у освітньому закладі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національно-патріотичне виховання URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robota-ta-zahist-prav-ditini/nacionalno-patriotichne-vihovannya>
2. Стратегія національно-патріотичного виховання URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#n15>
3. Про затвердження Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/673-2021-%D0%BF#Text>

У МІНІСТЕРСТВІ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Міністерство освіти і науки України затвердило Концептуальні засади реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти.

Концептуальні засади – це документ, який визначає шляхи подальшого реформування історичної освіти, зокрема і з огляду на виклики війни. Він не вносить зміни в чинні накази МОН, модельні навчальні програми, підручники тощо, проте окреслює напрям реформування.

Раніше документ пройшов громадське обговорення. Документ є рамковим, а отже, реформування потребуватиме часу для оновлення нормативної бази, створення програм, підвищення кваліфікації вчителів тощо. Зміни будуть поступовими та передбачатимуть підготовчий період для впровадження.

Надалі МОН розробить дорожню карту реформування історичної освіти та долучатиме експертну спільноту на всіх подальших етапах впровадження змін, а педагоги отримуватимуть методичну підтримку. Завантажити документ за посиланням <https://cutt.ly/qec0xDer>

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗА ТИПОВИМИ ТА АВТОРСЬКИМИ ОСВІТНИМИ ПРОГРАМАМИ

Алла Тягур, Евеліна Алмашій,
Тетяна Ісак, викладачі ВСП «Гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж Мукачівського державного університету

Анотація. У статті розкрито теоретичний аспект підготовки здобувачів освіти спеціальності 013 Початкова освіта за типовими освітніми програмами НУШ за редакцією О. Я. Савченко та Р. Б. Шияна та авторськими програмами «Інтелект України» І. В. Гавриш та «Світ чекає крилатих» А. Д. Цимбалару. Наведено зразки практичного використання різних методів та форм навчання відповідно до обраних програм.

Abstract. The article described the theoretical aspect of the training of students of specialty 013 Primary education according to the typical educational programs of the National Academy of Sciences edited by O. Savchenko and R. Shiyan and author programs "Intellect of Ukraine" by I. V. Gavrish and "The World is Waiting for the Winged" by A. D. Tsimbalaru. Samples of the practical use of various methods and forms of training according to the selected programs are provided.

Вимоги сьогодення зобов'язують нас готувати фахівців компетентних, відповідальних, вмотивованих і готових до інноваційно-практичної діяльності. Український освітній простір забезпечується низкою типових та авторських навчальних програм, що зумовлює потребу в підготовці нами майбутніх фахівців, які спроможні легко адаптуватися до викликів сучасності.

Відтак, викладачами предметних (циклових) комісій природничих, математичних та філологічних дисциплін на базі Відокремленого структурного підрозділу «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету» було проведено круглий стіл «Педагогічні мости – шляхи до співпраці». Щоб знайти точки дотику між теорією і практикою, були запрошені вчителі початкової школи закладів загальної середньої освіти міста Мукачова, зокрема: Машіка Віталія Михайлівна – ЗОШ I-III ст. № 13, Маняк Магдалина Миколаївна – ЗОШ I-III ст. № 13, Січка Вікторія Олександрівна – ЗОШ I-III ст. № 13, Гудивок Надія Степанівна – Мукачівський ліцей № 11, Когут Катерина Гейзівна –

Мукачівський ліцей № 11, Демеш Наталія Федорівна – ЗОШ I-III ст. № 2 ім. Т. Г. Шевченка, Юхта Наталія Омелянівна – ЗОШ № 20 ім. О. Духновича, Галушко Олена Миколаївна – ЗОШ I-III ст. № 10, Фетькович Олена Василівна – ЗОШ I-III ст. № 1.

Робота круглого столу відбувалася відповідно до анонсованої на сайті коледжу програми, з якою учасники мали можливість ознайомитися напередодні.

Першими було розглянуто типові освітні програми НУШ за редакцією Олександри Савченко та Романа Шияна, акцентовано увагу на мовно-літературній, математичній та природничій освітніх галузях інтегрованого курсу ЯДС, адже саме вони входять в Державну підсумкову атестацію.

Підготовку фахівців галузі 013 Початкова освіта у нашому закладі реалізують такими освітніми компонентами: «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі», «Методика навчання математичної освітньої галузі», «Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» та ін.

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

Спеціальність
013 Початкова освіта

Здобувачі освіти готові до викликів сьогодення:

- * роботи в Новій українській школі
- * використання сучасних теорій і технологій навчання
- * діджиталізації освітнього процесу
- * творчого розвитку та креативності
- * володіння іноземною мовою

Практична підготовка
на базах кращих
освітніх закладів міста

Наші випускники – наша гордість!

На заняттях з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі здобувачі освіти ознайомлюються із Концепцією НУШ, традиційними формами та методами, а також інноваційним технологіям навчання, зокрема:

- метод проєктів;
- метод прес;
- мозковий штурм;
- web-квести (квести);
- метод «Грунування»;
- «мікрофон»;
- «акваріум»;
- «чарівний капелюх»;
- «кейс-метод».

Структура навчальної дисципліни «Методика навчання математичної освітньої галузі» включає такі основні компоненти: загальна методика навчання математики та спеціальна методика навчання математики. Завдання курсу передбачають вирішення таких питань:

- ▼ Навіщо навчати математики? (Мета навчання математики)
- ▼ Що треба вивчати? (Зміст навчання)
- ▼ Як треба навчати математики? (Методи, організаційні форми і засоби навчання матема-

тики)

- ▼ Як розвивати і виховувати учнів у процесі навчання математики?

Особливості викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» полягають у дидактико-методичній організації навчання, а саме в його зв'язку з життям, з практикою застосування здобутих уявлень, знань, навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Тому підготовка сучасних фахівців з цієї дисципліни здійснюється з урахування компетентного підходу та спирається на нормативну базу.

Оскільки навчання з інтегрованого курсу «Я досліджую світ» спрямоване на діяльнісний підхід, особливу увагу звертаємо на практичні методи. Для їх ефективного впровадження здобувачі освіти отримують навички проєктування, моделювання, організації тренінгів та екскурсій.

Особливістю уроку «Я досліджую світ» є ранкове коло. Воно відіграє особливу роль в житті дітей і йому присвячують 15–20 хвилин на початку дня,

аби створити позитивну атмосферу в учнівському колективі на весь навчальний день у школі. Воно включає такі основні етапи: вітання, обмін інформацією, групове заняття і щоденні новини.

Таким чином, в організації освітнього процесу навчання наших здобувачів освіти методики вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ» ми обираємо шлях поєднання усталених теоретичних підходів та нових підходів до практичної діяльності сучасного педагога.

Наступними було розглянуто 2 авторські програми, які реалізуються в освітньому просторі нашої області, а саме «Інтелект України» та «Світ чекає крилатих». Теоретичний аспект висвітлювали викладачі ВСП «ГПФК МДУ», а практичний – вчителі початкових класів міста Мукачеве.

Інтегрована освітня система «Світ чекає крилатих» розроблена для застосування в умовах звичайної комунальної школи за класно-урочною системою. Однак наповнення цих уроків та підхід до подачі навчального змісту містять багато новацій. Інтеграція змісту освіти реалізується через такі навчальні предмети: українська мова, англійська мова, фізична культура, всесвіт, математика, арт-технології. Роль підручників та зо-

шитів виконує робочий посібник-журнал.

Освітній процес організовується згідно з тематикою тижня. Наприклад, навчальний тиж-

день № 17: досліджуємо світ тварин. Відповідно у кожному класі освітній процес організовується згідно з визначеною тематикою.

	1 клас	2 клас	3 клас	4 клас
Тема соціокультурного	Фауна – тваринний світ планети	Тваринний світ Землі	Світ фауни, звиклі види	Тваринний світ Землі й захист фауни
Тематика навчальних проєктів				
Українська мова	Казки, прислів'я, скоромовки, вірші, оповідання, дитячі пісеньки, загадки про	Листок здоров'я (літературні твори про лікарські рослини)	Книжка-саморобка «Збірка ігор зі словами»	Казка про частини мови
	Мій хатній улюбленець	Голоси тварин Тварини-чемпіони Тварини у творах мистецтва Тварини з прикріпленим способом життя (губка, поліп (корал), актинія)	Тварини на рушниках і вишиванках Хто харчується нектаром? Яку людину називають жайворонком, а яку – совою і чому? За які риси й чому людину можуть називати хамелеоном?	Україна – європейська країна

Інтеграція традиційних та інноваційних (зокрема авторських) підходів реалізується під час застосування таких форм, методів, прийомів організації освітнього процесу: толока (аналог ранкового кола), «Навчаюсь, навчаючи інших», заняття-квести, STEM-освіта, ТРВЗ (теорія розвитку винахідницьких задач), метод проєктів, дослідницько-пошукові й інтерактивні методи («Шість капелюхів», скрайбінг, селфі-аудит, селфі-трек), створення ментальних карт, сторітелінг тощо.

За освітньою програмою «Інтелект України» в початковій школі дитині прищеплюються необхідні навички роботи з інформацією. Тому, крім звичайних шкільних предметів, діти вчать і інші. У 1–3 класі: українська мова, математика, «Я пізнаю світ», у 4 класі: українська мова, читання, математика, «Єврика», «Навчаємося разом»,

«Людина і світ».

До інтегрованого курсу «Я пізнаю світ» як органічні складові частково або повністю входять навчальні матеріали предметів: українська мова, математика, «Єврика» (де учні розвивають творчі, винахідницькі якості, кмітливість, працюють над вирішенням складних завдань), «Навчаємося разом» (де на уроках діти розвивають пам'ять за спеціальними методиками, вчать працювати з інформацією), «Людина і світ».

Осмислення інформації учнями здійснюється шляхом системних повторень:

- 1-й раз – 4-разове повторення на уроці;
- 2-й раз – повторення у вигляді доповнення інформації в рамочках на уроці;
- 3-й раз – карти знань, схеми, системні таблиці;

• 4-й раз – інтервальне повторення за змістом вправ «Великі перегони», «Мандрівки» тощо, в яких завдання згруповані таким чином, що здійснюється ближнє (1-2 уроки), середнє (2 тижні), дальнє (1-2 місяці) повторення.

Теоретичний аспект реалізується у практичній діяльності за допомогою застосування ди-

дактичних ігор та змагань: «Швидкісний тренажер», «Блискавка», нейробіка, інтелект-карта, системні таблиці та ін.

Елементи нейробіки було реалізовано учасниками круглого столу.

У НАУКОВО-МЕТОДИЧНОМУ ЦЕНТРІ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

ГОТУЮТЬСЯ ДО ВИДАННЯ ІНТЕРАКТИВНІ НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ:

♦ «Організація автомобільних вантажних перевезень»

В інтерактивному навчальному посібнику розглядаються основи теорії транспортного процесу, технології перевезення вантажів, прогресивні форми і методи організації управління автомобільними перевезеннями, які забезпечують підвищення ефективності використання рухомого складу (застосування спеціалізованих транспортних засобів залежно від виду вантажу). Посібник може бути використаний під час вивчення навчальної дисципліни «Організація автомобільних вантажних перевезень» спеціальності 275 Транспортні технології (на автомобільному транспорті) за ОПП «Організація перевезень і управління на автомобільному транспорті», а також допоможе викладачам під час підготовки до теоретичних і практичних занять.

♦ «Гідропривод»

«Гідравліка, гідро- та пневмоприводи» є однією з основних дисциплін, що вивчають будову і особливості експлуатації гідроприводів мобільної техніки та обладнання.

В інтерактивному посібнику висвітлено призначення та класифікацію гідравлічних систем, гідравлічних машин, гідроапаратури сучасних машин і обладнання, що використовуються під час підйомно-транспортних та дорожньо-будівельних робіт. Описано будову і принцип роботи гідравлічних машин та гідроапаратури, дано їх коротку технічну характеристику, наведено методику розрахунку динамічних, об'ємних гідромашин і гідроапаратів.

Посібник може бути використаний під час вивчення навчальної дисципліни «Гідравліка, гідро- та пневмоприводи» спеціальності 133 Галузеве машинобудування за ОПП «Експлуатація та ремонт підйомно-транспортних, будівельних і дорожніх машин і обладнання», а також допоможе викладачам під час підготовки до теоретичних і практичних занять.

ВАЖЛИВІСТЬ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Олексій Туревич,
Юлія Морозова, викладачі
ВСП «Новокаховський політехнічний фаховий коледж
Національного університету «Одеська політехніка»

Анотація. У статті розглянуто необхідність впровадження лабораторних робіт у дистанційну форму освітнього процесу під час підготовки фахового молодшого бакалавра. Окреслено основний механізм та організацію взаємодії між викладачем та студентами, поєднання теорії та практики.

Abstract. The article considers the need to implement laboratory work in the remote form of the educational process in the preparation of a professional junior bachelor. The main mechanism and organization of interaction between the teacher and students, the combination of theory and practice are outlined.

Освіта в сучасному світі є соціальною та духовною опорою життєдіяльності людей. Тому багато країн світу розуміють, що майбутнє буде належати тій цивілізації, яка зможе максимально забезпечити розвиток як інтелектуального, так і творчого потенціалу своїх громадян. Ось тому подальший розвиток системи освіти має забезпечуватися в інтересах формування творчої особистості як основного фактору економічного і соціального прогресу суспільства.

Сучасна система дистанційної освіти має певні риси, які відрізняють її від системи традиційної освіти. Поряд з цим, вона покликана виконувати соціально значимі функції в суспільстві. У зв'язку з цим, дистанційна освіта має низку переваг, які поєднуються з її недоліками. І якщо перші сприяють вирішенню багатьох проблем, то другі гальмують їх.

Дистанційна освіта стала основною формою здобуття освіти для багатьох здобувачів. Спочатку цю форму застосували під час пандемії, а тепер, після повномасштабного вторгнення, – це

єдиний вихід для отримання повноцінної, сучасної української освіти [1].

Як визначено в наказі Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 р. за № 703/23235, дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається переважно за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Дистанційна освіта – це освіта на відстані. За наявності сучасних технологій та інтернету вона стає зручною та доступною. Адже дистанційна освіта не вимагає від студента присутності в аудиторії, ви навчаєтеся в зручний час в будь-якій точці земної кулі. Дистанційно можна закінчити освітній заклад, вивчити іноземну мову, підвищи-

ти кваліфікацію, пройти курси тощо.

Реалії сьогодення спонукають педагогів творчо підходити до своєї фахової діяльності, шукати такі форми проведення занять, які захопили б студентів, сприяли кращому засвоєнню матеріалу, розвитку здібностей і бажання вдосконалювати свої знання та вміння.

Важливість лабораторних робіт для технічних спеціальностей – це запорука здобуття знань та вмінь через призму дослідів та спостережень. Тут є наочність та сприйняття не тільки теоретичних знань, а й практичний підхід і творчість у його реалізації.

Проведення лабораторних робіт в онлайн-режимі може бути цікавим та продуктивним процесом, особливо якщо правильно організувати взаємодію між викладачем та студентами. Ось кілька кроків, які можуть допомогти вам у цьому:

1. Відеоконференції. Використовуйте платформи для відеоконференцій, такі як Zoom, Google Meet або Microsoft Teams. Це дозволить всім учасникам бути в одному цифровому просторі, де вони зможуть взаємодіяти.

2. Програмне забезпечення. Переконайтеся, що у всіх студентів є доступ до необхідного програмного забезпечення для виконання лабораторних робіт.

3. Інструкції. Надішліть студентам детальні інструкції щодо проведення лабораторної роботи, включаючи необхідний матеріал, час проведення, приклади коду (якщо потрібно) та будь-які інші важливі вказівки.

4. Відкрите обговорення. Забезпечте можливість для відкритого обговорення під час проведення лабораторної роботи. Це може включати використання чату в межах відеоконференції або навіть групових обговорень на платформах, таких як Discord або Slack.

5. Демонстрація крок за кроком. Проведіть демонстрацію кожного кроку лабораторної роботи в реальному часі. Дозвольте студентам стежити за вами, ставити питання та навіть виконувати кроки разом з вами.

6. Індивідуальна допомога. Забезпечте можливість для індивідуальної допомоги студентам, які можуть мати питання або потребу в додатковій допомозі. Це може бути здійснено через приватні чати або окремі відеоконференції.

7. Обговорення результатів. Після завершення лабораторної роботи заплануйте час для обговорення результатів, відповідей на питання та подальші кроки.

8. Інтерактивні вправи. Використовуйте інтерактивні вправи або ігри, щоб зацікавити студентів навчальним матеріалом. Наприклад, засто-

сування віртуальних лабораторій або симуляцій дозволяє студентам експериментувати з концепціями та вивчати їх у безпечному середовищі. Використання інтерактивних завдань та ігор стимулює активну участь студентів та полегшує їхнє розуміння складного матеріалу.

9. Групові проекти. Залучіть студентів до роботи в групах над спільними проектами або завданнями. Вони можуть співпрацювати через відеоконференції, спільно редагуючи документи або використовуючи спеціалізовані платформи для спільної роботи. Створення групових проектів дозволяє студентам співпрацювати, обмінюватися досвідом та розвивати навички командної роботи.

10. Віртуальні інструменти. Використовуйте віртуальні інструменти та програми для спільної роботи над матеріалом. Наприклад, ви можете використовувати віртуальні дошки або віртуальні середовища для дослідження. Використання віртуальних дошок або інтерактивних презентацій дозволяє викладачам ефективно пояснювати складні концепції та відображати матеріал у доступній формі. Використання віртуальних середовищ дозволяє студентам вивчати та досліджувати матеріал у інтерактивному форматі.

11. Активні методи навчання. Використовуйте активні методи навчання, такі як питання-відповідь, дебати або проблемне навчання для залучення студентів до процесу навчання. Використання питань-відповідей стимулює учнів думати критично та активно брати участь у процесі навчання. Дебати дозволяють студентам аргументувати свою точку зору та розвивати навички вразного мовлення та переконування.

12. Відстеження прогресу студентів. Використовуйте онлайн-інструменти для відстеження прогресу студентів і надайте їм зворотний зв'язок щодо їхніх успіхів та можливостей для покращення. Надання зворотного зв'язку допомагає стимулювати студентів до подальшого самовдосконалення та розвитку.

13. Запрошення гостей. Запрошуйте гостей, які можуть поділитися своїм досвідом або знаннями зі студентами через відеоконференції. Це можуть бути фахівці з відповідної галузі або колишні студенти, які займають ключові посади в індустрії. Запрошення гостей дозволяє студентам зустрічатися з фахівцями та експертами у відповідній галузі, що може надати їм цінний практичний досвід та інсайти.

14. Самостійна робота. Надайте студентам можливість для самостійної роботи та дослідження поза заняттями. Це може включати виконання додаткових завдань або читання додат-

кової літератури. Створення додаткових завдань або ресурсів допомагає студентам розширювати свої знання та вдосконалювати навички в межах обраної теми.

15. Посилання на додаткову літературу або онлайн-курси допомагає студентам глибше зрозуміти матеріал та розвивати свої інтереси.

Отже, комунікація є невід'ємним складником педагогічного процесу. Від рівня комунікації залежить її ефективність, і дистанційне навчання тут не виняток. Взаємодія між студентами та викладачами в дистанційному навчанні відбувається в межах штучно створеного комунікативного простору. Складністю дистанційного навчання є не тільки стимулювання студента до самостійної роботи, а й можливість розгортання діалогу, який дозволяє їм висловлювати найрізноманітніші пропозиції [3].

Основна мета комунікації полягає в залученні та мотивації учасників до навчання. Це можна зробити за допомогою лабораторних робіт, практичних робіт, колоквиумів, семінарів, дискусій чи обговорень, де кожен учасник буде активізувати свої знання, вміння, навички і здобувати щось нове для себе.

Сучасні освітні тенденції допоможуть впровадити лабораторні роботи в освітній процес та забезпечити високий рівень доступності навчальних матеріалів, стимулювання навчальної діяльності студентів, формування у них прагнення до самоосвіти, самоперевірки, та, як наслідок, формування конкурентоздатного фахівця в певній галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII : станом на 28 трав. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Петренко Л., Морозова Ю. Контроль і оцінювання навчальних досягнень студентів в умовах дистанційного навчання. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 29 листопада 2022 року. С.287 URL: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=ChGQP5kAAAAJ&citation_for_view=ChGQP5kAAAAJ:u5HHmVD_uO8C
3. Морозова Ю., Петренко Л., Санін В., Зінченко Г. Застосування GOOGLE-презентацій при дистанційній роботі для студентів ВНЗ. Інноваційні практики наукової освіти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 8–11 грудня 2021 р.) С.360 URL: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=ChGQP5kAAAAJ&citation_for_view=ChGQP5kAAAAJ:d1gkVwhDpl0C

Вступ.ОСВІТА.UA

100 УКРАЇНСЬКИХ КОЛЕДЖІВ, НАЙПОПУЛЯРНІШИХ СЕРЕД ВСТУПНИКІВ 2024 РОКУ

За інформацією сайту «Вступ.ОСВІТА.UA», що розміщує рейтингові списки абітурієнтів, від вступників на фахового молодшого бакалавра станом на 16 серпня 2024 року подано понад 316 тисяч заяв.

Зокрема понад 162 тисячі заяв подали абітурієнти, які вступають на основі базової загальної середньої освіти (9 класів), і понад 116 тисяч – на основі повної загальної середньої освіти (11 класів).

Решту заяв подали вступники на основі дипломів кваліфікованого робітника, молодшого спеціаліста та фахового молодшого бакалавра.

Цьогорічними лідерами за кількістю заяв від абітурієнтів, які вступають на базі 9 та 11 класів, є Львівський фаховий коледж Львівського національного університету природокористування, Житлово-комунальний фаховий коледж Харківського національного університету міського господарства ім. Бекетова та Фаховий коледж економіки, права та інформаційних технологій Західноукраїнського національного університету.

100 найпопулярніших закладів фахової передвищої освіти за кількістю заяв абітурієнтів. За матеріалами https://osvita.ua/mlbachelor/92829/#google_vignette

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ ХІМІЇ

Марія Мельник,
викладач ВСП «Львівський фаховий коледж індустрії
моди Київського національного університету технологій
та дизайну»

Анотація. У статті подана інформація про використання сучасних інноваційних технологій навчання. Зокрема наведено переваги та конкретні приклади використання проєктної технології під час навчання студентів хімії. У статті проаналізовано можливість використання лепбука як одного із сучасних засобів навчання. Також розглянуто перспективи залучення студентів до дослідницької діяльності засобами музейної експозиції.

Abstract. The article provides information on the use of modern innovative learning technologies. In particular, the author presents the advantages and specific examples of the use of project technology in teaching chemistry. The article analyses the possibility of using a laptop as one of the modern teaching tools. The prospects of involving students in research activities by means of museum exposition are also considered.

Проблема навчання – це завжди питання не тільки змісту і цілі, але й засобів і технологій. Кожен викладач прагне того, щоб навчальний процес був сучасним, ефективним, творчим, цікавим. Відповідно і студенти очікують, що заняття буде інформативним, креативним, ефектним. Головні фігури – студент і викладач – повинні творчо працювати, вчитися, самовдосконалюватись. Сьогодні для освітян важливим є пошук нових педагогічних можливостей в умовах реформування та оновлення освіти. Залежно від змісту предмету, цілей заняття, рівня підготовленості студентів здійснюється вибір тієї чи іншої технології. Зазначу, що сьогодні актуальними є такі інноваційні технології навчання [1]:

- проблемного навчання
- ситуативного моделювання
- ділової гри
- розвивального навчання
- кейс-технологія
- колективного та групового способу на-

вчання

- розвитку критичного мислення.
- А також
- програмованого навчання
  - інтерактивного навчання
  - проєктна технологія
  - модульного навчання
  - мотивації успіхом
  - рівневої диференціації
  - сугестивного навчання
  - інтегральна педагогічна технологія

На заняттях серед інших технологій використовують і проєктну технологію. Проєкт (від лат. *projectus* – кинутий уперед) – це обмежена в часі, ресурсах та вимогах якості унікальна сукупність процесів, спрямована на створення нової цінності. Проєктна технологія – одна із інноваційних інтегральних технологій, яка орієнтована на формування компетенцій студента відповідно до його особистих інтересів, а також на його творчу самореалізацію. Проєктна робота – це заплано-

вана та сформульована частина дослідження, що включає завдання чи проблему, яку студент виконує самостійно або в групі [3].

Мета проєктної технології полягає у зацікавленні та залученні студентів до вирішення певних проблем, що передбачає оволодіння необхідними знаннями і навичками. Крім того, ця технологія передбачає організацію проєктної діяльності щодо вирішення певної проблеми та презентацію практичного застосування отриманих результатів. Мета проєктної технології полягає в тому, щоб створити умови, за яких студенти:

- ▼ самостійно і охоче отримують потрібні знання з різних джерел;
- ▼ вчать користуватися набутими знаннями для вирішення пізнавальних і практичних завдань;
- ▼ набувають комунікативних вмій, працюючи в різних групах;
- ▼ розвивають у себе дослідницькі вміння, а саме – вміння виявляти проблеми, збирати інформацію, проводити спостереження та експерименти, аналізувати, та узагальнювати, формувати звіт (реферат, есе) про свою роботу, створювати презентації, доповіді (на конференції).

Крім того, студенти також розвивають системне і критичне мислення, лідерські якості та творчість, удосконалюють цифрову та інформаційну грамотність.

Реалізація проєкту починається з планування, після якого здійснюється формування команди, спілкування та виконання роботи.

Для оцінювання успішності проєкту потрібно:

- ◆ визначити мету та цілі проєкту,
- ◆ оцінити поточний стан проєкту,
- ◆ проаналізувати результати, досягнуті проєктом на поточний момент,
- ◆ визначити будь-які ризики, пов'язані з проєктом,
- ◆ встановити ключові показники ефективності для оцінювання успішності,
- ◆ постійно відстежувати ці показники для визначення рівня продуктивності виконаної роботи.

Проєктна технологія використовується в освітніх закладах різних рівнів. У ЛФКІМ були реалізовані такі навчальні проєкти: “Альтернативна енергетика”, “Світ навколо нас”, “Місто майбутнього”, “Україна – ядерна держава”.

Виконана проєктна робота може мати вигляд реферату, наукової доповіді, статті, наукової конференції, реклами, прес-конференції, презентації, макета, діаграми, буклетів. Навчальний науково-пошуковий міжпредметний проєкт “Україна – ядерна держава” здійснювався протягом навчального року. Учасники – студенти коледжу першого та другого курсів навчання.

Цей навчальний проєкт реалізували за такою схемою:

1. На перших заняттях з фізики, хімії, екології студенти розмірковують, дискутують та визначають ті сфери людської діяльності, де природні явища глобально використовуються на основі найдосконаліших виробничих технологій. До таких сфер відносять ядерну енергетику. Ця сфера визначає престиж України у світі, є провідною галуззю, яка забезпечує енергією та породжує багато екологічних проблем.

2. Пізніше студенти коледжу побували на екскурсії на ВП “Хмельницька атомна електростанція”. Вона дозволяє зрозуміти важливість та масштаби виробництва електричної енергії, фізичні та хімічні основи виробничих процесів, принцип дії ядерного реактора, структуру та принцип дії АЕС, перспективи розвитку української та світової атомної енергетики, її екологічні аспекти. На базі підприємства відбувається унаочнення питань, пов'язаних з ядерною енергетикою.

3. Наступний етап – планування подальшої науково-дослідницької діяльності на основі узагальнення та систематизації матеріалів, отриманих під час екскурсії. За цими матеріалами студенти розробили макет банера “Україна – ядерна держава” та навчальні плакати.

За результатами виконаної роботи було проведено студентську науково-пошукову конференцію “Україна – ядерна держава”.

Слід зауважити, що за використання проєктної технології не уявляється можливим використання якогось одного методу навчання через те, що його реалізація потребує на кожному з етапів використання різних методів навчання – як безпосередньо методу проблемного викладу, так і дослідницького, пояснювально-ілюстративного і репродуктивного, частково-пошукового.

Проєктна діяльність зазнає сьогодні таких змін:

- автоматизація процесу,
- віртуалізація процесу,
- поява нової ери комп'ютерної техніки, квантових комп'ютерів та чипів,
- обробка, моніторинг і автоматизація дій,
- зберігання інформації в хмарному середовищі,
- інтернет речей,
- гігантські обсяги баз даних.

Одним із сучасних засобів навчання, що дозволяє поєднати проєктну, дослідницьку та практичну діяльність, роботу у колективі, є лепбук [2]. Він є дидактичним наочним посібником, що сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу. Лепбук у перекладі з англійської мови означає “наколінна книга”. Лепбук є інтерактивною книгою, що може містити текстову інформацію,

малюнки, графіки, діаграми. Якщо мова йде про онлайн-ліпбуки, то їх компонентами можуть виступати відео та гіперпосилання.

Переваги використання технології “ліпбук”:

- розвиває увагу, пам’ять, творчу уяву,
- забезпечує вироблення вміння порівнювати,
- навчає виділяти характерні властивості речовин, узагальнювати їх за певною ознакою,
- сприяє розвитку креативності, формуванню вміння добирати, аналізувати та систематизувати інформацію, критично мислити,
- дозволяє краще сприймати та ефективніше засвоювати навчальний матеріал,
- навчає самостійності.

Зазвичай ліпбук створюється наприкінці вивчення окремої теми. Тобто здобувач освіти, вивчивши певний матеріал, формує здобуті знання у вигляді ліпбука. Таким чином він структурує всю отриману інформацію.

Студенти коледжу виготовили ліпбуки на такі теми: “Алкани. Метан”, “Карбонові кислоти”, “Сульфатна кислота”, “Метали і неметали”. Отже, “Іarbook” є новітнім способом організації навчальної діяльності.

Загалом, застосування цієї технології підвищує ефективність навчання та виховання, сприяє формуванню таких важливих людських якостей, як ініціативність, комунікативність, активність, організованість, відповідальність, впевненість в своїх силах, здатність інтегрувати свої знання з різних галузей та застосовувати їх для вирішення проблеми.

Музейна педагогіка – це наукова дисципліна на перетині музеєзнавства, педагогіки й психології, яка розглядає музей як освітню систему.

Музейна педагогіка сприяє залученню студентів до дослідницької діяльності засобами музейної експозиції з використанням інформаційних технологій, сприяє розвитку дослідницьких умінь і творчих здібностей, дозволяє виробляти здатності до самостійних суджень і оцінок, навичок критичного мислення. Заняття на тему “Сполуки неметалів з Гідрогеном” було проведено для студентів 2-го курсу у львівській аптеці-музеї на площі Соборній. Під час проведення цього уроку-екскурсії в аптеці-музеї були задіяні майже всі прийоми музейної педагогіки. Новий матеріал був поданий у вигляді презентації. Були проведені демонстраційні досліди, які стосувались теми заняття, а також деякі “цікавинки”. Під час заняття студенти створили опорні конспекти з цієї теми.

Проектна технологія дозволяє студенту набути ті знання, які неможливо отримати за традиційних методів навчання. Це стає можливим за умов власного вибору проблеми, проведення самостійних досліджень, діяльності згідно з власними інтересами та можливостями. Педагогічна технологія – це не є щось постійне і дане від Бога на всі часи. Її доводиться удосконалювати, змінювати залежно від мінливих умов навчання. Важливо, що кожен викладач може вносити в технологію навчання, яка існує з тієї чи іншої дисципліни, свої науково обґрунтовані корективи, залежно від психологічних особливостей студентів, рівня розвитку відповідної науки, освітньої підготовленості студентів, а також нагальних вимог і викликів часу. Сьогодні потрібна підготовка таких фахівців, яким доведеться працювати в інших соціальних та економічних умовах, і не зважати на це не можна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інноваційні технології навчання : навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / [Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х.Ш.; наук. ред. Арістова А.В.; упорядн. словника Волобуєва С.В.]. – Київ : НТУ, 2017. – 172 с.
2. Букіна І. Ліпбук як засіб реалізації проектної діяльності на уроках історії. Освітні інновації : філософія, психологія, педагогіка : зб. наук. ст. у 2 т. – Суми, 2020. – С. 152–156.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. – 3-є вид. випр. – Київ : Академвидав, 2015. – 304 с.

РОЗВИТОК МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Людмила Левченко,
Ольга Додрик,
викладачі Новокаховського політехнічного
фахового коледжу Національного
університету «Одеська політехніка»

Анотація. Стаття присвячена практичному вивченню технічної лексики, де студенти можуть зіткнутися з втратою здатності адаптуватися та застосовувати мовні навички в контексті професійної технічної термінології. Вона описує виклики, з якими студенти стикаються при переході від теоретичного вивчення мови до практичного застосування в професійних середовищах. Метою статті є підвищення усвідомленості щодо важливості практичного використання мови та стратегій для покращення адаптивності студентів у професійних контекстах.

Abstract. The article is devoted to the practical study of technical vocabulary, where students may face a loss of ability to adapt and apply language skills in the context of professional technical terminology. It describes the challenges that students face in the transition from theoretical language learning to practical application in professional environments. The aim of the article is to raise awareness of the importance of practical language use and strategies to improve students' adaptability in professional contexts.

В сучасному світі, де міжнародне спілкування стає необхідністю, важливою є мовна компетентність. Особливість технічних спеціальностей робить вивчення англійської мови для студентів цих напрямів особливо актуальним та водночас непростим завданням. В цій статті ми розглянемо основні проблеми, з якими стикаються студенти технічних спеціальностей під час вивчення та засвоєння технічної лексики. Також дамо декілька порад щодо її засвоєння та можливостей використання в реальному мовному середовищі.

Однією з основних проблем є засвоєння технічної лексики. Студенти технічних спеціальностей часто стикаються з труднощами в розумінні та використанні специфічних термінів, які важливі для їхньої майбутньої професійної діяльності. Вивчення технічної термінології в англійській мові є одним з ключових аспектів для студентів технічних спеціальностей. Це важливо не лише для ефективного спілкування в професійному

середовищі, але й для збагачення фахового словника. Проте існують конкретні проблеми, які можуть ускладнювати цей процес. Багато технічних термінів мають власні особливості та значення, які можуть відрізнятися від загально-вживаних слів. Студенти можуть стикатися із складністю розуміння та використання такої термінології в контексті своєї професійної діяльності. Запам'ятовування і використання технічних термінів може виявитися викликом, оскільки це вимагає не лише засвоєння самого слова, але й його правильного використання в різних ситуаціях.

Ще однією проблемою є те, що багато навчальних програм занадто акцентують увагу на теоретичному вивченні термінів, але не надають достатньо можливостей для їх практичного використання. Відсутність практичних вправ та ситуацій може призвести до того, що студенти зіткнуться з труднощами у використанні отри-

маних знань на практиці. Необхідно впроваджувати інтерактивні методи навчання, такі як рольові ігри, практичні вправи та використання сучасних технологій. Також важливо стимулювати самостійну роботу студентів із технічною термінологією. Наприклад, в своїй практиці ми використовуємо читання спеціалізованих текстів та створення власних термінологічних словників. Розвиток навичок розуміння та використання технічної термінології в англійській мові важливий для успішної комунікації в технічній галузі. Саме спрямованість на практичні аспекти та створення стимулюючого навчального середовища може допомогти студентам подолати ці труднощі та забезпечити ефективне вивчення технічної термінології.

Багато програм навчання англійської мови студентів технічних спеціальностей часто акцентують увагу на письмовому мовленні та читанні, недооцінюючи важливість усного мовлення та розуміння реального мовного середовища. Відсутність практичного спілкування в мовному середовищі є серйозною проблемою у вивченні англійської мови. Цей аспект вивчення виникає з декількох причин та може мати важливий вплив на розвиток мовленнєвої компетентності.

По-перше, багато програм навчання занадто фокусуються на теоретичному аспекті мови, зокрема на граматиці та письмовому мовленні. Це призводить до того, що студенти не отримують достатньо практики у реальних умовах спілкування, що є ключовим для вироблення навичок усного мовлення.

По-друге, студентам технічних спеціальностей не завжди надають можливості опанувати мову в живому спілкуванні, що може призвести до втрати впевненості та невміння ефективно виражати свої думки.

І, як результат, заняття, які не включають інтерактивні вправи та діалогічні ситуації, можуть ускладнити розвиток навичок усного мовлення. Необхідно впроваджувати інтерактивні методи навчання, такі як рольові ігри, дискусії та сценарії, що імітують реальні професійні ситуації. Залучення студентів до живого спілкування та використання мови в практичних завданнях може значно покращити їхні навички усного мовлення та забезпечити ефективніше вивчення англійської мови.

Існує ще одна проблема: студенти технічних спеціальностей можуть відчувати, що англійська мова не є безпосередньо пов'язаною з їхнім майбутнім професійним розвитком. Це призводить до відсутності мотивації та неохочості активно залучатися до навчання мови. Відсутність мотивації до вивчення англійської мови є однією з серйозних проблем розвитку мовленнєвої компетентності. Ця проблема може впливати на

активність та ефективність навчання. Студенти технічних спеціальностей можуть відчувати віддаленість англійської мови від їхнього фахового напрямку. Це і є втрата мотивації. Далі, якщо навчальний матеріал не враховує сучасні технологічні вимоги та реалії, студенти можуть вважати навчання англійської мови неактуальним для їхньої майбутньої професійної сфери. Дуже важливо, щоб викладання не було нудним та стандартним. Це знизить інтерес студентів до вивчення мови. Важливо пам'ятати – якщо навчання не включає цікаві та захоплюючі аспекти, студенти можуть втратити бажання вдосконалювати свої навички мовлення.

І, ще, на що хотілось би звернути увагу, – викладання англійської мови для студентів технічних спеціальностей має бути індивідуалізованим, враховуючи їхні конкретні інтереси та потреби.

На заняттях потрібно створювати зв'язок між вивченням англійської мови та конкретними можливостями в майбутній професійній кар'єрі. Використання актуального матеріалу, цікавих методів викладання та індивідуалізованого підходу може значно підвищити рівень мотивації студентів та сприяти розвитку їхньої мовленнєвої компетентності.

Часто студентам важко переносити отримані знання на практику в реальних професійних ситуаціях. Вони можуть виявляти труднощі у використанні вивчених виразів та навичок комунікації в реальних робочих умовах. Саме відсутність практичних занять в реальних професійних ситуаціях є серйозною проблемою.

Тож, до чого призводить теоретичне вивчення без практики? Те, що багато програм для технічних студентів роблять великий акцент на теоретичні знання без можливості їх практичного використання, спричинює втрату інтересу та важкість у застосуванні отриманих навичок у реальних обставинах. Втрата впевненості та практичних навичок у спілкуванні є результатом того, що студентам бракує можливості спілкуватися англійською мовою в контексті своєї майбутньої професійної галузі. І, також, через відсутність викликів та ситуацій, які відтворюють реальні обставини, студенти можуть втратити здатність адаптуватися та використовувати мову в реальних професійних випробуваннях.

Як підсумок, хотілось би наголосити на необхідності впровадження практичних занять, де студенти можуть застосовувати свої мовні навички в реальних ситуаціях. Важливо підтримувати студентів та створювати середовище, де вони можуть набувати практичного досвіду комунікації. І, звичайно, – це вплив власної мови на процес вивчення англійської. Використання рідної мови може стати перешкодою в активному та

ефективному вивченні іноземної мови. Студенти використовують структури та вирази своєї рідної мови під час вивчення англійської, а це може призвести до формування неправильних мовленнєвих звичок. Неправильне використання граматичних конструкцій рідної мови веде до некоректного використання мовних засобів.

Для того, щоб вирішити цю проблему, важливо розробити і впровадити методи навчання, які включають усне мовлення, використовують технічні тексти та професійні ситуації. Дуже важ-

ливо стимулювати студентів технічних спеціальностей до практичного використання англійської мови в професійній сфері, створювати мотивацію до вивчення та покращувати їхню мовленнєву компетентність. Збалансований підхід до навчання, враховуючи специфіку технічних спеціальностей, допоможе вирішити ці проблеми та забезпечить студентам необхідні навички для успішної комунікації в міжнародному професійному середовищі.

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ

РЕКОМЕНДУЄМО МАСОВИЙ ВІДКРИТИЙ ОНЛАЙН-КУРС "ПСИХОЛОГІЯ"

У курсі розкриті різні сторони психології як науки. Розглянуто особистість учня в системі вікового розвитку. Зміст курсу побудований на основі кейс-методу, що дає можливість отримати максимально повну інформацію та знайти відповіді на питання, які виникають.

MOOC (MASSIVE OPEN ONLINE COURSE) складається з п'ятнадцяти модулів. Кожен містить відеолекцію, текстовий варіант лекції, презентацію, додатковий лекційний матеріал, електронний лист з інтерактивними завданнями теоретичного та практичного характеру для поглиблення та перевірки знань з вивченої теми.

Також передбачено підсумкову рефлексію наприкінці кожної теми, яка дозволить оцінити якість та рівень засвоєння матеріалу, побудувати зворотний зв'язок із викладачем.

Завершуючи вивчення курсу, необхідно скласти підсумкове тестування та перевірити рівень сформованості психологічної компетентності.

Цей курс буде також корисним для батьків, вихователів дитячих дошкільних закладів, молодих вчителів початкової школи, психологів.

Курс складається з модулів:

Модуль 1. Психологія як наука. Галузі психології

Модуль 2. Вікова психологія. Предмет, завдання і методи вікової психології. Періодизація вікового розвитку

Модуль 3. Дитяча психологія у системі гуманітарних наук

Модуль 4. Особистість та її структура

Модуль 5. Особливості розвитку особистості

Модуль 6. Психологічний аналіз діяльності, її структура

Модуль 7. Сприймання

Модуль 8. Увага

Модуль 9. Пам'ять

Модуль 10. Мовлення

Модуль 11. Спілкування

Модуль 12. Мислення

Модуль 13. Уява

Модуль 14. Емоційно-вольова сфера

Модуль 15. Темперамент і характер

Керівник та автор проєкту Олена Волик, кандидат педагогічних наук, завідувачка навчально-методичної лабораторії, голова циклової комісії викладачів шкільної педагогіки та психології, викладач психолого-педагогічних дисциплін Педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії. Працюйте й навчайтесь за посиланням <https://kursik.com.ua>

СЦЕНІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ СТУДЕНТІВ СОЛЬНОГО І ХОРОВОГО СПІВУ

Тетяна Найпак,
методист КЗ «Лозівський фаховий вищий коледж
мистецтв» ХОР

Анотація. У статті представлено аналіз особливостей формування сценічної майстерності майбутнього артиста хорового і сольного співу, виконавця народних та естрадних пісень, що відбувається в його творчості, засобами інноваційних технік. Визначено, що сценічна майстерність є одним із найважливіших складників професійної компетентності та діяльності майбутнього артиста, виступає запорукою професійної самореалізації та впливає на подальшу професію, яка розуміється як комплексне творче багаторівневе та структурне утворення, що охоплює фізіологічні та психологічні аспекти особистості співака і формується в процесі професійної підготовки.

Abstract. The article presents an analysis of the peculiarities of the formation of stage skills of a future choral and solo artist, performer of folk and pop songs, which takes place in his/her work by means of innovative techniques. It is determined that stage skills are one of the most important components of the professional competence and activities of a future artist, act as a guarantee of professional self-realisation and influence the future profession, which is understood as a complex creative multilevel and structural formation that covers the physiological and psychological aspects of the singer's personality and is formed in the process of professional training.

Формулюючи поняття "сценічна майстерність" ми використовуємо не тільки загальне поняття "майстерність", але й поняття "вокально-сценічна виконавська майстерність". Опираючись на ці визначення, вокальна виконавська майстерність – це властивість талановитої особистості, яка сформована в процесі професійної музичної підготовки та концертно-виконавської діяльності і проявляється в ній як вищий рівень засвоєних сценічних вмінь, гнучких навичок та здатності до імпровізації. Під структурою музично-виконавської майстерності ми розуміємо систему таких елементів, яка забезпечує виконання вокального твору на високому технічному та художньому рівні. Дуже велике значення мають психофізіо-

логічний, художній та інтерпретаторський аспекти. Немає сумніву, що знання структури музичної майстерності виконавця дозволить чітко визначити чинники, від яких залежить вокальна майстерність [7, с. 148]

Теоретичний компонент професійної виконавської майстерності визначається музичною грамотністю, розумінням музикального жанру та художнього образу творів.

Вокально-технічний компонент характеризує точність інтонації, володіння голосовим апаратом, рухливість голосу, використання професійного вокального дихання, здатність заповнення концертного залу майстерним співочим звуком, рівень володіння технічними прийомами з ура-

хуванням акустичних можливостей та властивостей голосового апарату виконавця, які дозволяють йому максимально виразно втілювати музичний образ у творі, що виконується. Рівень сформованості цих компонентів визначає віртуозність співака-виконавця.

Акторська майстерність дозволяє артисту не тільки співати твори, але використовуючи сценічну практику, рухи, пластику, міміку, жести, представляти художню цінність музичного образу твору, передавати слухачеві художній зміст, викликати адекватні почуття, які прагне передати виконавець, створюючи концепцію музичного твору відповідно до задумів композитора. Цей компонент є головним, адже сенс існування музики з давніх часів полягав у тому, щоб у слухача були певні переживання та емоції. Саме цей компонент робить вокальну та інструментальну музику універсальним засобом спілкування для всіх народів і континентів. В цьому плані навіть мова не може конкурувати з музикою [10, с. 20].

Майстерність і виразність виконання полягає в імпровізаційній осмисленості твору, інтонації, динаміки та драматургії цілісної музичної форми вокального жанру, враховуючи багатолітній досвід видатного українського музиканта-баяніста, доктора мистецтвознавства, професора М. Давидова, який вважає, що "осмислене, інтерпретаторське відтворення мелодійної структури музичного твору збагачує його логікою, інтелектом, емоційно та духовно" [2, с. 208]. Але, на-

приклад, особливості виконавської поведінки на сцені вокаліста-естрадника суттєво відрізняються від виконавців-інструменталістів, диригентів, артистів хору чи оркестру. Це не тільки передавання слухачам змісту музичного твору, створеного композитором, але і процес спілкування виконавця з публікою в концертному залі. Артист презентує себе не тільки співом, але й зовнішнім виглядом, яскравістю костюмів, емоційністю, пластичними рухами, своєю особистістю. Також це стосується всіх музикантів та артистів естрадного жанру: співаків, музикантів ансамблю, хореографії. Тому, щоб досягти вершин виконавської майстерності, слід працювати не тільки над технікою співу, гри на музичних інструментах, артистизмом виконання, але й над презентацією себе публіці.

У професійній діяльності співака-соліста здатність до запам'ятовування відіграє важливу роль, це є психологічним компонентом виконавської майстерності. Відсутність здатності до швидкого та тривалого запам'ятовування і стійкості до стресових ситуацій роблять концертну справу артиста неможливою. Враховуючи особливості діяльності професійних співаків естради та солістів опери, виділяють специфічний комплекс різновидів пам'яті: слухову, рухову, емоційну, зорову і інтелектуальну (психологи цей вид пам'яті називають логічною). За нормальної повної структури музичних здібностей виконавця-професіонала всі види пам'яті гармонійно взаємопов'язані між собою, доповнюють та зміцнюють одна одну. Відомо, що перед концертом кожний музикант-виконавець повторює окремі фрагменти з різних творів. Репетиція певних фрагментів чи фраз потрібна співаку-виконавцю для того, щоб активізувати насамперед роботу голосового апарату, вокального дихання, резонаторних, акустичних та дикційних прийомів, та нагадати собі особливості художнього образу, які сформувалися під час роботи над твором.

Професійні дослідники звертають увагу на питання перевтілення, на те, що «розуміння принципів передачі справжніх почуттів персонажа вимагає особливого розгляду і ретельного аналізу». Проблема полягає в тому, що основна маса зусиль спрямована на досягнення необхідного результату в оперному мистецтві, де перед «актором-вокалістом, який співає на сцені, ставиться безліч творчих завдань, які йому необхідно виконати: стежити за голосом і всією технічною стороною вокалу, бути в повному контакті з партнерами, оркестром і диригентом, пам'ятати текст, графіку встановлених мізансцен, сценічної обстановки і всіх предметів реквізиту, з якими

пропонує авторську програму із застосуванням психодіагностики та інтегрованого тренінгу, які включають такі методи: «проблемно-пошукового і проектного навчання розвитку характеру, навчально-критичного висловлювання позицій, рішення сценічних і вокально-творчих завдань, подолання хвилювання перед виступом, емоційного слухання, спілкування і взаємодії з партнером, а також використання таких форм проведення занять: імітація у творчій діяльності (заняття-репортаж, заняття-уявлення, заняття-кіностудія), організація в творчій діяльності (заняття-дослідження, заняття-рецензія, заняття-показ)» [8, с. 13–14].

Також, доводиться працювати» [1, с. 161]. Специфіка втілення сценічного образу в камерному вокальному мистецтві, де панує «музичний централізм», а театральна складова знаходиться «в тіні», є важливою проблемою. Суто творчий підхід в сфері камерно-вокального виконавства, крім професійного володіння голосом, передбачає розвинене музичне мислення, яке формується за допомогою образно-художніх перевтілень. Фізіологічне виникнення співочого голосу обумовлює його унікальність як музичного інструменту, що дає можливість втілювати психологічний, емоційний та душевний рух та почуття людини [3, с. 50–53].

Сучасний стан формування сценічного образу у вокально-творчому виконавстві вимагає застосування комплексного підходу з введенням психодіагностики та інтегрованого тренінгу для успішного формування сценічного образу та розвитку уваги, сприйняття, мислення, пам'яті, уявлення, активізації емоцій, мотивації, міжособистісної (взаємоконтроль при роботі з партнером) та особистісної (самоконтроль в співі, подолання хвилювання, оволодіння внутрішніми процесами психологічних жестів і пластичних рухів) концентрації. Для вдосконалення методики формування сценічного образу у вокально-творчому виконавстві у роботі пропонується «авторське визначення дефініції "сценічний образ" як аспекту наступності та інтеграції вокального, акторського та хореографічного мистецтва. Зміст цього поняття включає в себе застосування творчого підходу для вдосконалення вокально-сценічних, індивідуально-особистісних і професійних якостей виконавців у розвитку їх духовно-моральних і культурних цінностей. М. Зайкова визначає найефективніші педагогічні умови та

яльності (заняття-дослідження, заняття-рецензія, заняття-показ)» [8, с. 13–14]. Таким чином, питання, пов'язані з перевтіленням художнього образу у камерно-вокальному виконавстві, в роботі оперного співака, артиста естрадно-вокального або джазового жанру, розроблені недостатньо і вимагають розкриття специфіки цієї сфери в музичному мистецтві. Що стосується вокальної майстерності, то ця властивість особистості формується в процесі професійної підготовки та виконавської діяльності і проявляється в ній як вищий рівень засвоєних вмій, гнучких навичок та імпровізованої творчості виконавця.

Емоційно-мотиваційний та суспільно-психологічний аспекти проявляються у здатності до відчуття, глибокого переживання у музичному спілкуванні та в професійній музичній діяльності, вмінні висловити свої переживання таким чином, щоб вразити слухача, викликати в нього особисті почуття і це вважається одним з головних, домінуючих факторів у визначенні наявності психічних та нервових властивостей особистості виконавця [5, с. 336].

Висновок. На закінчення своїх роздумів хочеться пригадати ствердження професора Вільсона, який звертає увагу на загострення нервово-психічних процесів, напруження душевних сил людини, яка виступає привселюдно і, як наслідок, вона відкриває в собі такі речі у виконавстві, про які у звичних умовах і не здогадувалась. «Сцена вчить – важко, жорстко і нещадно, – і кращого вчителя годі собі уявити...».

Список використаних джерел

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТЬОГО СПЕЦІАЛІСТА

Дмитро Юреско,
завідувач медсестринського відділення
Алла Бездітна,
завідувачка навчально-виробничої
практики ОКУ «Білгород-Дністровський
медичний фаховий коледж»

Анотація. Волонтерський рух існує вже багато десятиліть. У різних країнах це явище має різні назви. Волонтерство є універсальним людським феноменом, який зустрічається в усіх культурах, на всіх рівнях економічного розвитку, серед представників обох статей і людей різного віку. Воно є однією з найефективніших форм роботи з молоддю, невичерпним джерелом набуття громадянської освіти, дає можливість реалізувати себе у служінні суспільству.

Abstract. The volunteer movement has existed for many decades. In different countries, this phenomenon has different names. Volunteering is a universal human phenomenon that occurs in all cultures, at all levels of economic development, among representatives of both sexes and people of all ages. It is one of the most effective forms of working with young people, an inexhaustible source of acquiring civic education, and provides an opportunity to realize oneself in the service of society.

З початком повномасштабної війни в Україні кількість волонтерських ініціатив значно зростає і продовжує множитись. Складні часи для нашої країни змінюють українців. Коли люди бачать страждання та труднощі, які приносить надзвичайна ситуація, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, виникає почуття взаємодопомоги, піклування про ближнього та сильне бажання допомогти нужденним.

Волонтер (від англ. «voluntary» – добровільний) – це особа, яка за власним бажанням допомагає іншим та має активну життєву позицію. Це громадянин та патріот своєї країни, що добровільно діє в різних сферах суспільного життя, але водночас професіонал в певному напрямку. Волонтерство – це спосіб життя! [1]

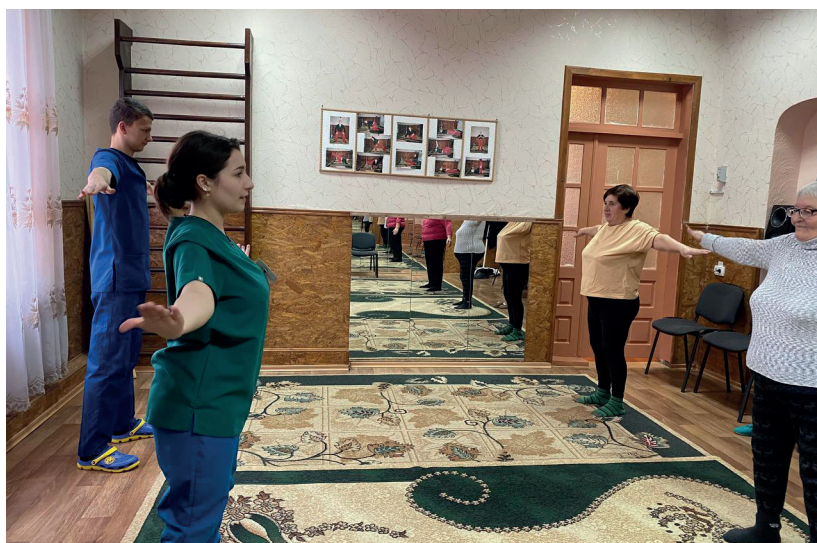
З соціальної точки зору, волонтерство допомагає будувати згуртованіші, безпечніші, силь-

ніші спільноти та сприяє активній громадянській участі та громадянській позиції. Волонтерство підтримує державні послуги та заохочує більше людей працювати в державному секторі або на суспільне благо, сприяючи створенню позитивного соціального середовища [2].

Поштовхом для розквіту волонтерського руху в Україні стала Революція Гідності та гібридна війна у Донецькій та Луганській областях.

Більше половини українців (62%) визнає роль волонтерів у політичних змінах, а 81% схильні вважати волонтерський рух обов'язковою складовою громадянського суспільства [1].

Основними мотивами залучення у волонтерську діяльність під час війни є патріотизм, співчуття (альтруїзм) та відчуття власної гідності. Почуття патріотизму спонукає людей допомагати своїй країні та співгромадянам, що є похідним від сильної національної ідентичності, яка перебуває під загрозою через ворожі дії.

Під час повномасштабної війни ще більше українців долучилися до волонтерства. Студентська молодь теж не залишається осторонь від прагнення бути корисними у нелегкий для держави час.

На початку повномасштабного вторгнення завідувачкою навчально-виробничої практики Аллою Дмитрівною Бездітною та завідувачем медсестринського відділення Дмитром Юрійовичем Юреском в коледжі був організований волонтерський рух за участі студентів випускних груп.

Внаслідок застосування великої кількості різного озброєння по всій території нашої країни, цивільне населення отримує поранення та потребує невідкладної допомоги. Мета волонтерського руху в коледжі – відпрацювання з цивільним населенням практичних навичок домедичної самопомоги та взаємодопомоги під час надзвичайних ситуацій, а також підтримка людей похилого віку.

Так, у 2022 році, першому році повномасштабного вторгнення, студентами-волонтерами був

зроблений акцент на проведення занять та тренінгів з тактичної медицини для рятувальників м. Білгород-Дністровський. Під час війни найчастіше зустрічаються травми, за яких можна уникнути настання смерті на дошпитальному етапі, що вкрай важливо для виживання пораненого. Війна в Україні показала, що хоч рекомендації ТССС були розроблені для військовослужбовців, проте ці знання та навички не будуть зайвими для цивільного населення та рятувальників, так як загроза ракетного удару по мирних містах – постійна. Вкрай важливо розуміти, що в такому сценарії, як приліт ракети по житловій інфраструктурі, результатом можуть бути осколкові поранення, внаслідок яких буде масивна кровотеча, що може забрати життя за лічені хвилини. На жаль, карета швидкої допомоги фізично не встигне врятувати такого пацієнта, тому важливо мати навички самопомоги.

Під керівництвом Алли Дмитрівни Бездітної та Дмитра Юрійовича Юреска був розроблений графік занять для співробітників Білгород-Дністровського районного управління ГУ ДСНС України в Одеській області. Студентом спеціальності 223 Медсестринство ОПП «Лікувальна справа» Василем Колесником був пройдений курс з надання допомоги пораненим в умовах бойових дій (ТССС, Tactical Combat Casualty Care) та отриманий сертифікат за успішне проходження курсу, який дав змогу проводити заняття та тренінги з тактичної медицини за алгоритмом М.А.Р.С.Н. Курс з тактичної медицини включав рекомендації (протоколи), розроблені Об'єднаною системою травматології Агентства охорони здоров'я (DHA) Міністерства оборони США. На заняттях з рятувальниками поговорили зокрема про тактичні зони та правила поведінки в них, розглянули алгоритм М.А.Р.С.Н., навчилися самостійно зупинити масивну кровотечу у себе (самопоміа) та у ролі рятувальника (у пораненого), відпрацювали забезпечення прохідності дихальних шляхів, теоретично занурилися в поняття шоківих станів від втрати крові та ефективно відпрацювали надання домедичної допомоги при таких травмах:

уламкові ураження, переломи, забої, опіки та ін.

У 2023 році, на другий рік повномасштабного вторгнення, студентами-волонтерами був зроблений акцент на проведення занять та тренінгів з домедичної допомоги для студентської молоді Білгород-Дністровського. Практичні відпрацювання навичок надання домедичної допомоги дають змогу пересічній людині в кризовий момент не розгубитися, налаштуватися та надати домедичну допомогу в надзвичайній ситуації.

Домедична допомога – це найпростіші невідкладні медичні дії, що виконуються безпосередньо на місці події терміново після травми. Зазвичай вона надається не медичними працівниками, а особами, що на момент події знаходяться безпосередньо на місці пригоди або поблизу від постраждалого. В цьому контексті ми говоримо про серцево-легеневу реанімацію, зупинку кровотечі, допомогу при інсульті, переохолодженні, опіках, удавленні, втраті свідомості тощо [3].

Був розроблений графік занять для студентів Білгород-Дністровського економіко-правового фахового коледжу Полтавського університету економіки і торгівлі.

Студентами спеціальності 223 Медсестринство ОПП «Лікувальна справа» Микитою Априленком та Микитою Костиним відпрацьовувалися алгоритми надання домедичної допомоги:

1. Порядок надання домедичної допомоги під час раптової зупинки серця у дорослої людини.

2. Порядок надання домедичної допомоги постраждалому з раною кінцівки, зокрема ускладненою кровотечею.

3. Порядок надання домедичної допомоги у разі порушення прохідності дихальних шляхів – obturaції стороннім тілом.

На заняттях зі студентською молоддю зо-

крема навчилися самостійно зупиняти масивну кровотечу у себе (самодопомога) та у ролі рятувальника (у пораненого), відпрацьовували забезпечення прохідності дихальних шляхів та ефективно відпрацьовували надання домедичної допомоги під час зупинки серця.

Позитивна мотивація та прагнення бути соціально значимим у нелегкий для держави час стали основними орієнтирами сучасної молоді.

У 2024 році, на третій рік повномасштабного вторгнення, студентами-волонтерами

був зроблений акцент на проведення занять з лікувальної фізичної культури та підтримку людей похилого віку.

Рухливість для людей похилого віку полегшує їх повсякденну діяльність: самостійне одягання та роздягання, догляд за тілом, виконання господарських обов'язків, здійснення покупок, роботу в саду, заняття улюбленою справою. Також, сильна рухливість допомагає попередити вікову скутість, створити безпечні умови і надійність під час пересування, допомагає попередити травмування. Вона дає людині похилого віку впевненість в собі, позитивно впливає на його душевний стан.

За допомогою комплексу фізичних вправ, який можна виконувати вдома, людина похилого віку зберігає і розвиває свою загальну рухливість і в 70, і у 80 років.

Аллою Дмитрівною Бездітною та Дмитром Юрійовичем Юреском був розроблений комплекс індивідуальних та групових занять з фізичної культури та графік проведення занять для підопічних КУ "Білгород-Дністровський міський територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)".

Студентами спеціальності 223 Медсестринство ОПП «Лікувальна справа» Марією Кованжи та Єгором Зоріним в закладі були проведені заняття з лікувальної фізичної культури для групи "Здоров'я", які включали наступні вправи [6]:

Ранкова гімнастика в спокійному темпі:

- Ходьба на місці з підніманням стегна до 90 градусів і енергійним махом рук.
- Нахили в сторони.
- Кроки в сторону. Відступайте в сторони по черзі – вліво і вправо. Дивіться в ту сторону, куди ступаєте.

- Руки попереду. Поверніть їх і тулуб в сторону. Видих – повернення в ВП.

- Махи ногами назад по черзі.

- Руки зігнуті до плечей. Прогніться на вдиху в спині, руки – в сторони.

На карачках:

- На вдиху випрямтесь, ліву ногу не згинайте. Потім так само з правою.

Лежачи на спині:

- Руки і ноги розведіть в сторони. Поверніться, плеснувши рукою об руку, потім повторіть в іншу сторону. Дотримуй-

- Ходьба по лінії. Дотримуйтеся уявної прямої межі. Розвивайте координацію.

- “Змійка”. Розставте маячки (наприклад, пластикові пляшки) в шаховому порядку. Пройдіть трасу змійкою.

- Ходьба на носках і п'ятках. Так розробляються стопи і активізується робота ніг.

Сидячи на стільці:

- Подивіться вниз, вгору, вправо, вліво. Обертайте очі по колу. Зробіть це спочатку з закритими, а потім з відкритими очима. Після закінчення легко промасаруйте їх.

- Сильно, але не різко стисніть повіки 10 разів. Кліпніть, погладьте очі.

- Повільно поверніть голову в сторони, зафіксувавши погляд в одній точці.

Стоячи, ноги на ширині плечей:

- Не піднімаючи рук, відставте ногу назад, прогніться на вдиху. Поверніться у ВП. Повторіть з іншою ногою.

тесь ритму дихання.

Завершення:

- Крок з високим підйомом стегна.

Висновки

Складні часи для держави, народу, населення, яке відчуває смертельну небезпеку, – це поштовх та розквіт волонтерського руху. Таким чином, підсумовуючи та беручи до уваги частку тих студентів, які долучилися до волонтерської допомоги, отриманий унікальний досвід максимального залучення громадян України до волонтерської діяльності з огляду на свої можливості та ресурси. Волонтерська робота студентів нашого коледжу в умовах війни є досить творчим і багатограним процесом, який забезпечує професійний розвиток та саморозвиток особистості майбутнього фахівця та гарантує високий рівень розвитку професійно-особистісних якостей, потрібних для майбутньої професійної діяльності та життєвої успішності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Школа волонтерів : навчальний посібник / За заг. ред. Г.С. Скитьової [Авторський колектив : Брик Я.А., Говорун Н. В., Дементьев В.В., Лашук О.М., Мельник О.В., Потій О.В., Скитьова Г.С., Тищенко М.П.] – Київ, 2016. – 166 с.
2. Бондаренко А., Вдовцов Ю. Посібник по роботі з волонтерами. – Київ, 2021. – 164 с.
3. Домедична допомога на місці події : практичний посібник / П. Б. Волянський, А. М. Гринзовський, С. О. Гур'єв та ін. ; за заг. ред. д. н. держ. упр., професора П. Б. Волянського та д. мед. н., професора С. О. Гур'єва. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 224 с.
4. Менеджмент волонтерських груп від А до Я : навч.-метод. посібник / за ред. Т.Л. Лях ; авт.-кол. : З.П. Бондаренко, Т.В. Журавель, Т.Л. Лях та ін. – Київ : Версо – 04, 2012. – 288 с.
5. Посібник волонтера / В. В. Вашкович, О.Ю. Василенко, Т. О. Карабін, Я. В. Лазур, В. В. Манзюк, В. М. Рошканюк. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 88 с.
6. Зданюк В.В. Совтисік Д.Д. Лікувальна фізична культура : навч.-метод. посібник. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. – 132 с.

РОЗВИТОК ОСНОВНИХ РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ НА САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Раїса Соломіна,
викладач ВСП
«Київський транспортно-економічний фаховий коледж
Національного транспортного університету»

Анотація. У статті описано основні принципи фізичної підготовки, універсальна розминка, програма колового тренування в домашніх умовах, методичні рекомендації щодо розвитку основних рухових якостей та розвиток гнучкості.

З'ясувалось, що самостійні фізичні вправи впливають не лише на фізичний стан тіла, а й на психологічний стан людини, адже фізична активність допомагає зняти стрес, особливо в сьогоденні.

Abstract. The article describes the basic principles of physical training, universal warm-up, a circuit training programme at home, methodological recommendations for the development of basic motor skills and flexibility.

It has been found that independent physical exercises affect not only the physical state of the body, but also the psychological state of a person, because physical activity helps to relieve stress, especially in the present.

Здоровий спосіб життя все наполегливіше входить у повсякденне життя людей планети. Людина починає розуміти, що активність, творчість, висока працездатність, успіхи й досягнення у навчанні, роботі, житті недосяжні для хворого. Забезпечуючи населення знаннями, формуючи вміння, навички, а потім і звичку дотримання здорового способу життя, можна значно покращити здоров'я, зменшити смертність від серцево-судинних захворювань.

Форма самостійних занять спрямована на розвиток як рухових, так і функціональних якостей організму. Вона зручна, корисна, раціональна, не вимагає великого простору і складного інвентарю. Можна використовувати музичний супровід, що позитивно впливає на емоційний стан тих, хто займається, а також дозволяє варіювати темпом, змінюючи навантаження відповідно до завдання. Вправи основної гімнастики є найпро-

стішими і найзручнішими для виконання занять самостійно.

Використовуючи вправи основної гімнастики, можна вирішувати відразу декілька найважливіших завдань, що стоять перед фізичним вихованням: привернути увагу до регулярних занять фізкультурою, прищепити пошану до фізкультури і спорту, виховувати потребу у фізичних вправах, сприяти оздоровчим завданням, допомогти у формуванні постави, дати необхідний об'єм знань у раціональному харчуванні та у контролі за власною вагою.

Тіло людини створене для постійного руху. За малорухомого способу життя тиск підвищується, кістки скелета стають крихкими, м'язи – хворобливими, людина швидко стомлюється, настрій псується, нерідко настає період депресії.

Багато століть тому людині доводилося багато рухатися, щоб здобути їжу, побудувати житло,

вигодовити одяг тощо. У наш час, щоб одягнути і прогудувати себе, не потрібно великих рухових і фізичних зусиль, але нам як і раніше потрібні фізичні вправи, щоб зберегти своє здоров'я.

Коли людина виконує фізичні вправи, кисень потрапляє у кожен клітинку організму, активізується кровообіг, поліпшуються рефлекси. Фізичні заняття тонізують м'язи, вони стають більш пружними, а людина – більш підтягнутою, привабливою і граціозною. Вправи допомагають досягти ідеальної ваги і підтримувати її, чого не можна досягти тільки дієтою.

Фізичні вправи допомагають протистояти стомленню, збільшують запас життєвих сил, дають додатковий запас кисню мозку і роблять нас енергійнішими, сприяють глибшому і спокійнішому сну, тому що стимулюють вироблення в організмі ендорфінів, що допомагає звільнитися від нервової напруги. Вони допомагають запобігти депресивному стану, скорочуючи в організмі надлишок адреналіну і гормонів, які сприяють виникненню стресів.

Самостійні заняття фізичними вправами укріплюють віру в себе, в свої сили: Людина відчуває, що сама може поліпшити своє самопочуття та зовнішній вигляд незалежно від того, який її вік і фізичний стан організму.

Основні принципи фізичної підготовки

Перш ніж вибрати форму фізичної активності, вирішіть, чого ви хочете досягти? Багато хто хоче краще виглядати, хоче, щоб м'язи були більш пружними і покращилась фігура. Якщо така ваша мета, вибирайте вид спорту і фізичні вправи, які діють переважно на ті ділянки організму, які більше всього турбують. Якщо хочете позбавитися від зайвої ваги, вибирайте вправи аеробного характеру, які змусять серце битися частіше, а легені працювати енергійніше. Тільки піднявши частоту серцевих скорочень, вдасться збільшити швидкість процесів обміну в організмі, необхідну для спалювання додаткових калорій.

Доктор медицини М. Поллок (директор одного з кардіологічних центрів, США) визначив, що для того, щоб схуднути, необхідно займатися не менше трьох разів на тиждень по 30 хвилин з частотою серцевих скорочень (ЧСС) 60–80% від максимальної, витрачаючи близько 300 ккал за заняття. Вибирати вправи слід залежно від фізичного стану: швидка ходьба, біг, стрибки через скакалку, плавання, ритмічна гімнастика.

Максимальна ЧСС під час фізичних вправ рівна 220 ударів у хвилину мінус вік. Для того, щоб укріпити серце і поліпшити циркуляцію крові, обмін речовин і травлення, треба навчитися витримувати напружені фізичні навантаження. Не вдається укріпити серце, не тренуючи його.

Якщо Ви позаймалися місяць або більше, організм починає потребувати фізичних вправ. Одного разу усвідомите, що не можете жити без тренувань – вони стануть невід'ємною частиною вашого життя. З цієї миті почнете жалкувати про кожне пропущене заняття. Зі всього вищесказаного можна зробити висновок, що для досягнення поставленої мети необхідно запастися витримкою і терпінням.

Витривалість забезпечує людині великий запас життєвих сил, сила – повідомить енергію виконуваний роботі, гнучкість – додасть пружності рухам.

Витривалість – здатність до ефективного виконання вправи, переборюючи стомлення, що розвивається.

Сила – це здатність переборювати певний опір або протидіяти йому за рахунок діяльності м'язів.

Гнучкість – здатність людини виконувати рухи в суглобах з найбільш можливою амплітудою. Ця якість особливо необхідна. Для того, щоб стати гнучкішим, необхідно протягом декількох місяців виконувати вправи на розтягання з поступовим підвищенням напруги або навантаження на розтягування групи м'язів. Такі вправи слід виконувати поволі, без ривків, тому що різкі, швидкі рухи приводять до скорочення, а не розслаблення м'язів.

Для того, щоб розвинути витривалість, силу або гнучкість, необхідно перенавантажувати певні групи м'язів. Сенс навантаження полягає в тому, щоб змусити кожен м'язову групу долати опір, трохи більший за звичайний. Це може бути вага власного тіла, що долає силу опору. Але слід пам'ятати, що додатковий стрес повинен бути незначним. Використовуйте обтяжування, які викликають відчуття легкої тяжкості, і підвищуйте їх вагу тільки в тому випадку, якщо відчуєте, що вони стали легкими. Різко збільшивши вагу того, що обтяжило, можна пошкодити м'язи. Якщо під час виконання вправи м'язи починають тремтіти, це означає, що наступила перевтома і необхідно зробити перерву або відпочинок.

Кращий спосіб досягти успіху – регулярні заняття. Послідовність вправ залежить від цілей, які ви поставили перед собою. Якщо Ви просто хочете знаходитися в хорошій формі, то спочатку виконуйте силові вправи, потім вправи на розвиток витривалості, і в кінці – вправи на гнучкість.

Якщо Ваша мета – розвиток сили, то теж можна дотримуватися вищезгаданого порядку виконання вправ.

Проте, якщо розвиваєте гнучкість, починайте з вправ на розвиток гнучкості, потім можете виконувати силові вправи і закінчуйте заняття

вправами на розвиток витривалості.

Якнайкращі силові показники спостерігаються на початку тренування, поки аеробні механізми не виділили дуже великої кількості молочної кислоти. Оскільки виконання вправ на розтягання не приводить до утворення великої кількості молочної кислоти і не вимагає "чистих" м'язів, можна виконувати їх у кінці заняття. Тоді розігріті м'язи будуть здатні розтягнутися набагато сильніше. Варіюйте порядок виконання вправ, якщо відчуєте, що тривала напруга в занятті не залишає сил для виконання декількох нахилів.

Правильно розминайтеся перед заняттями. Перед будь-яким заняттям необхідно розігріти м'язи легкими вправами на розтягання. Ніколи не нехуйте розминкою. Вправи, поступово розтягуючи м'язи, трохи підвищують температуру тіла, роблять частішим дихання, інтенсивніше стає кровообіг, витягуються м'язи. Крім того, розминка готує до роботи суглоби. Не забувайте, що серцю теж необхідний час для підготовки до напруженої діяльності. Для підготовки серцевого м'яза до роботи необхідно 2–5 хвилин легких бігових вправ. Якщо для тренування мало місця, можна виконати біг на місці, він має бути легкий, майже підтюпцем. У кінці можна виконати декілька підскоків.

Універсальна розминка

Пам'ятайте про такі правила: вправи у розминці виконуються поволі, без ривків; починайте розминатися із ступнів ніг, поступово пересуваючись вгору, але послідовно виконуючи вправи для одного м'язового відділу, перш ніж перейти до іншого; розтягуйте в першу чергу ті групи м'язів, які болять після попереднього заняття, поки не відчуєте легку напругу, але не допускайте болі; обов'язково підготуйте серцевий м'яз до майбутньої роботи.

Для того, щоб уникати болю в м'язах після заняття, виконайте заминку, вона також важлива, як і розминка. Заминка є своєрідним масажем; за час заминки надлишок молочної кислоти, виробленої під час інтенсивних вправ, знов повертається в печінку.

Вправи заминки можуть бути такими, як і у розминки, але всі вправи слід виконувати ще повільніше – це головна і невідмінна умова. Можна просто виконати вправи розминки, скоротивши їх повторення. Запам'ятайте – серцю також необхідний час для відновлення після роботи. Після заняття обов'язково перевірте свій пульс. Він може бути на 10–12 ударів більшим, ніж до тренування.

Намагайтесь чергувати напружені та полегшені заняття. Не допускайте перетренування свого організму. Оскільки фізичні вправи – свого

роду стрес для організму, тому необхідний час для його відновлення. Біль – природний сигнал, застерігає про те, що необхідно припинити заняття, скоротити або зменшити навантаження.

Симптоми перетренування:

- вранці пульс в стані спокою більш ніж на 10 уд./хв перевищує звичайний показник;
- виснаженість та млявість після занять, і після закінчення 24 годин відчуття втоми не проходить;
- тяжкість в руках і ногах, болі під час виконання вправ;
- відсутність апетиту, головний біль, нездатність розслабитися, порушення функцій кишечника;
- безсоння;
- нудота після занять;
- втрата інтересу до занять або стан депресії.

Програма колового тренування в домашніх умовах

Вам, звичайно, необхідна програма вправ, за допомогою якої можна укріпити кожен м'яз тіла, підтягти живіт, зробити талію тонше, стати стрункіше і витонченіше, щоб одночасно з цим додати аеробної тренуваності. Спробуйте займатися за методом колового тренування.

Поняття колового тренування

Система колового тренування була розроблена в університеті Лідса на півночі Англії після Другої світової війни. Вона призначалася для підготовки школярів старших класів, студентів коледжів і навіть спортсменів високого класу. Ті, хто займався, один за одним виконували певну кількість вправ кожної станції (сила, гнучкість, витривалість). Станції включали: лазання по канату, стрибки на скакалці, присідання на похилій дошці та інше.

У теперішній час колове тренування є популярним методом загальної фізичної підготовки. Запропоноване нами колове тренування розраховане на заняття в домашніх умовах і є об'єднаною системою фізичних вправ. Воно поєднує ефективні гімнастичні вправи з силовими, вправи на опір і гнучкість – з використанням принципів перенавантажень, повторень та специфічності навантажень. Це дозволяє поліпшити стан серцево-судинної системи. Вправи аеробного характеру на подолання і опір допомагають "спалювати" жири, які замінюються щільною, сильною і важкою м'язовою тканиною. Людина стає тоншою, але міцнішою фізично, оскільки у її організмі розвиваються нові м'язові волокна. Перевагою подібного тренування є і те, що людина розробляє свою власну програму і виконує тільки ті вправи, які їй необхідні. Її колове тренування – індивідуальне, точно так, як і орга-

нізм відрізняється від будь-якого іншого.

Але не чекайте чудес – за п'ять хвилин результату не буде. Система колового тренування в домашніх умовах потребує величезного терпіння і важкої праці.

Плануючи собі тренування за коловою системою, потрібно, перш за все, звернути увагу на ті вправи, які допоможуть укріпити найслабші ділянки тіла та організму.

Аеробний тренувальний момент колового тренування в домашніх умовах залежить від того, в якій формі людина знаходиться. Якщо тільки починаєте займатися, то частота пульсу досягне бажаного і залишатиметься на цьому рівні 20–30 хвилин, що дозволить збільшити максимальне споживання кисню на 11%. Якщо ж вже займається фізичними вправами, то, очевидно, буде складніше досягти бажаного, в цьому випадку максимальне споживання кисню зростає лише на 5%.

Звичайне заняття має тривати близько 45 хвилин, з них 20 хвилин частота пульсу повинна досягати запланованих величин. Якщо працюєте недостатньо енергійно, збільшіть навантаження або додайте ще одне коло.

Виконуйте колове тренування тричі в тиждень, але ніколи – два дні підряд. Хоча певні вправи на розтягання можна виконувати щодня в заняттях ранковою гімнастикою. Намагайтеся на більшості силових станцій максимальну кількість повторень виконувати не більше 15 разів.

Методичні рекомендації щодо розвитку основних рухових якостей

Розвиток сили. Необхідно навчитися розрізняти ступінь м'язової втоми, тобто уміти виконувати вправи з великим, середнім, малим і дуже малим м'язовим напруженням. Здатність визначити ступінь м'язової сили дозволить раціонально користуватися нею і економно виконувати задану роботу.

Силу можна розвивати декількома способами:

1. **Метод багатократних повторень.** Вправа виконується із звичною швидкістю без обтяження або з обтяженням до явно вираженого стомлення. При цьому в стані стомлення постаратися виконати вправу ще кілька разів. Саме ці останні повторення і дадуть основний приріст сили. Повторювати вправу можна не більше 8–10 разів.

2. **Метод великих зусиль.** Вправа виконується з великим м'язовим зусиллям і повторюється не більше 3–4 разів (з обтяженням або опором). Що більша сила подразнення, то більша сила реакції у відповідь і підвищення рівня функцій м'язової тканини.

3. **Метод ізометричного режиму роботи.** За статичного виконання вправи протягом 5–6 секунд утримується певна поза (наприклад, сидіти кутком).

4. **Метод динамічних зусиль.** Вправи виконуються без обтяжування з певним зовнішнім опором, але з максимальною швидкістю. За такого виконання вправ підвищуються не тільки силові, але і швидкісно-силові якості.

5. **Комбінований метод.** Одна і та ж вправа виконується послідовно в динамічному та ізометричному режимах, з великим м'язовим зусиллям, нарешті повторюється багато разів. Після кожної серії – 1–2 хвилини відпочинку. Всі серії повторюються 3–4 рази.

Перш ніж виконувати вправи на розвиток гнучкості, слід добре розігріти м'язи.

Гнучкість можна розвивати таким чином:

1. **Метод активних рухів.** Вправи виконуються за рахунок активного розтягання м'язів, що забезпечують рух великої амплітуди, з метою розтягання м'язів-антагоністів. При цьому слід дотримувати наступних вимог: виконувати вправу з постійним збільшенням амплітуди; заздалегідь напружувати м'язи-антагоністи.

2. **Метод пасивних рухів.** Вправи можна виконувати за допомогою партнера, що збільшує амплітуду руху, або шляхом притягання ніг до тулуба, або тулуба до ніг. Намагатися не допускати сильних больових відчуттів.

3. **Метод статичних положень.** Прийнята поза утримується протягом 10–15 секунд. Кількість поз для кожної ланки тіла – 10–15.

4. **Комбінований метод.** Вправи виконуються серіями: активні рухи, пасивні рухи, статичні положення.

Правила застосування вправ на розвиток рухових якостей:

1. Починайте заняття з простих вправ, щоб добре розігріти м'язи.

2. Навантаження в заняттях збільшуйте поступово.

3. Варіюйте режим роботи м'язів.

4. Під час розвитку силових якостей поєднуйте вправи, спрямовані на розвиток сили, з вправами на розслаблення.

5. Запам'ятайте, що найефективнішим для розвитку гнучкості є метод багаторазових повторень.

Список використаних джерел

«ЦІКАВЕ КРЕСЛЕННЯ». СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОВЕДЕННЯ ПОЗА- АУДИТОРНОГО ЗАХОДУ В ЗФПО

Тетяна Чернега,
викладач ВСП «Одеський автомобільно-
дорожній фаховий коледж Національного університету
«Одеська політехніка»
Світлана Волянська,
викладач ВСП «Одеський технічний фаховий коледж
Одеського національного технологічного університету»

Анотація. З 24 лютого 2022 року перед українською освітою, як і в цілому перед нашою державою, постали надскладні завдання: як зберегти спокій і мотивацію до роботи й навчання, у який спосіб набути нових знань, умінь і навичок, як вплинути на своїх здобувачів освіти тощо. І педагогічні працівники, попри всю складність подій, продовжують свою навчальну, методичну, організаційну, позааудиторну й інші види діяльності. Їх мета – навчити молодь критичному мисленню та медіаграмотності, зацікавити у використанні відповідних інноваційних технологій, таких як проєктна діяльність, надати здобувачам освіти право самостійного пошуку та обробки інформації, і, зрештою, надати психологічну підтримку.

Abstract. Since 24 February 2022, Ukrainian education, as well as our country as a whole, has faced extremely difficult tasks: how to maintain calm and motivation to work and study, how to acquire new knowledge, skills and abilities, how to influence their students, etc. Despite the complexity of the events, teachers continue their teaching, methodological, organisational, extracurricular and other activities. Their goal is to teach young people critical thinking and media literacy, to interest them in using relevant innovative technologies, such as project-based learning, to empower students to search for and process information independently, and, ultimately, to provide psychological support.

Методичною комісією викладачів інженерної графіки Одеської області для здобувачів освіти закладів фахової передвищої освіти Одеської області в онлайн-режимі був проведений позааудиторний захід «Цікаве креслення – 2024». Форма проведення тематичного заходу доступна, структурована, з використанням цифрових інструментів Google.

Мета заходу:

- освітня: закріпити отримані на заняттях з інженерної графіки знання, уміння та навички; забезпечити в ході виконання вправ осмислення вивченого матеріалу;

- **виховна:** виховувати навички культурного спілкування, творчої активності здобувачів освіти, самостійності, колективізму, почуття особистої відповідальності за спільну справу;

- **розвивальна:** розвивати логічне та аналітичне мислення, просторову уяву, комунікативні навички.

Очікувані результати:

- розвинути здатність творчо перетворювати, компактно компонувати усну і писемну інформацію за рахунок систематизації, концентрації і виділення принципово вагомих елементів матеріалу, який вивчається, а також формувати уміння

розгортати цей образ у систему адекватної розумової і практичної діяльності;

- вміти обґрунтовувати і комплектувати візуальну інформацію;

- якомога більше залучити до позааудиторної роботи здобувачів освіти, що охоче діляться своїми ідеями, вільно спілкуються державною мовою з однодумцями, висловлюють власну думку, обмінюються досвідом та розкривають ораторські можливості;

- виявити креативних, талановитих здобувачів освіти, які позиціонують себе як успішних, творчих вихованців команди;

- надати зворотний зв'язок між учасниками заходу для обміну думок та можливостей від зустрічі;

- опанувати зручні форми творчого спілкування в нових реаліях життя, бо вдало створена віртуальна платформа дозволила здійснити обмін думками і роботами здобувачів освіти із різних команд закладів фахової передвищої освіти;

- оволодіти новими можливостями дистанційного проведення студентських тематичних заходів, які б залучали щонайбільшу аудиторію здобувачів освіти, забезпечували не лише засвоєння напрацьованого перспективного досвіду, а й формування власного творчого почерку в педагогічній діяльності.

План-сценарій конкурсу:

1. Підключення всіх учасників та вболівальників заходу (5 хв).

2. Вступне слово ведучих (5 хв).

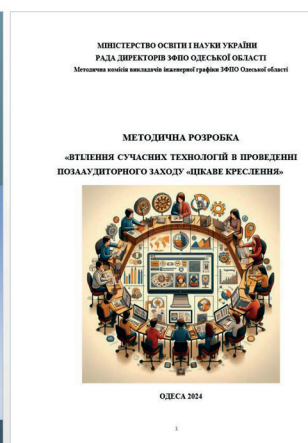
3. Представлення команд (10 хв).

4. Під час показу презентацій, вболівальники одночасно прикріплюють емоції на дошці та виконують вправи, капітани команд відповідають на тестові запитання (30 хв).

5. Підбиття попередніх підсумків та заключне слово ведучих (10 хв).

Після конкурсу «Цікаве креслення» була проведена рефлексія. Рефлексія – це осмислення кожним учасником передумов, закономірностей і механізмів власної діяльності, соціального і індивідуального способу існування, самоаналіз. На цьому етапі доцільно визначити вклад кожного учасника проведеного заходу, подякувати найактивнішим та тим, хто творчо підійшов до виконання доручень, тощо.

За сценарієм конкурсу була укладена методична розробка «ВТІЛЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОВЕДЕННІ ПОЗААУДИТОРНОГО ЗАХОДУ «ЦІКАВЕ КРЕСЛЕННЯ»». Автори цієї методичної розробки радять не приймати описані технології як щось усталене, незмінне, остаточно вирішене, адже виховання і робота із здобувачами освіти над проєктом – це завжди творчість, інноваційність, те, що не має й не може мати готового рецепту чи заздалегідь правильної відповіді. Описані форми роботи весь час видозмінюються, доповнюються новими прийомами, методами, змістом, засобами, надають поштовх до створення нових підходів у роботі.

<https://drive.google.com/file/d/1eWE73e7U0yR9kByfDDFA4vfkK5OUXX7p/view?usp=sharing>

Висновки. Упровадження інноваційних технологій має позитивний вплив не

тільки в освітньому процесі, а й в позааудиторній роботі зі здобувачами освіти. У свою чергу це сприяє підвищенню мотивації молоді до навчання, пошуків нових форм пізнавального інтересу, формуванню ключових освітніх компетентностей тощо.

Список використаних джерел

ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНИЙ ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС ДЛЯ ВСІХ І КОЖНОГО

Людмила Бойко, методист,
Світлана Дзюба, викладач,
Ірина Ровна, завідувачка бібліотеки
ВСП «Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж
Полтавського державного аграрного університету»

Анотація. Подані матеріали втілюють досвід методичної співпраці педагогів та бібліотечних фахівців ВСП «Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету» у процесі теоретичного обґрунтування і практичної реалізації ідеї створення інформаційного ресурсу – електронної бібліотеки закладу фахової передвищої освіти.

Abstract. The presented materials embody the experience of methodical cooperation of teachers and library specialists of the Separate Structural Unit "Luben Financial and Economic College of Poltava State Agrarian University" in the process of theoretical substantiation and practical implementation of the idea of creating an information resource - an electronic library of a professional higher education institution.

Люди перестають мислити, коли перестають читати. Дені Дідро

Головне призначення бібліотеки – бути джерелом інформації та натхнення в особистісному і професійному розвитку. Поряд з цим, відвідування бібліотеки для порівняно великої кількості здобувачів освіти вже не є звичною справою, як для минулих поколінь школярів, студентів, науковців, адже на зміну паперовим книгам та іншим виданням прийшли їх електронні аналоги, а засоби штучного інтелекту допомагають мінімізувати активну пошукову діяльність. Освітняни теж мають альтернативи безпосередньому використанню бібліотечних ресурсів, цьому сприяють платформи для обміну досвідом, мультимедійні хостинги, інші сервіси інтернету. Але стверджувати, що інформаційно-комунікаційні технології шкодять бібліотечній справі – це помилково і на-

віль неприпустимо, тож приділимо увагу розгляду основних аспектів поєднання діяльності традиційної бібліотеки закладу фахової передвищої освіти з можливостями електронної бібліотеки – ресурсу, призначеного реалізувати інформаційні потреби учасників освітнього процесу (рис. 1).

Проаналізуємо характерні риси електронних бібліотечних сервісів:

- інформація електронних бібліотек доступна постійно, причому незалежно від локації користувача (за умови якісного доступу до інтернету);
- електронні бібліотеки надають користувачам широкі можливості стосовно пошуку певних відомостей та їх опрацювання, оскільки практично будь-яке слово чи фраза в тексті можуть сприйматися в якості пошукового виразу;
- інформаційні матеріали електронних бібліотек можуть бути подані у вигляді мультимедіа, що зручно для широкого кола користувачів;

Рис. 1. Визначальна роль бібліотеки в інформаційному забезпеченні освітнього процесу

- ресурси електронних бібліотек задовольняють вимоги актуальності, оскільки оновлення електронної версії документа відбувається значно простіше, ніж друкарської;
- користувачі електронних бібліотек мають можливість спільного використання певної інформації, це дозволяє уникнути фізичного дублювання матеріалів, що рідко використовуються, а також забезпечує доступ до унікальних документів;
- електронні бібліотеки допомагають провідним закладам освіти чи іншим установам забезпечити широкий доступ користувачів до своїх фондів засобами комп'ютерних мереж.

Звісно, проектування електронної бібліотеки пов'язане з певними матеріальними витратами, зокрема для придбання обладнання та ліцензій на програмне забезпечення. Варто також зазначити важливі технічні моменти, пов'язані з необхідністю створення надійної інфраструктури, яка включає сервери, мережі, бази даних та системи резервного копіювання.

Актуальним питанням організації та функціонування електронної бібліотеки є вимога дотримуватися законів про авторське право при покупці та наданні доступу до електронних ресурсів. Поряд із цим, уваги потребує захист даних користувачів та запобігання несанкціонованого доступу до бібліотечних ресурсів. Саме такими вбачаються ключові завдання розробників елек-

тронних бібліотек, які потребують надійних рішень в галузі інформаційної безпеки, техніки і технологій.

Наведені аспекти стосуються як масштабних проєктів, так і перших, можливо, навіть дещо аматорських, кроків на шляху до створення електронної бібліотеки – сервісу, який переводить бібліотечні послуги на якісно новий рівень. Для того, щоб окреслити перспективи діяльності з проектування електронної бібліотеки, освітні заклади керуються затвердженими Положенням про бібліотеку та Положенням про електронну бібліотеку [1, 2].

Зауважимо, що найпростіший варіант електронної бібліотеки, зручний і доступний у використанні, під силу створити фахівцям бібліотечної справи завдяки технологіям Google.

Пропонуємо вам проаналізувати подану в таблиці 1 орієнтовну структуру електронного ресурсу бібліотеки закладу фахової передвищої освіти на прикладі сайту Google, розробленого фахівцями бібліотеки ВСП «Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету»:

<https://sites.google.com/view/lubfek-library/>
Таблиця 1. Структура сайту бібліотеки коледжу

Розділи сайту бібліотеки коледжу	Зміст і призначення розділів
Головна сторінка	Важлива інформація для відвідувачів сайту, включаючи призначення інформаційного ресурсу, контактні дані, графік роботи бібліотеки закладу освіти, звернення бібліотечних фахівців до користувачів тощо
Нормативні документи	Основні законодавчі документи, які регламентують діяльність бібліотек закладів освіти, а також нормативна основа для функціонування бібліотеки та електронної бібліотеки коледжу (чинні Положення, розроблені й затверджені у закладі)
Електронна бібліотека	Систематизований за освітньо-професійними програмами та навчальними дисциплінами (предметами профільної загальноосвітньої підготовки) збірник pdf-версій підручників, посібників, інших навчальних матеріалів з можливістю їх перегляду онлайн чи завантаження
Каталог електронних ресурсів	Доступ до інформаційних ресурсів, передбачених освітньо-професійними програмами та необхідних для успішної організації освітнього процесу
Новини з життя бібліотеки	Інформація про заходи, проведені за ініціативи коледжанської бібліотеки, оформлена у вигляді блогу
Корисна інформація	Добірка необхідних матеріалів з актуальних питань освітнього процесу, яка постійно оновлюється, аналогічно до інших розділів сайту

Поданий перелік не обмежує фахівців бібліотечної справи у їх креативності стосовно формування візитівки бібліотеки власного закладу, цьому повною мірою сприяє широкий спектр засобів інформаційно-комунікаційних технологій. Вміння застосувати провідні технології на етапі розроблення і використання електронної бібліотеки має стати запорукою популярності й доцільності функціонування бібліотечних підрозділів у закладах освіти. У такому разі мова йтиме не лише про систематизоване місце зберігання інформації, яка використовується учасниками освітнього

процесу, а про цілісний і багатофункціональний інформаційний ресурс (рис. 1).

Окреслюючи напрями і перспективи подальшої діяльності бібліотеки коледжу, зазначимо, що користувацький інтерфейс електронної бібліотеки закладу фахової передвищої освіти, подібно до бібліотечних ресурсів провідних наукових, освітніх та інших суспільних установ, має бути зручним та інтуїтивно зрозумілим для всіх користувачів, включаючи осіб з особливими потребами.

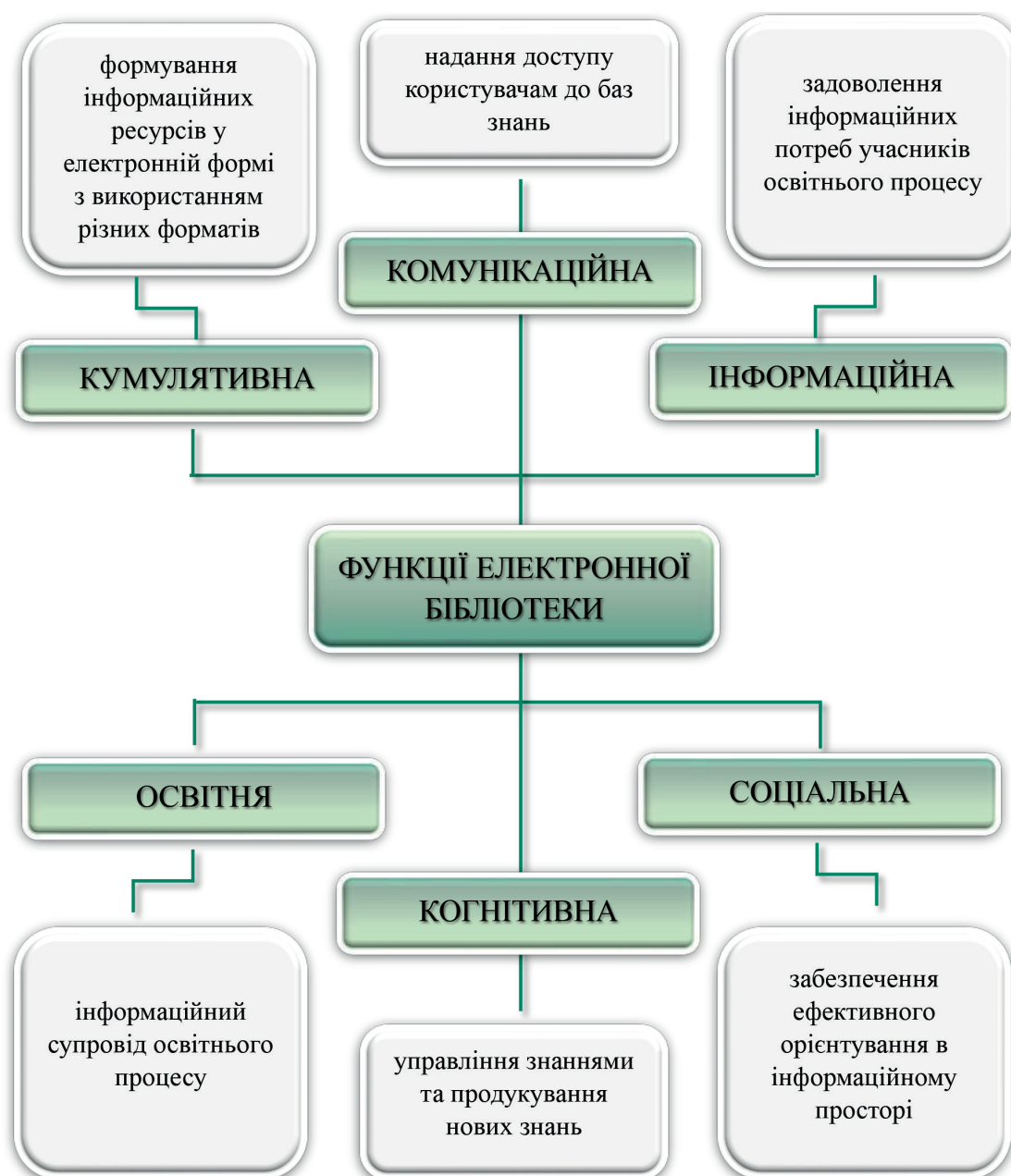

Рис. 2. Основні функції електронної бібліотеки закладу фахової передвищої освіти

Підсумовуючи, доцільно підкреслити, що використання електронних інформаційних ресурсів у системі роботи бібліотеки дозволяє запропонувати учасникам освітнього процесу якісно новий

рівень обслуговування, підвищує оперативність у функціонуванні та забезпечує повноту задоволення інформаційних потреб користувачів бібліотеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення про бібліотеку Відокремленого структурного підрозділу «Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету». – Лубни, ВСП ЛФЕФК ПДАУ, 2023.
2. Положення про електронну бібліотеку Відокремленого структурного підрозділу «Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету». – Лубни, ВСП ЛФЕФК ПДАУ, 2023.
3. Ольга Кізян. Електронні бібліотеки України як джерелознавча база наукових досліджень // Бібліотека в умовах сучасності і конструювання майбутнього : матеріали II Науково-практичної конференції (до Всеукраїнського дня бібліотек) 25 вересня 2019 р., м. Вінниця. URL : https://library.vn.ua/Konf2019/texts/6_1.htm

ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ДОШКИ LINOIT У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Олена Родко,
викладач-методист комунального закладу
«Бердянський медичний фаховий коледж»
Запорізької обласної ради

Анотація. У статті йдеться про використання новітніх технологій, орієнтованих на навчання в дистанційному форматі. Пропонується переглянути можливості застосування віртуальної інтерактивної дошки Lino, яку можна використовувати для організації теоретичних та практичних занять в онлайн-форматі. Також автор ділиться деякими практичними порадами із власного досвіду.

Abstract. The article deals with the use of the latest technologies focused on distance learning. It is proposed to review the possibilities of using the Lino virtual interactive whiteboard, which can be used to organise theoretical and practical online classes. The author also shares some practical tips from own experience.

Одним із важливих напрямів модернізації освітнього простору України виступає його інформатизація, спрямована на впровадження в освітній процес сучасних інформаційних технологій. Інтенсифікації цього явища сприяли тривалі карантинні обмеження та військові дії на території України, що актуалізували пошук нових шляхів надання освітніх послуг та кардинально змінили підхід до організації освітнього процесу у навчальних закладах усіх рівнів. Перед освітянською спільнотою постала необхідність пошуку ефективних засобів навчання у дистанційному форматі, особливістю якого визначено самоорганізацію та самоконтроль кожного здобувача освіти [1].

Дієвим способом вирішення цієї проблеми є використання в освітньому процесі різноманітних інтернет-ресурсів, зокрема сервісів Веб 2.0, за допомогою яких дистанційне навчання у закладах освіти можна зробити більш привабливим і продуктивним. До таких ресурсів належить сервіс Linoit – інструмент для створення віртуальних дошок – один із найзручніших і найпростіших у використанні.

Віртуальна інтерактивна дошка Lino – це безкоштовний універсальний онлайн-сервіс для роботи з нотатками, стікерами, фото-, відеоматері-

алами, організованими в один віртуальний стіл. В цьому сервісі існує можливість не тільки розміщення документів різного формату, а й обмін ними. Це відбувається миттєво і чудово замінює пересилання через e-mail, Skype та ін. Тобто під час роботи в Linoit процес організований в одному вебпросторі, забезпечений всім необхідним і не вимагає зайвих перемикань. Також існує можливість працювати над полотном спільно, здійснюючи проектну діяльність, що вказує на соціальний характер ресурсу.

Готове полотно, як авторське, так і створене групою, зберігається в особистому кабінеті (My page). Воно може бути розіслано або розміщено на особистому блозі, за допомогою URL-посилання і (або) HTML-коду. Перевагою ресурсу є і те, що в ньому можна працювати як зареєстрованим, так і незареєстрованим користувачам [2].

Віртуальну дошку Lino у педагогічній діяльності можна використовувати:

- ◆ як майданчик для організації групової роботи під час проведення мозкового штурму, узагальнення й систематизації знань, рефлексії;
- ◆ для розміщення навчальної інформації або завдань для її пошуку;
- ◆ для організації спільного виконання за-

вдання;

- ◆ як місце розміщення ідей для проєктів та їх обговорення;
- ◆ як інструмент для організації кооперативної спільної діяльності студентів як на занятті, так і в позанавчальний час [3].

Особисто я під час проведення дистанційних занять з фармацевтичних дисциплін ефективно використовую інтерактивну дошку Lino, яка допомагає зробити процес навчання яскравим, наочним та динамічним.

У своєму методичному забезпеченні вже маю цілу бібліотеку полотен Lino, які активно використовую на практичних та теоретичних заняттях.

Використання віртуальної інтерактивної дошки не потребує спеціальної підготовки викладача, дозволяє оптимізувати освітній процес:

- удосконалити наочність,
- збільшити темп подачі матеріалу,
- урізноманітнити форми та види роботи.

Інтерактивну дошку Lino використовую для синхронної та асинхронної роботи на різних етапах заняття:

- ✓ для візуалізації навчального матеріалу;
- ✓ для організації спільного виконання завдань;
- ✓ як майданчик для проведення практичного заняття;
- ✓ представлення результатів роботи студентів;
- ✓ підведення підсумків заняття, рефлексії.

Розглянемо приклади використання віртуальної дошки Lino під час викладання навчальних

дисциплін «Організація та економіка фармації» і «Основи медичного та фармацевтичного товарознавства».

Віртуальну дошку Lino використовую для розміщення на ній навчальних матеріалів за кожною з тем, що вивчаються. Здобувачі освіти мають можливість переглянути у будь-який зручний для них час таку інформацію: лекції, презентації за лекціями, питання до самоконтролю, відеоматеріали <http://surl.li/tsxxu>

Онлайн-дошку використовую під час проведення практичних занять. Так, наприклад, за темою «Приймання, перевірка та таксування рецептів, до складу яких входять отруйні та наркотичні речовини» я розмістила завдання, посилання на тренувальні вправи, тестові завдання, презентації, які будуть корисними для закріплення вивченого матеріалу <http://surl.li/ibpjb> На практичному занятті за темою «Організація обліку в аптечних закладах» я розмістила інформацію для спільного виконання завдань (схеми, таблиці, алгоритми виконання завдань) <http://surl.li/tsxru>

Одним із видів робіт у здобувачів освіти є самостійна робота. Це може бути збір інформації за відповідною темою. Так, студенти, добираючи матеріал за певною темою, опубліковують його на інтерактивній дошці, яка дозволяє їм це оформити наочно, яскраво, інформаційно <http://surl.li/tsxd>

Для підведення підсумків практичного заняття проводжу рефлексію. Пропоную здобувачам освіти на стікерах написати відповіді на такі запитання. Що нового ви дізналися? Що вам сподобалося на занятті, а що викликало труднощі? Чи залишилося щось незрозумілим? Чи хотіли б ви поставити питання за темою? <http://surl.li/tsxzn>

Отже, використання різноманітних інтернет-сервісів розширює спектр можливостей викладача щодо підготовки змістовних, цікавих та продуктивних занять, які проводяться в дистанційному форматі. В свою чергу застосування інноваційних технологій сприяє розвитку у здобувачів освіти: мотивації та інтересу до навчання, самостійної пізнавальної діяльності, навичок мислення високого рівня, інтелектуальних умінь, які забезпечують розвиток високих професійних якостей майбутніх фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Червоненко К.С. Використання віртуальної дошки Padlet у процесі дистанційного навчання закладів вищої освіти // Науковий журнал Хортицької національної академії. – Запоріжжя : Вид-во комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР, 2022. – Вип. 1(6). – С.62–70.
2. Копняк Н. Б. Реалізація групової навчальної діяльності засобами віртуальної стіни (дошки) : матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Електронні інформаційні ресурси : створення, використання, доступ», м. Вінниця, 1–2 грудня 2015 р. – Вінниця, 2015. –С.194–202.
3. Кондратова Л.Г. Використання інтерактивних дошок в дистанційній освіті : презентація Power Point. URL: <http://surl.li/tsxzu>

ФОРМИ ТА МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ СПІВПРАЦІ СТУДЕНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ, БАТЬКІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Галина Рябченко, завідувачка відділення,
Олег Бадін, Максим Мидловець, викладачі
ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж
Білоцерківського НАУ»

Анотація. У статті обговорюється актуальна проблема організації дистанційного навчання. Автори аналізують співпрацю студентів, викладачів і батьків. Наголошується, що тільки спільна діяльність всіх сторін освітнього процесу сприяє надбанню знань, навичок, інтересу до обраної професії. У висновку автори підкреслюють, що інформаційні технології дають можливість у воєнний час здобувати, підвищувати, вдосконалювати, розширяти можливості взаємної роботи навчання студента, педагогічної майстерності викладача та батьківського авторитету.

Abstract. The article considers the actual problem of distance learning organization. The authors analyze the cooperation of the students, the teachers and the parents. The article emphasizes that only the joint activity of all the participants of the educational process contributes to the acquisition of knowledge, skills, and interest in the chosen profession. The authors conclude that information technologies provide an opportunity in wartime to acquire, increase, improve, and expand opportunities for mutual work of student learning, teacher's pedagogical skills, and parental authority.

Дистанційна освіта – це освіта, яка використовує в навчальному процесі кращі традиційні методи, засоби і форми навчання, які базуються на комп'ютерних та телекомунікаційних технологіях.

До нас дистанційне навчання прийшло з пандемією COVID-19. Але задовго до цього дистанційне навчання вже застосовувалось в багатьох країнах світу.

В Європі давно вже створені Відкриті університети, які працюють в Бонні, Брюсселі, Женеві, Лондоні, Парижі та забезпечують дистанційне навчання у 120 країнах світу.

У Канаді та США були створені віртуальні університети, де кожен студент може отримати освіту за основними дистанційними курсами на базі будь-якого університету.

Основними факторами, які сприяють розвитку дистанційних форм навчання, вважають:

- по-перше, те, що вони дозволяють вчитися і отримувати дипломи престижних освітніх за-

кладів, не залишаючи рідного міста;

- по-друге, навчання з використанням інтернет-технологій відкриває шлях до вищої освіти для людей з обмеженими можливостями та інвалідів, а це, в свою чергу, є пріоритетним напрямом соціальної політики у всіх цивілізованих країнах;

- по-третє, дистанційне навчання надає можливість занять під час епідемій та пандемій, воєнних дій.

Викладачі відділення енергетичного машинобудування постійно обмінюються досвідом, шукають сучасні методи та можливості як найкраще організувати навчання в сьогоdnішніх реаліях.

Обговорюючи цю проблему, ми вирішили, що треба звернути увагу на 3 аспекти дистанційного навчання:

1. Співпраця викладача зі студентами.
2. Співпраця куратора групи зі студентами
3. Співпраця куратора з батьками студентів.

Співпраця викладача зі студентами

У дистанційному навчанні наявні майже всі традиційні способи взаємодії між викладачем і студентами. Сучасні засоби відеокommунікації відкривають перед студентами такі самі можливості, як і під час очних навчальних контактів, а нерідко істотно їх розширюють. Найпростіше використовувати метод викладання навчального матеріалу викладачем. При цьому студенти не грають активну роль в комунікації. Але тут важливо застосовувати діалогічний характер спілкування. Викладач має сприяти такому створенню діалогів, щоб досягнути дидактичних цілей, слідкувати, щоб репліки не були перевантажені зайвою інформацією, а питання – надто ускладненими. Процес комунікації має зацікавлювати студента, підвищувати його бажання продовжувати діалог, стимулювати його пізнавальну активність.

Важливою проблемою, над якою працюють викладачі відділення, є навчання студентів самостійно взаємодіяти з освітніми ресурсами. Тут має місце мінімальна участь викладача, але велика підготовча робота. Викладачем підбираються різні освітні ресурси, друківані, аудіо- та відеоматеріали, а також навчальні посібники, які доставляються телекомунікаційними мережами. Як показує досвід, такий спосіб навчання студентам подобається. Особливо під час підготовки до семінарських занять, участі в конкурсах та вікторинах. Цікаво спостерігати, як різні студенти після перегляду одного відеоролика по-різному коментують побачене, роблять свої висновки та по-різному бачать вирішення проблеми. Кожна думка враховується викладачем і мистецтво педагога якраз в тому, щоб привести до правильних висновків.

Під час обговорення проблем навчання викладачі наголошують на тому, що для багатьох студентів сьогодні важливо налагодити особисті взаємовідносини одного студента з виклада-

чем. Це може реалізовуватися завдяки таким технологіям, як телефон, голосова пошта, електронна пошта, скайп. Враховуємо те, які реальні можливості мають студент і викладач для міжособистісного спілкування.

Найкращі результати заняття дають тоді, коли є активна взаємодія всіх учасників освітнього процесу. Роль викладача полягає в тому, що він пропонує студентам тему і має створити і підтримувати сприятливу для співпраці студентів атмосферу спілкування. Викладач несе відповідальність за координацію,

керування ходом дискусії, а також за підготовку матеріалу, розробку плану роботи навчання, питань та тем. Обговорюючи такий метод навчання, ми констатуємо те, що активні студенти будуть дуже гарно себе проявляти, будуть ініціативними, активними та успішними. Але більш пасивні студенти будуть намагатися не вступати в обговорення і викладач не зможе оцінити їх підготовку до заняття. Тоді краще застосувати метод проєктів. На технічних дисциплінах ми переконались, що це дуже дієво. Розробка проєктів дозволяє студенту виявити самостійність у плануванні, організації та контролі своєї навчально-пізнавальної діяльності, показати свою роботу та мати результат.

Ми намагаємось робити так, щоб студенти розуміли, що ми з ними – одна команда. Ставимо проблему, всі разом її вирішуємо і доводимо, що командна робота дає найкращий результат.

Звичайно, система дистанційного навчання не зможе повністю замінити традиційну систему вищої освіти, але, послуговуючись передовими освітніми технологіями, доступністю джерел інформації, індивідуалізацією навчання, зручною системою консультування, створюючи демократичні стосунки між викладачем і студентом, можна працювати і досягати успіхів.

Співпраця куратора групи зі студентами

Діяльність куратора має бути спрямована на створення умов для соціального розвитку студентів, орієнтована на допомогу студентів як у вирішенні його актуальних особистих проблем, так і в підготовці до самостійного життя.

В умовах дистанційного навчання головна робота куратора - це допомога в самоорганізації студентів. Діяльність куратора, що спрямована на виконання комунікаційної функції, пов'язана із забезпеченням і підтримкою сприятливої психологічної атмосфери в студентській групі, структуризацією внутрішньогрупових стосунків.

Куратор бере безпосередню участь в житті групи як посередник між студентами та викладачами. Куратор відповідає за своєчасне отримання студентами необхідної інформації щодо навчальних і позанавчальних заходів, в яких вони мають брати участь. А суворий контроль за успішністю навчання та систематичністю відвідування занять дисциплінує студентів. Студенти віддають перевагу таким стосункам у системі «куратор-студент», які ґрунтуються на довірі, взаєморозумінні, співучасті, умінні наставника завойовувати авторитет не владою, а власною особистістю. Тому порада, співпереживання, добре слово, розуміння їх думок і почуттів – це те, чого, можливо, не мають студенти в повсякденному житті і чого їм дуже не вистачає під час дистанційного навчання.

Співпраця куратора з батьками студентів

Батьки відіграють важливу роль у процесі дистанційного навчання своїх дітей. Основна їх роль полягає в тому, щоб організувати та забезпечити здобувачам освіти умови для навчання. Батьки повинні бути обізнані, що таке дистанційне навчання. Це допоможе їм зорієнтувати своїх дітей, зрозуміти процес навчання та адаптуватися до нього, організувати відповідне освітнє середовище в домашніх умовах.

Запорукою успішної діяльності зі студентами є співпраця куратора з батьками, оскільки саме сім'я значно впливає на процес розвитку особистості. Тому важливе і відповідальне завдання куратора – зробити батьків активними учасниками педагогічного процесу. Вирішення цього завдання можливе за умови, якщо куратор буде співпрацювати з батьками за такими напрямками:

- вивчення сімей студентів, що дозволить куратору краще пізнати студентів та їх батьків, зрозуміти стиль життя сімей, ознайомитись з домашніми умовами розвитку особистості студента. Ми забезпечуємо це анкетуванням, тестуванням, формуванням банку даних про сім'ю;

- індивідуальна робота з батьками, яка дозволяє встановити безпосередній контакт з членами сім'ї студента, досягти взаєморозуміння щодо пошуку шляхів впливу на розвиток особистості дитини. Це індивідуальні бесіди з батьками, спільне визначення перспектив та засобів розвитку студента, педагогічні консультації, індивідуальні доручення;

- індивідуальні консультації, листування з батьками про результати навчальної діяльності їх дітей.

Однією із форм співпраці з батьками під час дистанційного навчання є батьківські збори, які проводимо в режимі on-line. З батьками обговорюємо питання щодо контролю за виконанням завдань у Classroom. Особливо звертаємо увагу на зворотний зв'язок при виконанні домашніх завдань. Рекомендуємо батькам організувати робоче місце в домашніх умовах так, щоб це було окреме місце або кімната для занять. Бажано, щоб це був спеціальний простір, де всі матеріали будуть в межах досяжності, якомога далі від будь-яких факторів, які можуть відволікати, та з хорошим інтернет-зв'язком. Пояснюємо, що батьки мають підтримувати постійний зв'язок з викладачами, щоб знати про перебіг освітнього процесу або будь-які зміни.

Встановити контакти з батьками - це важлива складова робота куратора. Співпраця з батьками необхідна для того, щоб спільними зусиллями виховувати дітей як у сім'ї, так і в коледжі, враховуючи і поважаючи підліткову особистість.

Успіх у роботі куратора із сім'єю студента буде лише за умови, що обидві сторони поважають один одного, враховуються інтереси сім'ї, батьківського авторитету, коли буде намагання творчого поєднання зусиль у спільній педагогічній діяльності, у формуванні особистості здобувача освіти.

У наш час в умовах економічних відносин і жорсткої конкуренції на ринку праці особливе значення мають знання, навички та досвід. Фахівець XXI століття – це людина, яка вільно володіє сучасними інформаційними технологіями, постійно підвищує і вдосконалює свій професійний рівень. Придбання нових знань і навичок, практично корисних і застосовуваних у роботі в епоху інформаційного суспільства, значно розширює можливості самореалізації і сприяє кар'єрному росту. Для дітей, які хочуть навчатися та здобувати обрану професію, не повинно бути ніяких перешкод. Правильна організація дистанційного навчання, постійна співпраця викладачів, батьків, студентів дасть можливість отримати бажаний результат.

Список використаних джерел

КОМПОЗИЦІЙНИЙ АНАЛІЗ АРХІТЕКТУРНИХ ОБ'ЄКТІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КОНСТРУКТИВНИХ НАВИЧОК ДИЗАЙНЕРІВ ІНТЕР'ЄРУ

Ірина Блінова,
викладач ВСП «Фаховий коледж мистецтв
та дизайну Київського національного університету
технологій та дизайну»

Анотація. Розглянуто основні аспекти формування об'ємно-просторового мислення та навичок композиційного моделювання, а також визначено роль та місце дослідження виразних архітектурних аналогів у розвитку формотворчих здібностей у дизайнерів середовища та інтер'єру.

Abstract. The main aspects of the formation of three-dimensional thinking and compositional modeling skills are considered, as well as the role and place of research of expressive architectural analogues in the development of form-making abilities of environment and interior designers is determined.

Одним із головних принципів професійної підготовки дизайнера є розвиток вміння оперувати абстрактними категоріями, художніми образами в практичній площині, орієнтованій на функціональне призначення в життєдіяльності людини. Це вміння формується низкою фахових дисциплін, впроваджених в дизайн-освіту фактично від початку становлення галузі дизайну та художнього конструювання, зокрема «Композиція», «Формоутворення» тощо.

Однак майбутнім фахівцям не завжди вдається пов'язати суто теоретичне засвоєння абстрактних, умоглядних понять та категорій з їх реальною наочністю в навколишньому середовищі.

Поширеною є ситуація, коли здобувач дизайн-освіти проявляє задовільний в цілому рівень розуміння принципів композиційного формоутворення, демонструє його в лабораторних умовах, але в практичній ситуації, коли перед ним постає об'єктивна реальність з її конкретними задачами, зовнішніми обставинами, різноманітними технічними, кліматичними, географічними та іншими умовами, виявляється неспроможним їх застосувати повною мірою. І в такому випадку кращим результатом діяльності проєктувальника може стати продукт, який або наслідуює рани-

Модернізований Освітній центр університету Утрехта (Нідерланди, 1997
за проєктом бюро Рема Колхаса «Office for Metropolitan Architecture»

ше знайдені форми, або виконує суто утилітарні функції та потреби. Художній аспект, як правило, опускається, виражається слабо, тобто головної мети – художньої трансформації середовища (об'єкту, елемента) – досягти не вдається.

Буває і навпаки – коли високі креативні здібності на практиці не підкріплені відповідним рівнем конструктивних навичок, що надзвичайно утруднює реалізацію задуманого дизайн-об'єкта.

Для того, що допомогти здобувачу дизайн-освіти перейти від теорії до практики проєкту-

вання та реалізації творчої ідеї, ефективним методом є дослідження та аналіз знакових архітектурних об'єктів в контексті застосування основних законів композиції та формоутворення.

Дизайнер інтер'єру, середовища, ландшафтний чи промисловий дизайнер – всі вони працюють з об'ємами та масами у просторі, формують його, а отже, впливають на якість життя сучасної людини. Організувати простір з естетичної точки зору – це працювати з його композицією і формами.

Композиція знайомить з універсальними законами, засобами та прийомами, а формоутворення вчить як з їх допомогою створювати нові художні форми. «Студента необхідно від початку познайомити з тривимірними експериментами, тобто елементами «спорудження», а саме з композицією в просторі разом із різноманітними вправами в матеріалі» [1; с. 53]. Серед усіх просторових мистецтв саме архітектура є найвиразнішим прикладом організації простору, який слугує потребам людини. У своєму найвищому прояві архітектура ілюструє розвиток людства. Тому важливою складовою творчого процесу діяльності є вміння аналізувати творчу спадщину відомих архітекторів та дизайнерів, вивчати як на практиці вони працювали з такими категоріями, як простір і конструкція, глибинність і фронтальність, структурність і тектонічність, метр і масштабність, маса і фактура. Досвід майстрів завжди розуміється як нормативний зразок і використовується в навчальному процесі дизайн-освіти.

Одним із основних розділів формоутворення є об'ємно-просторова композиція. Способи пластичного моделювання об'ємних форм, їх тектонічний характер та морфологічні особливості утворюють велике поле для досліджень на основі аналізу знакових архітектурних об'єктів.

На сучасному етапі розвитку дизайн-освіти важливим джерелом навчання є ті об'єкти світової архітектури, які в ХХ столітті визначали розвиток дизайну і нині продовжують формувати новітні його тенденції. ХХ століття стало періодом зміни творчих завдань, які поставали перед мистецтвом, архітектурою та дизайном; була розроблена нова система композиційних прийомів, здатна швидко реагувати на потреби суспільства, не втрачаючи при цьому своєї художньої та естетичної цінності. Важливу роль в цьому процесі відіграли дві художні школи початку ХХ століття – німецька «Баугауз» та радянська «ВХУТЕМАС». Розроблений ними курс об'ємно-просторової композиції вчив поетапно підходити до самостійної композиційної творчості, в якій найпростіша форма розумілася як естетично і функціонально значуща величина.

В процесі навчання майбутні дизайнери ви-

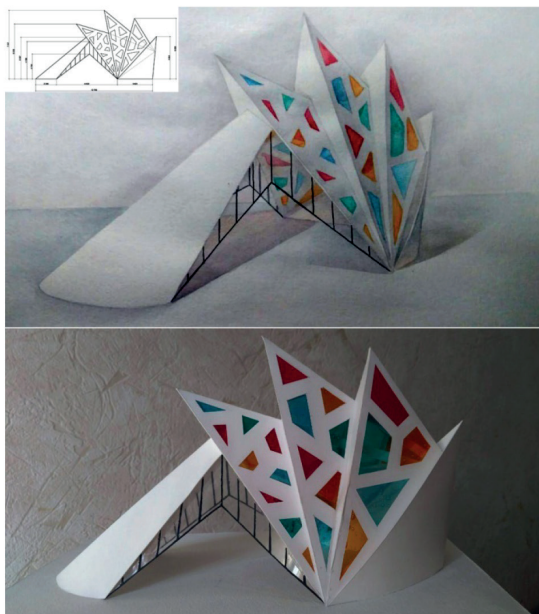

Центр дизайну Sharp
Коледжу мистецтв і дизайну Онтаріо (Торонто, Канада, 2014 р.),
спроєктований бюро «all Design» –
приклад співставлення маси і простору

конують багато завдань, пов'язаних з вивченням пластичних особливостей форми та її візуального сприйняття у просторі з різних точок зору, формуючи навички стереометричного бачення. Спираючись на принципи геометричної побудови цілісної форми, студенти засвоюють методи трансформації та комбінаторики, прийоми пластичного моделювання форми, варіативний підхід до пошуку найвиразнішої композиційної форми, простої чи складної. Це тривалий та копіткий процес; не кожному студенту вдається швидко навчитися виявляти виразні властивості форми в композиціях різного ступеня складності. І саме тут ефективним навчальним прийомом є ілюстрування та аналіз архітектурних пам'яток, які є виразними та естетичними прикладами тих композиційних комбінацій, які вивчає та досліджує здобувач дизайн-освіти.

Зокрема вивчення основних властивостей форм (композиційні елементи, активність і пасивність форми, її величина і маса, фактура, колір, світло тощо) супроводжується засвоєнням прийомів пластичного моделювання: фактурування, врізання, пронизування, зрізання, накладання, членування, нахил, зміщення тощо. Розгляд і аналіз архітектурних пам'яток, які наочно демонструють використання таких прийомів на практиці, допомагає формувати розуміння того, як можна досягти цілісності композиційної організації форми, за якої кожний елемент входить в загальну структуру і підпорядковується єдиній художній ідеї; як за допомогою простих геометричних тіл – куба, конуса, циліндра тощо – отримати гармонійну композицію, сповнену художнього смислу.

Прикладів у модерній світовій архітектурі можна навести чимало, але особливо близькими за сприйняттям є будівлі університетів, коледжів,

Проект та макет альтанки
з дисципліни "Основи формоутворення та конструювання"
Автор: студентка Сіракова Д. (ВСП "ФКМД КНУТД")

окремих факультетів, студентських кампусів, бібліотек – всіх типів споруд освітнього та науково-дослідного спрямування. Зокрема будівля факультету фармакології та центру розробки і дослідження лікарських препаратів університету Британської Колумбії (Канада), спроектована архітектурною фірмою з Монреалю «Saucier + Perrotte architectes» (2012 р.), – виразний приклад виявлення об'єму форми за допомогою прийому членування; комплекс будівель Хайфського університету (Ізраїль), спроектований бразильським архітектором Оскаром Німейєром у 1965–1973 рр. – приклад співставлення контрастних об'ємів та використання прийому врізання; Центр дизайну Sharp Коледжу мистецтв і дизайну Онтаріо (Торонто, Канада, 2014 р.), спроектований бюро «all Design» – приклад співставлення маси і простору.

В рамках вивчення засобів об'ємно-просторової композиції студенти досліджують поняття «тектонічність», «пропорції», «симетрія», «асиметрія» «рівновага», які допомагають визначати всі структурні та образні взаємозв'язки, за допомогою яких властивості форми об'єднуються в художню систему. Світова архітектура освітніх закладів також дає безліч виразних прикладів цьому: Інститут громадської політики і міжнародних відносин ім. Іссама Фареса Американського університету в Бейруті

(Ліван, 2014), спроектований бюро Zaha Hadid Architects; Центр фундаментальної фізики імені Пітера Огдена при Університеті Дарема (Великобританія, 2017) за проектом архітектора-деконструктивіста Данієля Лібескінда та ін.

Прийоми побудови об'ємно-просторової композиції включають в себе передусім поняття простору і ступеня його замкненості, характер композиції – динамічну чи статичну, форму плану і напрям композиційних осей, використання модульних сіток. Приклади: модернізований Освітній центр університету Утрехта (Нідерланди, 1997) за проектом бюро Рема Колхаса «Office for Metropolitan Architecture»; Кампус Політехнічного університету імені Мухаммеда VI (Марокко, 2011–2016) за проектом іспанського архітектора Рікардо Бофілла.

Найскладнішим етапом засвоєння є образність та асоціативні уявлення, які може виражати об'ємно-просторова форма. Побудова асоціативного ряду можлива через розкриття морфологічних особливостей об'єкта, а у своєму вищому прояві – через систему образів, які розкривають основну ідею композиції. В такому випадку йдеться про метафоричність в архітектурі. Характерні приклади: Бібліотека Вільного університету (Берлін, Німеччина, 2007) за проектом архітектурного бюро «Foster+Partners» – завдяки своїй сферичній формі отримала назву «Берлінський мозок»; Інноваційний бізнес-інкубатор школи менеджменту «Isenberg» Університету Массачусетса (США, 2019) за проектом бюро «Bjarke Ingels Group» – будівля має форму петлі.

Отже, системність художнього мислення, просторова уява, вміння самостійно переносити знання для вирішення нових задач – ось важливі умови успішної професійної діяльності. До цих якостей необхідно додати вміння аналізувати, систематизувати інформацію. Вивчаючи аналоги, студент має вміти розшифровувати всі композиційні прийоми та методи, логічний взаємозв'язок всіх компонентів об'ємно-просторової композиції об'єкта. Корисним також є дослідження умов проектування того чи іншого об'єкта, як архітектор (дизайнер чи проектувальник) вирішував і долав труднощі, враховував соціальні умови (сучасні та прогнозовані), особливості середовища. Такий досвід вчить майбутні покоління дизайнерів справлятися зі складнощами у проектній роботі, головна мета якої – перетворювати простір за законами краси та гармонії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Gropius, Walter. Scope of Total Architecture. N. Y.: Collier books, 1970. 158 p.

РОЗКРИТТЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ У ПРАКТИЧНОМУ НАВЧАННІ

Валентина Вишенська,
викладачка ВСП «Фаховий коледж мистецтв та дизайну Київського національного університету технологій та дизайну»

Анотація. На сучасному етапі важливим елементом самореалізації студентів в освітньому процесі є розкриття творчого потенціалу. Практичні завдання позитивно впливають на рівень самостійного, творчого мислення та його формування.

Abstract. At the current stage, an important element of students' self-realization in the educational process is the disclosure of creative potential. Practical tasks have a positive effect on the level of independent, creative thinking and the formation of creative potential.

Для забезпечення якісного рівня професійної підготовки застосовується творчий підхід до практичного навчання. Творчість може допомагати в розвитку та самореалізації, оскільки вона є процесом, що дозволяє людині розкрити свій потенціал та зробити нові відкриття про себе [1]. Студент, який мислить творчо, адаптується до будь-яких соціальних та духовних трансформацій. Творча діяльність неможлива без мети, знань, умінь, самостійного пошуку, уяви. Якщо студент не оволодів правильним стилем роботи, якщо в нього недостатньо сформувалися професійні знання, навички, уміння, то його творчий, фаховий потенціал розвиватиметься недостатньо. Підготовка ініціативних і творчо мислячих фахівців може здійснюватися тільки на основі реальної єдності теоретичного та практичного навчання. Складовими частинами практичного навчання є практичні завдання та практики.

Для успішного вирішення будь-якого практичного завдання визначаються певні алгоритми роботи, тобто певний порядок здійснення операцій та прийомів з метою отримання якісних результатів.

Одним з творчих напрямів студентів є застосування індивідуальних практичних завдань. Індивідуальні навчальні завдання творчого характеру впливають на розвиток творчих здібностей.

Студенти включаються в творчий пошук, навчаючись самостійно знаходити проблеми, формувати на їх основі творчі задачі та розв'язувати їх. Індивідуальні творчі завдання видаються студентам з урахуванням індивідуальних особливостей рівня розвитку творчих здібностей.

Алгоритми виконання індивідуальних практичних завдань на прикладі дисципліни «Моделювання виробів». Рекомендована така послідовність етапів моделювання деталей швейних виробів: аналіз моделі швейного виробу (покрій рукава, особливості силуету); аналіз пластичних властивостей матеріалу; вибір технологічних прийомів виготовлення моделі, які мають вплив на побудову та моделювання деталей крою. Виконується самоаналіз результатів виконання індивідуальних практичних завдань студентом, а саме:

- уважно проаналізувати отримане від викладача індивідуальне завдання;
- уявити процес збирання моделі до примірювання та подальший процес пошиття виробу;
- переглянути контури деталей з точки зору виявлення можливих дефектів у побудові та моделюванні деталей;
- за необхідності внести правки в конфігурацію лінії з'єднання деталей крою;
- змоделювати поведінку матеріалу, його

тематизація знань на основі вивчення роботи конкретних підприємств, практичне освоєння сучасного обладнання, набуття первинного професійного досвіду, проектування виробів для конкретного замовника та проектування технологічних процесів. Всім студентам, які направляються на технологічну практику, видаються індивідуальні завдання, тематика яких може включати вивчення конкретних питань, пов'язаних з виробничою діяльністю підприємства. Студенти творчо

пластичні властивості в архітектоніці моделі (особливо на ділянках косою напрямку ниток основи та на ділянках зборки);

- перевірити наявність та місця розташування міток для правильного з'єднання деталей крою;
- оформити роботу відповідно до вимог.

Ефективність формування й розвитку творчих рис особистості багато в чому залежить і від умінь педагога організувати творчу діяльність студентів. Велике значення у вихованні цих рис має результативність творчої праці [2]. Творча праця проявляється в практичному навчанні.

Практичне навчання складається з трьох етапів: навчальна, технологічна та переддипломна практика.

Під час навчальної практики студенти залучаються до творчого процесу: підбирають фасон моделі до вибраної фігури, вибирають матеріали та фурнітуру, виконують побудову конструктивної основи та моделювання деталей крою, розкроюють, проводять примірювання та виготовляють виріб. Для представлення виробу створюють образ, підбираючи взуття та аксесуари. Поступове ускладнення навчального матеріалу відбувається під час всієї навчальної практики і проявляється в створенні моделей різного асортименту, які виконані з різноманітних матеріалів, тобто від простих до складніших навичок та вмінь.

Завданням технологічної практики є моделювання професійної діяльності майбутнього фахівця безпосередньо на виробництві, формування основних умінь та навичок відповідно до кваліфікаційної характеристики, поглиблення та сис-

підходять до виконання індивідуальних завдань, створюють та виготовляють виріб певного асортименту, застосовуючи раніше набуті знання, вміння та навички.

Переддипломна практика поглиблює знання та вміння студента шляхом виконання обов'язків помічника фахівця. У процесі цієї практики студенти виконують весь цикл основних робіт, перебуваючи на робочих місцях, вивчають різні ділянки виробництва. Це дає змогу глибше вникнути у зміст і технологію майбутньої професійної діяльності. Виготовлення виробу є кінцевим етапом засвоєння знань, вмінь та навичок під час практики. Тому практика дозволяє студентам розкрити свої творчі здібності та показати рівень підготовки до самостійної роботи за обраною спеціальністю.

Отже, для успішного розвитку творчих здібностей студентів застосовуються навчальні матеріали, які сприяють виявленню просторової уяви, інтуїтивного та вільного мислення, фантазії, відображення неіснуючих речей та явищ. Розвитком творчого потенціалу є сукупність умінь та навичок, які впливають на здатність генерувати нові та оригінальні ідеї, розв'язувати нові проблеми, створювати моделі одягу в образах та досягати результатів. Творчі практичні завдання повинні мати різний ступінь складності, який залежить від індивідуальних особливостей студента, що допомагає отримати якісний результат. Практичне навчання спрямоване на розкриття творчого потенціалу студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сергеева Л. М., Просіна О.В., Ілляхова М.В. Творчість як фактор мотивації досягнень : навчальний посібник. – Київ, 2023. – 124 с.
2. Бивалькевич Л.М. Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх інженерів-педагогів до розвитку технічної творчості учнів професійно-технічних навчальних закладів : навчально-методичний посібник для педагогічних закладів вищої освіти. – Чернігів : Десна-Поліграф, 2017. – 236 с.

ТВОРЧИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Олена Герман,
викладач ВСП «Фаховий коледж мистецтв та дизайну
Київського національного університету технологій
та дизайну»

Анотація. Стаття розкриває проблему вивчення економічних дисциплін студентами мистецьких спеціальностей та творчий підхід викладача під час їх викладання у поєднанні різних методик та форм організації освітнього процесу.

Abstract. Article reveals the problem of art's students studying the economic disciplines and the teacher's creative approach. It considered with a combination of different methods and organization of educational process.

На жаль, сьогодні виявляє небажання та нездатність багатьох студентів, які обрали мистецькі спеціальності, вивчати економічні дисципліни. А працедавці вимагають від освітніх закладів фахівців, які не тільки виконають замовлення, а й зможуть його просувати та реалізувати на ринку праці.

Вивчення проблеми навчання економічних знань та навичок студентів-дизайнерів показало, що роботодавці мають багато питань та зауважень щодо поведінки майбутніх фахівців на ринках. Так, наприклад, є проблемою визначення методу ціноутворення на ринку дизайну; формування бізнес-моделі та стратегії; правильне оформлення та читання фінансових документів та ін. [3]. Ринок праці демонструє, що необхідні спеціалісти, які легко орієнтуються в економічних та фінансових поняттях, знають банківську та податкову сфери, маркетинг та менеджмент.

Як показало опитування серед студентів коледжу, близько 40% хочуть бути фрілансерами – вільнонайманими особами, які самі шукають собі проекти, формують ціну на них, самі ж нараховують та сплачують податки. І тут без економічних знань буде важко співпрацювати із замовниками, державними, банківськими органами та іншими суб'єктами господарювання. Актуальним

стає завдання донести до студентів мистецьких спеціальностей економічну інформацію в доступному вигляді, у поєднанні теорії та практики.

Перехід від індустріального до інформаційного суспільства вимагає від викладача економічних дисциплін вибирати нові інформаційно-інноваційні методи та форми навчання студентів. Комп'ютер та електронні пристрої (смартфони, планшети та ін.) стають основним інструментом у професійній діяльності педагога. Вони полегшують роботу та збільшують зацікавленість студентів до навчання, дозволяють візуалізувати інформацію, швидко її отримувати та обробляти [1, 2]. На заняттях з економіки застосовуються електронні підручники, презентації, публікації, відеоматеріали, графіки тощо. Особливо актуальним використання електронних інструментів є під час дистанційного чи змішаного навчання.

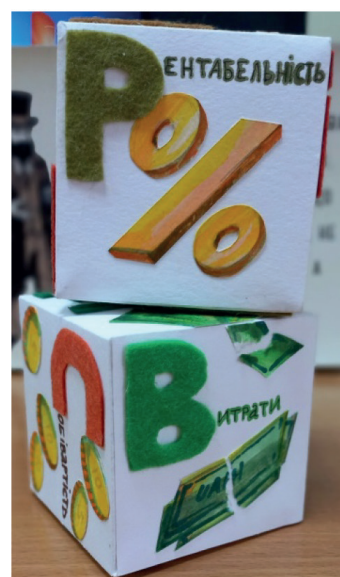
Під час підготовки та виконання практичних і дослідницьких робіт студентами викладач має виступати в ролі консультанта-координатора, допомагаючи розкрити їхній потенціал та знання. Педагоги коледжу на практичних заняттях з економіки часто використовують вміння студентів працювати у команді, особливо під час вирішення проблемних задач. Симуляція та моделювання конкретних економічних ситуацій дозволяє ак-

тивізувати практичне мислення та творчий підхід слухачів.

Велика увага під час вивчення економічних дисциплін приділяється самостійній роботі студентів. Організація самостійної роботи має певні переваги: дозволяє враховувати індивідуальні особливості кожного слухача; вчить самостійно приймати рішення та працювати з інформацією; забезпечує для конкретного студента свою швидкість та послідовність опрацювання матеріалу; заощаджує час, необхідний для вивчення курсу в аудиторії тощо [2].

Популярністю серед студентів коледжу користується дослідження ринку дизайну за видами з економічної точки зору. Так, студентами вивчали ринки графічного, предметного дизайну та дизайну інтер'єру: учасники ринку (замовники та дизайн-студії), види послуг, оподаткування бізнесу в сфері дизайну, бізнес-моделі, дохідність

суб'єктів господарювання тощо. За результатами досліджень студентами були розроблені електронні презентації. Всі матеріали використовуються на конференціях, семінарах та під час навчання.

В освітньому процесі викладачі використовують дидактичний матеріал, який студенти виготовляють самі: картки з ілюстраціями і поясненням теоретичних понять, комікси на економічну тематику, навчальні ігри та ін.

Ще одним з варіантів творчого підходу під час вивчення економічних дисциплін є діяльність економічного гуртка, де студенти мають змогу дізнатися про економічну діяльність та життя відомих творчих людей, наприклад, де працювали, як і скільки заробляли, зокрема мистецтвом, куди витрачали свої доходи та багато іншого.

Отже, є багато альтернативних методів навчання, використання яких зацікавить студентів, розкриє їх потенціал та покаже ефективність застосування матеріалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Косенко Т.І. Інформаційні технології навчання : навчальний посібник. – Київ : Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011. – 184 с.
2. Солдатенко О.В. Використання сучасних інформаційних технологій при викладанні дисципліни «Автомобіль». Випускна робота. – 2021. – 23 с. <https://naurok.com.ua/vikoristannya-suchasnih-informaciy-nih-tehnologiy-pri-vikladanni-disciplini-avtomobili-214316.html>
3. Шатохіна В.І., Кузь О.Г. Інноваційні підходи при викладанні дисциплін економічного напрямку : збірник науково-методичних праць Таврійського державного агротехнологічного університету. [Електронне видання]. <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/4073/1/31-188-193.pdf>
4. Стан розвитку дизайну в Україні (на прикладі графічного та предметного дизайну) : звіт за результатами дослідження. – Львів : Business Hub, 2019. – 81 с. https://uaculture.org/wp-content/uploads/2020/01/232708_analitychnyj-zvit_monitoryng-rozvytku-dyzajnu-v-ukrayini.pdf

РОЗВИТОК ХУДОЖНЬО- КОНСТРУКТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАВДАНЬ У ТЕХНІЦІ ЛІНОРИТ

Ганна Животовська, Ганна Шкарупа,
викладачки ВСП «Фаховий коледж мистецтв
та дизайну Київського національного університету
технологій та дизайну»

Анотація. Проблема розвитку художньо-конструктивної компетентності майбутніх дизайнерів та практична задача професійної підготовки цих фахівців у мистецьких коледжах передбачає системний і комплексний розвиток навичок візуального відтворення форми чи її елементів. Незбалансованість академічних та комп'ютерно-технологічних дисциплін в навчальних програмах є однією з ключових тем педагогічних дискусій в професійній освіті. Недостатня увага до конструктивного розбору та аналізу композиційних особливостей природи спричинює нездатність студента до створення лаконічного і виразного дизайну. Цифровізація всіх видів мистецтв та творчої діяльності загострює і актуалізує проблеми у розумінні конструктивної будови предметів чи об'єктів. Лінорит дозволяє майбутньому графічному дизайнеру усвідомлено бачити, експериментувати і коригувати отримані результати.

Abstract. The problem of developing the artistic and constructive competence of future designers and the practical task of professional training of these specialists in art colleges involves the systematic and complex development of the skills of visible reproduction of form or its elements. The imbalance of academic and computer-technological disciplines in educational programs is one of the key topics of pedagogical discussions in professional education. Insufficient attention to the constructive analysis and analysis of the compositional features of nature causes the student's inability to create a concise and expressive design. Digitization of all types of arts and creative activities exacerbates and actualizes problems in understanding the constructive structure of subjects or objects. Linorite allows the future graphic designer to consciously see, experiment and adjust the obtained results.

Загальновідомо, що поліграфічна продукція – як результат дизайн-діяльності – оточує нас повсякчас. Вдале поєднання окремих елементів оформлення видань, продумане використання графічних форм та композиційно виважене їх взаємне розташування працює на пробудження зацікавленості у потенційного споживача, читача, покупця [1].

Переважає більшість абітурієнтів, що вступають до коледжів, де пропонуються ОПП “Дизайн” (за видами), проявляють певний хист та здібності до малювання. Вступники складають іспит з рисунку та проходять творчий конкурс. Відсутність документа про закінчення художньої

школи не є перешкодою для допуску до вступних іспитів і отримання дизайн-освіти у фаховому коледжі. Але з кожним роком підвищуються вимоги роботодавців до рівня володіння тими чи іншими програмами, до технічної і технологічної грамотності дизайнера, а його вміння якісно малювати руками сприймається ринком праці лише як додатковий плюс. Між тим, саме поєднання художніх і конструктивних вмінь і навичок студентів дає поштовх для розвитку художньо-конструктивної компетентності майбутніх дизайнерів. Стандартом фахової передвищої освіти 022 Дизайн закріплено задачу “формування у здобувачів компетентностей, пов’язаних з розв’язанням

спеціалізованих задач, пошуком творчих рішень або відповідей на практичні проблеми в галузі дизайну” [6].

Професійна підготовка графічних дизайнерів до самостійної виробничо-творчої діяльності передбачає системний і комплексний розвиток навичок у професійних способах візуального відтворення форми чи її елементів. “Найважливішими особливостями сучасного світу постають системні зміни комунікаційного простору. Перевага надається яскравим візуальним образам як потужним комунікаційним засобам впливу на емоційний стан людини, мотиви її діяльності, вчинки та формування нових соціальних норм та цінностей” [4].

У процесі комплексного аналізу розвитку професійних компетентностей як педагогічного акту та подальше конструювання цілісної та послідовної технології розвитку досліджуваної компетентності як спеціально побудованого педагогічного процесу актуалізації та вияву комплексу індивідуально-особистісних якостей, зокрема творчих і соціально-комунікативних здібностей студентів та накопичення професійно-діяльницьких вмінь, які пов'язуються між собою в тих чи інших комбінаціях як базових компонентів художньо-конструктивної компетентності, в руслі нашого дослідження художньо-конструктивної компетентності майбутніх дизайнерів та розробки технології її розвитку в умовах коледжу були виокремлені складові художньо-конструктивної діяльності: конструктивний рисунок (як первинний спосіб візуалізації задуму); елементи креслення (як технічна графіка і спосіб проєціювання об'єктів); точне формулювання задумів (графічно-пошукове формотворення, геометральна складова, композиційна єдність), які мають бути поєднані з технічною і художньою формою та грамотно візуалізовані у вигляді ескізу (рисунок за уявленням) та ін. [5].

Досить багато часу в навчальних програмах передбачається на академічний рисунок. Класична методика викладання академічного рисунок побудована як дисципліна, орієнтована на осмислену роботу з природи. Протягом кількох століть вона не зазнавала суттєвих змін. Методологічна позиція професора А. В. Чебикіна стосовно викладання академічного рисунок ґрунтується на тому, що “діячам художньої творчості добре відома істина: рисунок є основою всіх видів і жанрів мистецтв” [7]. Декларованою метою викладання дисципліни «Академічний рисунок» і понині залишається розвиток художньої культури, об'ємно-просторового мислення, формування навичок зображення форми, простору, на-

вколишнього середовища і людини з природи та за уявою, але довготривалі постановки та традиційні натюрморти, які були б доречнішими на рівні позашкільної мистецької освіти (маємо на увазі дитячі художні школи) і спрямовані на формування навичок та розвиток вмінь малювання з природи в реалістичній стилістиці, навряд чи можемо вважати ефективним інструментом розвитку досліджуваної нами художньо-конструктивної компетентності майбутніх дизайнерів.

Тотальна цифровізація всіх видів мистецтв та творчої діяльності загострює і актуалізує суттєві проблеми у розумінні конструктивної будови зображуваних предметів чи об'єктів, що призводить до неякісного відтворення форми. Недостатня увага до конструктивного розбору та аналізу композиційних особливостей природи спричинює нездатність студента до створення лаконічного і виразного як площинного, так і просторового дизайну.

Для того, щоб зробити конкурентоспроможне зображення, яке в подальшому може бути взяте за основу для дизайну сувенірної продукції, треба почати з конкретизації впливу на споживача, аналізу існуючої продукції на ринку. Яку емоцію, за допомогою якої форми може передати потенційному споживачу графічний дизайнер? Які ознаки форми викликають певні реакції на психологічному рівні?

Тобто, крім механічного копіювання поставленого натюрморту, майбутній графічний дизайнер має бути навчений постійному аналізу форми – як тої, що є, так і тої, яку варто відтворити. Таким чином, відбувається процес створення такої форми, яка відповідатиме змісту та ідеї, яку прагне розкрити в своїй роботі студент. Зображуваним об'єктам властиві певні ознаки: тон, текстура, пластичність, ритміка та інше. Зазвичай процес роботи над рисунком йде одночасно з процесами стилізації та трансформації форми. В такому випадку у майбутнього дизайнера є шанси отримати більш креативне зображення. Найрезультативнішими у вирішенні педагогічних задач з розвитку професійної компетентності дизайнерів-графіків вважаємо основи композиції, КОФ, основи проєктної графіки. Вони сприяють розвитку навичок усвідомленого формотворення та розуміння композиції форм, а також роботи з її елементами: розмір, пропорції, колір... Під час проєктувальної діяльності майбутні дизайнери постають перед проблемою постійної візуалізації власних задумів, які еволюціонують в процесі пошуку правильного рішення засобами образотворчого мистецтва.

Рис. 1. Процес створення студентами ліноритів

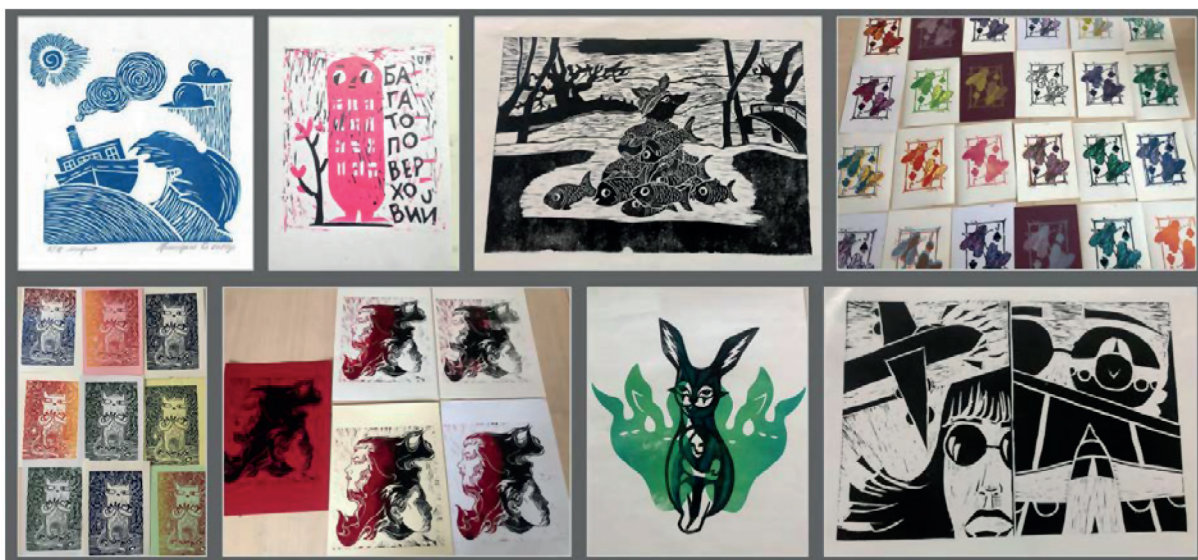

Рис. 2. Студентські роботи в техніці лінорит

Ліногравюра – це техніка друкованої графіки, яка передбачає на рівні ескізу досконально зроблене зображення, яке виправити не є можливим. Робиться форма-кліше, а вже потім друкуються естампи, відбитки. “Фарба наноситься на випуклий рельєф кліше за допомогою спеціального гумово-поролонового валика, після чого робляться пробні відбитки на папері, а на останньому етапі відбувається нанесення рисунку на тканину тисненням вручну або на верстаті” [2]. Графіка, яка вже здається автору довершеною, переноситься на форму, лінолеум методом віддзеркалення. Після виготовлення самої гравюри та процесу друкування переважно чорним кольором стає зрозуміло, наскільки плями білого

та чорного допомагають отримати зображення, яке відповідає поставленій задачі.

Під час тиражування або отримання відбитків можливо отримати різноманітність варіантів, інколи неочікувано позитивних в композиційному сенсі. Кольоропередача у кольоровій гравюрі розвиває творчі здібності в живопису.

Лінорит дозволяє студенту експериментувати та коригувати отримані результати, починаючи з нового листа. “Лінорит належить до традиційних графічних технік і здавна широко використовується в станковому, книжковому та прикладному мистецтві, а також у художньому текстилі, виготовленні набивних тканин [3]. У наші дні лінорит не тільки не втратив популярності, а й набув ще

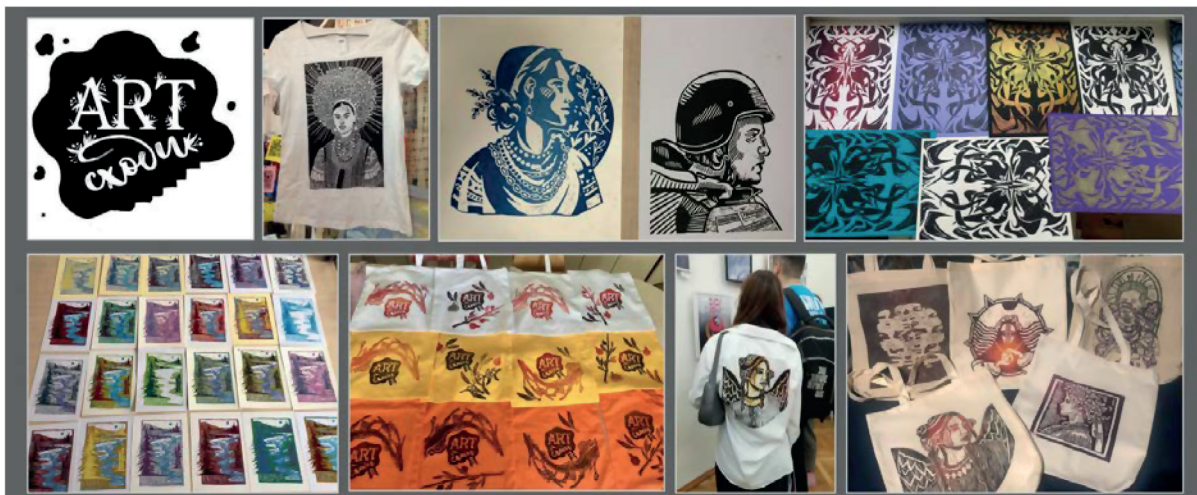

Рис. 3. Приклади застосування відбитків у техніці лінорит

ширшого використання, адже сьогодні високо цінуються авторські ідеї, ручна праця, індивідуальні, неповторні дизайнерські речі.

Слід зазначити, що у роботі з такою традиційною художньою технікою, як лінорит, актуалізується використання новітніх засобів, комп'ютерно-цифрових технологій, на яких акцентовано увагу" [2].

Багаторічна педагогічна практика авторів та напрацьовані методики викладання таких дисциплін, як рисунок, перспектива, ужиткова графіка, техніки авторського друку, а також профільних предметів, названих вище, дає підстави до такого узагальнення:

- малювання руками породжує приємні і позитивні емоції, що пов'язані з психологічними механізмами творчості;

- завдання з рисунку, які мають виконувати майбутні графічні дизайнери, повинні характеризуватись короткотривалістю, пошуком варіативностей прояву графічної та композиційної виразності;

- на базі виконаних натурних замальовок студент має розв'язувати короточасні (тестові) завдання на композиційне відтворення тої чи іншої емоції;

- практики стилізації та графічного узагальнення мають активно впроваджуватись в усі навчальні дисципліни професійного спрямування.

Методику викладання навчального рисунку для майбутніх дизайнерів пропонуємо будувати як дисципліну, що орієнтована на послідовну роботу: з природи, з пам'яті, з уяви.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Dziuba Y. (2018). Сприйняття композиційного формоутворення в дизайні періодичних видань. *Культура і сучасність*. – С.259–263.
2. Пшінка Н. М. Особливості дизайн-проекування хустково-шарфових виробів з використанням лінориту / Н. М. Пшінка, С. Г. Пашукова ; наук. кер. Н. В. Остапенко // *Наукові розробки молоді на сучасному етапі : тези доповідей XVII Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених та студентів (26–27 квітня 2018 р., Київ)*. – Київ : КНУТД, 2018. – Т. 1. – Сучасні матеріали і технології виробництва виробів широкого вжитку та спеціального призначення. – С. 173–174.
3. Богомольський Й. Ф., Чебикін А. Ф. *Техніка офорту : навч. посіб. для студ. художн. інститутів*. – Київ : Вища школа, 1978. – 48 с.
4. Гула Є. П. *Мистецтво портрету у сучасному плакаті : аспекти створення / Є. П. Гула // Графічний дизайн в інформаційному та візуальному просторі : монографія / за заг. ред. М. В. Колосніченко*. – Київ : КНУТД, 2022. – С. 5–15.
5. Шкарупа Г. М. Методика розвитку художньо-конструктивної компетентності майбутніх дизайнерів у мистецьких коледжах. *Перспективи та інновації науки*. Серія: «Педагогіка», «Психологія», «Медицина». – 2023. – № 13(31). – С. 408–419 (фахове видання категорії «Б»).
DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-13\(31\)-408-420](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-13(31)-408-420)
6. Стандарт фахової передвищої освіти 022 Дизайн / Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Fakhova%20peredvyshcha%20osvita/Zatverdzeni.standarty/2021/06/23/022.Dizayn.23.06.pdf>
7. Чебикін А. (2010). *Рисунок – базова засада образотворчого мистецтва*. Українська академія мистецтва.

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ – СУЧАСНА СТРАТЕГІЯ НАВЧАННЯ ТВОРЧИХ СПЕЦІАЛІЗАЦІЙ: МЕТА ТА ВИМОГИ

Ірина Літчевська,
викладач ВСП «Фаховий коледж мистецтв та дизайну
Київського національного університету технологій
та дизайну»

Анотація. Останнім часом у сфері передачі візуальної інформації відбулися колосальні зміни: зросли її обсяг та кількість; з'явилися нові види візуальної інформації, способи її передачі. Тенденція до поширення стратегій, технологій, методів і прийомів візуалізації спостерігається і в українській системі передвищої фахової освіти. Технічний прогрес, нова візуальна культура безпосередньо позначаються на вимогах, які ставляться до викладачів.

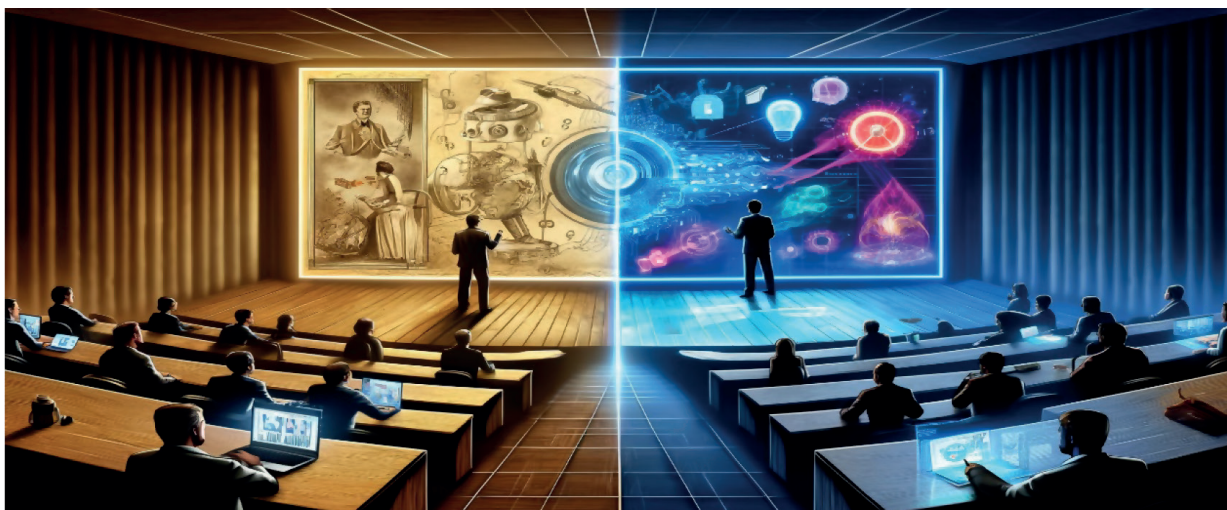
Abstract. Recently, colossal changes have taken place in the field of information transmission: the volume and quantity of information has increased; new types of visual information appear, as well as methods of its transmission. The tendency to expand strategies, technologies, methods and techniques of visualization on site and in the Ukrainian system of advanced professional education. Technical progress, a new visual culture together affect the demands placed on teachers.

Запам'ятовування інформації у кожної людини відбувається по-різному. Психологами виділяються три модальності сприйняття інформації: аудіали, візуали і кінестети. Студенти творчих професій коледжу ВСП «Фаховий коледж мистецтв та дизайну» КНУТД відносяться до візуалів. Візуал – це людина, яка більше орієнтується на зір, ніж на відчуття і слух. Візуали – досить розповсюджена група серед населення – 40%. Студентам цієї групи необхідно обов'язково бачити викладача, його міміку, жести, які допомагають краще зрозуміти зміст навчального матеріалу. Візуали надають перевагу переднім партам в аудиторії. Вони найкраще сприймають інформацію через візуальні засоби навчання, пам'ятають те, що бачили, важко запам'ятовують вербальні інструкції.

За словами М.С. Антошків: «В результаті розвитку та поширення комп'ютерних технологій (в основі яких лежить цифровий спосіб передачі сигналів) чимало термінів з різноманітних сфер людської діяльності набули характеристики «цифровий»... покоління дітей, народже-

них наприкінці 1990-х років та пізніше, з раннього дитинства опинилися в умовах цифрового, комп'ютерно орієнтованого, мобільного та переважно віртуального середовища. Не дивно, що саме це покоління теж дуже часто називають цифровим. За спостереженням психологів та згідно з психодіагностичним дослідженням такі студенти:

- краще сприймають інформацію, яка подана невеликими порціями та з перервами («кліпове мислення»);
- мають переважно візуальний тип сприйняття інформації;
- гарно мотивуються через елементи гри у навчанні, швидко відволікаються, якщо такого елемента немає;
- легко орієнтуються в інформаційних ресурсах;
- багато часу витрачають на соціальні мережі, тому з ентузіазмом ставляться до можливості публікувати результати власного навчання; понад усе цінують моральний та фізичний комфорт навчального середовища».

Такі когнітивні характеристики мають студенти «цифрового» покоління, і їх обов'язково потрібно враховувати під час організації освітнього процесу.

Термін «візуалізація» походить від латинського «visualis» – сприймається візуально, наочний. Візуалізація – це процес подання певних даних у вигляді зображення з метою максимальної зручності їхнього розуміння, надає помітні форми будь-якому об'єкту, суб'єкту, процесу тощо. Термін «візуалізація» також став широкоживаним у психології, педагогіці, маркетингу, менеджменті, медицині та інших напрямках діяльності людини.

Дуже важлива обізнаність викладачів щодо сучасних стратегій, форм, технологій, методів, прийомів і засобів візуалізації, а також їх якісне формування і використання в освітньому процесі задля вирішення конкретних задач для викладання кожної теми заняття. Під активними засобами візуалізації розуміємо не просто ілюстративний матеріал, а систему передачі візуальної інформації, яка адекватно реагує на дії суб'єкта освітнього процесу і дозволяє йому здійснювати управління тією інформацією, що транслюється на екрані. Під час візуалізації навчального матеріалу слід враховувати, що наочні образи скорочують ланцюг словесних міркувань і можуть синтезувати схематичний образ більшої «ємності», ущільнюючи тим самим інформацію. У свою чергу, візуальне мислення допомагає організувати образи, робить їх цілісними, узагальненими, повними.

Сьогодні відома значна кількість візуальних засобів передачі інформації: дошка, плакати, схеми та мультимедійний проектор, збірні візуальні засоби (магнітні та шпилькові дошки), демонстраційні моделі, екран/монітор комп'ютера, інтерактивна дошка тощо. Завдання викладача – використовувати такі форми наочності, які не тільки доповнили б словесну інформацію, але й самі були носіями інформації. Що більше проблемності в наочній інформації, то вищий ступінь

розумової активності студента. Нині існує доволі широкий спектр форм візуалізації навчального матеріалу – як електронних, так і фізичних. Наведемо приклад лише деяких електронних: комп'ютерні презентації, флеш-анімації, відео-, аудіоматеріали, зображення, діаграми, схеми, графіки, інтелект-карти тощо.

Вимоги до змісту мультимедійної презентації:

- відповідність змісту презентації поставленим цілям і завданням;
- дотримання правил орфографії, пунктуації;
- достовірність представленої інформації; лаконічність тексту на слайді; завершеність (зміст кожної частини логічно завершений);
- максимальна інформативність тексту;
- розташування інформації на слайді (горизонтальне, зверху вниз; важлива інформація розташовується в центрі екрана);
- напис під зображенням; текст по ширині;
- наявність не більше одного логічного наголосу: почервоніння, яскравість, обведення, миготіння, рух;
- колір має психологічний вплив; за спостереженнями Йоганнеса Іттена (швейцарський експресіоніст, художник, дизайнер, викладач школи Баугауз) кольори можна охарактеризувати, наприклад: холодний – синій, блакитний, теплий – жовтий, помаранчевий, тінювий – сірий, чорний, синій, фіолетовий, сонячний – жовтий, помаранчевий, прозорий – блакитний, сірий, непрозорий – чорний, синій, фіолетовий, заспокійливий – синій, блакитний, зелений, збуджуючий – червоний, помаранчевий, рідкий – блакитний, синій, густий – фіолетовий, чорний, коричневий, повітряний – блакитний, синій, земний – коричневий, синій, блакитний, зелений, важкий – чорний, коричневий, фіолетовий, вологий – синій, блакитний, фіолетовий, сухий – жовтий, коричневий;
- використання для фону слайда психологічно комфортних тонів (найкращий фон – білий; бути елементом другого плану: виділяти, відтінати, підкреслювати інформацію, але не відволікати);

- вибір кольору дає можливість розкрити та підкреслити тему презентації; наприклад, для тем презентацій з екології, географії підходять зелений, блакитний, коричневий кольори; а для тем з мови та літератури – синій, блакитний, чорний; для фотодисциплін – синій, чорний, коричневий;

- вибирайте розбірливі шрифти, які легко читати на відстані, якщо це велика аудиторія; Arial, Verdana (найкращий шрифт для читання з екрана); Helvetica та Calibri є чудовим вибором для основного тексту, жирніші шрифти, такі як Impact і Franklin Gothic, добре підходять для заголовків; Mistral – використовують не для основного інформативного тексту, а радше для привабливості заголовків; шрифти українських авторів, міст та з українським характером чудово підходять для оформлення презентацій з мови, літератури, історії, культурології;

- якість зображення: розмиті або піксельні зображення можуть відвернути увагу та зменшити вплив презентації; зображення повинні бути із високою роздільною здатністю;

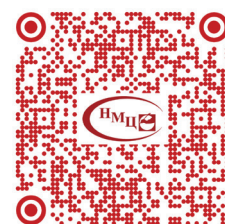
- інформацію подають привабливо, оригінально, щоб звернути увагу студентів.

Використання технічних засобів навчання підвищує ефективність освітнього процесу, посилює засвоєність навчального матеріалу. Сучасні монітори, телевізори та проектори стали невід'ємною частиною нашого повсякденного життя та відіграють значну роль в інформаційній, освітній та соціальній сферах. З можливістю підключення до інтернету дозволяють переглядати зображення, відеоролики, кліпи з мережі та використовувати програми для візуалізації навчального матеріалу. Головним для якісного засвоєння та сприйняття інформації є врахування вимог оптимального розташування моніторів, телевізорів та проекторів в навчальних аудиторіях. Відстань від очей до монітора має бути 50–80 см (відповідає довжині витягнутої руки). Діагональ телевізора впливає на рекомендовану відстань установки: що більший екран, то далі він повинен перебувати від глядача. Наприклад, для 32" – 1 м, для 65" – 2 м. Для аудиторії до 24 кв. м оптимальною буде купівля рідкокристалічного екрана від 40" до 55" із підтримкою 4K (висока роздільна здатність). Ідеальна висота телевізора на стіні – це рівень очей на середині монітора. Визначаючи розміри екрана проектора для конкретного приміщення та сфери використання, необхідно врахувати такі основні параметри: відстань від першого глядача до поверхні екрана. Наприклад, якщо відстань до першого глядача планується 2,5 м, можна сміливо встановлювати екран від 200×150 см. Висота від підлоги до нижньої кромки проекційного екрана має бути приблизно в межах 120 см. Для аудиторій з великою загальною

площею найкращий варіант – використання проекторів. Не варто забувати про роль освітлення. Повна темрява при включеному моніторі, телевізорі, проекторі і прямі сонячні промені, що йдуть із вікна, біля якого вони знаходяться, однаково навантажують очі. Цю проблему вирішують жалюзі або штори. Водночас світильники мають бути встановлені так, щоб їхнє світло не відбивалося у екрані. Оптимальне рішення освітлення – нейтральний колір світла (близько 4000 К). Миготливі лампочки можуть викликати нездужання, головний біль і запаморочення, свербіж і печіння в очах, проблеми з концентрацією уваги або дратівливість. Тривале перебування в приміщеннях з мерехтливим освітленням може призвести навіть до незворотного ушкодження очей. Якщо фіксується таке явище, рішення тільки одне – прибираємо мерехтіння світлодіодних ламп якнайшвидше. Невиконання ергономічних вимог приводить до втрати уваги та зацікавленості, тому що викликає роздратування, втому, навантаження зору, головний біль тощо.

Отже, візуалізація навчальної інформації дозволяє вирішити цілу низку педагогічних завдань: забезпечення інтенсифікації навчання; активізація навчальної та пізнавальної діяльності; формування і розвиток критичного і візуального мислення; зорове сприйняття; образне представлення знань і навчальних дій; передача знань та розпізнавання образів; підвищення візуальної грамотності та візуальної культури тощо. Необхідність візуалізації навчальної інформації обумовлена особливостями мислення сучасного студента, а саме: здатністю до швидкого переключення уваги та до швидкої обробки інформації; переважання сприйняття графічної інформації і, водночас, непристосованість до сприйняття лінійної й однорідної інформації, зокрема великих книжкових текстів. Застосування технологій візуалізації дає змогу сприяти досягненню комплексу цілей, що мають суттєве значення для вирішення цієї проблеми, а саме: підвищити інформаційну насиченість освітнього процесу за рахунок компактного й концентрованого подання навчального матеріалу; зменшити витрати часу та енергії студентів на його сприйняття й розуміння, забезпечуючи адекватність способу подання навчального матеріалу їх психофізіологічним особливостям; підтримувати високий темп навчання шляхом скорочення неефективних фаз освітнього процесу; раціонально організувати навчально-пізнавальну діяльність на різних етапах заняття, застосовуючи спеціально розроблені візуальні засоби для її алгоритмізації.

Список використаних джерел

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СКЛАДОВИХ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Віктор Петриченко,
викладач ВСП «Фаховий коледж мистецтв та дизайну
Київського національного університету технологій
та дизайну»

Анотація. В кінці 2019 р. освітня система, як і суспільство загалом, отримала серйозний виклик у формі світової пандемії Covid-19, а у лютому 2022 р. розпочалося російське широкомасштабне збройне вторгнення. І працівники освіти були змушені шукати нові шляхи продовження навчального процесу із підтриманням його на належному рівні. Виходом стало дистанційне навчання. Викладачі та студенти, в нових для себе умовах, намагалися максимально використати нові можливості та мінімізувати недоліки такої форми. Таким чином, викладачі опинилися у ситуації, в якій повинні були адаптувати свої навички педагогічної майстерності до нових незвичних реалій.

Abstract. At the end of 2019, the educational system, as well as society in general, received a serious challenge in the form of the global pandemic Covid-19, and in February 2022, a large-scale Russian armed invasion began. And education workers were forced to look for new ways, to continue the educational process while maintaining it at the proper level. The solution was distance learning. Teachers and students, in new conditions, tried to make the most of new opportunities and minimize the shortcomings of this form. Thus, teachers found themselves in a situation in which they had to adapt their pedagogical skills to new, unusual realities.

Відповідно до одного з визначень, термін «педагогічна майстерність» означає здатність працівника освіти доносити здобувачу освіти знання у стислій, цікавій для сприйняття формі, використовуючи різноманітний набір навичок. Майстерність донести інформацію опирається на безліч ситуативних обставин – уміння володіти аудиторією, риторикою, мати поставлений голос, володіти навичками психології, комунікативними навичками, доречною жестикуляцією, мати відповідний зовнішній вигляд, предметні знання, уміння мотивувати, наявність великого предметного досвіду для пояснення необхідності знань та ілюстрування цих знань у реальному житті. Майстерність передбачає коригування ситуативного підходу до навчання залежно від початкового рівня знань, наповненості аудиторії, урахування часу заняття та виснаженості аудиторії. Педагогічна майстерність виражається у працівника

освіти тільки у стінах освітнього закладу за умови бажання до постійного самовдосконалення [5]. Таким чином, як ми бачимо, педагогічна майстерність має достатньо складових, сукупність яких в оптимальних умовах забезпечує максимальну ефективність освітнього процесу.

Для визначення особливостей застосування навичок педагогічної майстерності в умовах дистанційного навчання ці складові можна розділити на три групи. До першої доцільно віднести такі як: риторика, поставлений голос, доречна жестикуляція, відповідний зовнішній вигляд, предметні знання, наявність великого предметного досвіду для пояснення необхідності знань, наповненість аудиторії, урахування часу заняття. Ці чинники майже однаково діють в умовах як очного, так і дистанційного формату і, відповідно, не мають суттєвого впливу за його зміни. Це зумовлено тим, що не зважаючи на те, в якій формі прохо-

дить заняття, викладач зобов'язаний мати належний зовнішній вигляд, а також якісно подавати матеріал предмету. Певною проблемою, особливо на початковому етапі, може бути усвідомлення того, що знаходишся не в аудиторії, а вдома. Але наявність відеозв'язку дозволяє бачити реакцію студентів, що створює ефект присутності і, таким чином, ця проблема досить швидко вирішується. Такий фактор, як час заняття взагалі залишається незмінним хоч в очному, хоч в дистанційному форматі.

До другої групи можна зарахувати такі чинники, як: уміння володіти аудиторією, володіння навичками психології та комунікативними навичками, уміння мотивувати, здатність коригувати ситуативний підхід до навчання залежно від початкового рівня знань студентів, виснаженість аудиторії. Використання цих чинників, безумовно, має свої плюси в умовах очного формату, але не завжди їх застосування буде ефективним в умовах дистанційного навчання. Не маючи безпосереднього контакту, достатньо непросто оцінити рівень зацікавленості студентів, а отже, і скоригувати подання навчального матеріалу. Що, в свою чергу, може створити певні складнощі у мотивації вивчення тієї чи іншої дисципліни. Крім того, дистанційний процес – це зовсім інший рівень комунікацій, відповідно ті навички, що завжди спрацьовують під час безпосереднього спілкування, не завжди будуть діяти в умовах зв'язку через Skype, Meet, Zoom чи іншу платформу. Також може бути складно визначити рівень виснаженості в аудиторії. Неочікувані проблеми можуть створити непрацюючі камера та мікрофон. Відповідно, враховуючи все вищесказане, викладач не завжди може об'єктивно оцінити ситуацію, знаходячись по інший бік монітору, а отже, і прийняти максимально правильне в тій чи іншій ситуації рішення.

До третьої групи спробуємо зарахувати такий чинник, як ілюстрування інформації в реальному житті. Застосування цього аспекту в умовах дистанційного навчання має безумовні плюси,

оскільки дозволяє викладачеві, в процесі заняття, продемонструвати на екрані той чи інший приклад, знайшовши його у безкрайньому просторі мережі. Зокрема, під час викладання дисципліни «Історія», викладач має можливість продемонструвати студентам археологічні та архітектурні пам'ятки, карти, документи. Також є можливість використання аудіо- та відеоматеріалів. Тобто кожне заняття буде містити досить якісну презентацію навчального матеріалу, яка сприятиме його кращому усвідомленню та засвоєнню. Причому, якщо викладач згадав про якусь наочність, яку не встиг завчасно включити до презентації, він завжди може вчасно виправити ситуацію. Такою ж можливістю володіють і студенти під час семінарського заняття, коли зачитують доповіді та реферати. Оскільки на сьогоднішній день український сегмент мережі наповнений достатньо великою кількістю різноманітної інформації, то проблем з пошуком потрібних джерел практично не виникає. Як викладач, так і студент може мати доступ до зображень археологічних знахідок та пам'яток архітектури. Сайти архівних установ розміщують на своїх сторінках світліни документальної спадщини. Наукові видання мають електронну версію своїх публікацій. Український сегмент YouTube насичений різного роду відеоматеріалами. Також доступ до мережі дає можливість ознайомлення з аналогічними джерелами інших держав, використання яких розширює наші можливості та дозволяє всебічно та об'єктивно вивчати історичні процеси.

Таким чином, у підсумку можемо сказати, що дистанційне навчання, яке стало своєрідним викликом для освіти останні чотири роки, має як свої плюси, так і мінуси. Обмежуючи викладача, з одного боку, в той же час воно відкриває нові горизонти. В сьогоднішніх реаліях педагогічна майстерність як здатність викладача доносити знання, як і все суспільство нашої країни, має пройти це випробування і вийти з нього ще ефективніше вписавши свою сторінку в розвиток педагогічної науки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зварич Д. Основні теоретичні концепції та принципи системи дистанційного навчання // Український педагогічний журнал. – 2023. – №2. – С.115–124.
2. Малихін О., Демчук О. Психолого-дидактичний алгоритм індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів в умовах змішаного навчання // Український педагогічний журнал. – 2024. – №1. – С. 45–52.
3. Топузов О., Алексєєва С. Можливості використання штучного інтелекту в освітньому процесі закладів середньої освіти в умовах воєнного стану // Український педагогічний журнал. – 2024. – №1. – С. 5–11.
4. Трубачева С., Мушка О., Замаскіна П. Особливості проектування освітнього середовища в умовах цифровізації суспільства під час воєнного стану в Україні // Український педагогічний журнал. – 2023. – №4. – С. 46–52.
5. [uk.wikipedia.org/wiki / Педагогічна майстерність](https://uk.wikipedia.org/wiki/Педагогічна_майстерність)

КРЕАТИВНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ЛІТЕРАТУРИ

Віта Плешкун,
викладач ВСП «Фаховий коледж мистецтв
та дизайну Київського національного університету
технологій та дизайну»

Анотація. У статті висвітлена проблема застосування креативного підходу у навчанні для забезпечення розвитку творчих здібностей студентів під час проведення занять з української та зарубіжної літератури. Розкрито доцільність використання інтерактивних вправ з метою розвитку ключових компетентностей, визначено сучасні засоби реалізації цієї проблеми для вирішення основних освітніх завдань.

Abstract. The article highlights the problem of using a creative approach in education to ensure the development of students' creative abilities during classes on Ukrainian and foreign literature. The expediency of using interactive exercises for the purpose of developing key competencies has been revealed, and modern means of implementing this problem for solving the main educational tasks have been identified.

Педагогічна майстерність – це обов'язок кожного викладача. Тільки творчий педагог може виховати творчу особистість. Розкриттю змісту поняття «творчий потенціал особистості» приділено увагу в роботах таких сучасних вчених: Березан О., Кічук Н., Майданова А., Яремко Л. та ін.

Завдання педагога – управляти процесами творчого пошуку, йдучи від простого до складного: створювати ситуації, що сприяють творчій активності та спрямованості студента, розвивати його уяву, асоціативне мислення, здатність розуміти закономірності, прагнення постійно вдосконалюватися, розв'язувати дедалі складніші творчі завдання.

В історії людства читання завжди відіграло велику роль. Сьогодні читання пронизує всі сфери нашого життя. Воно покладене в основу інформаційної, пізнавальної, професійної, а також цю денної діяльності людини.

Дати відчутти студенту всю глибину художньої літератури, її слова – це мета кожного викладача літератури. Творчий педагог допоможе здобувачу освіти виявити захоплюючий світ книги, розширить уяву, розвине самостійність мислення, дасть визначити справжню шкалу моральних цін-

ностей і підкаже, як краще зрозуміти самих себе.

Читацька діяльність із яскраво вираженою комунікативною спрямованістю є провідною на заняттях літератури. Завдання викладача – навчити читання так, щоб воно розвивало мислення і збагачувало почуття. Навчити студентів розуміти художні твори, адже кожен твір, яким би довершеним він не був, ніколи не справить враження на читача, якщо той не зрозуміє його до кінця. Домогтися вдумливого прочитання твору можна за допомогою різноманітних форм роботи.

Інтерактивне навчання – це комунікативно діалогічне навчання, що спрямоване на активізацію пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Усі інтерактивні технології поділяють на чотири групи: фронтальні технології, технології колективно-групового навчання, ситуативного навчання та навчання у дискусії. Серед інтерактивних методів широко використовуються такі, як: мозковий штурм, «мікрофон», коло ідей, робота в малих групах, «займи позицію», прес-метод, «акваріум», «подорож», рольові ігри та інші.

Одним із методів перевірки знання текстів художніх творів є різні види літературних диктантів. Літературні диктанти – це система вправ та за-

вданий, які дають змогу швидко, у цікавій формі перевірити засвоєння змісту літературного твору. Літературні диктанти подібні до тестових завдань, бо також є вправами зворотної дії: можна одразу проконтролювати правильність виконання роботи. Вони дають змогу оцінити практично всіх студентів, економно використавши навчальний час.

Види диктантів:

- акродиктанти (дають змогу одразу ж перевірити правильність виконання завдань, оскільки перші літери слів-відповідей утворюють ключове слово, запропоноване в умові);

- асоціативні диктанти (допомагають за запропонованими ключовими словами, деталями, художніми образами, певними твердженнями з'ясувати, про якого письменника чи про який твір йдеться);

- бліц-диктанти (потребують швидкої відповіді на запитання);

- географічні диктанти (дають змогу за назвами географічних (топографічних) об'єктів з'ясувати основні моменти, що стосуються біографії митця чи певного твору);

- комбіновані диктанти (поєднують завдання, які містять питальні та спонукальні речення, або ж завдання на відновлення пропущеного компонента);

- лінійні диктанти (полегшують роботу студентів тим, що остання літера кожного слова-відповіді є першою літерою наступного слова);

- літературні диктанти «Ерудит» (потребують від здобувачів освіти уважного прочитання біографії митця, тексту твору, самостійної роботи з додатковими джерелами);

- літературні диктанти «Закінчіть думку» (вимагають завершення часткового варіанта відповіді);

- літературні макродиктанти (допомагають під час узагальнення вивченого визначити за певними твердженнями назву чи автора твору);

- літературні диктанти «Назвіть персонажа» (перевіряють знання текстів, уміння виокремлювати інформацію про персонажів твору);

- літературні диктанти «Продовжте речення» (дають змогу перевірити, чи вміє здобувач самостійно формулювати думку, правильно будувати речення, чи знає теоретичні відомості з літератури);

- літературні диктанти «Співпраця» (пропонують перевірити, чи вміє студент виокремлювати, систематизувати й узагальнювати матеріал);

- літературні диктанти «Спостережливий читач» (дають змогу з'ясувати, чи звертають здобувачі увагу на композиційні особливості твору, сюжетні та позасюжетні елементи, на певні художні особливості й інше);

- літературні диктанти «Так – ні» (використовують для перевірки правильності вибору або прийняття рішення за змістом завдання без роз-

криття його суті):

- логічні диктанти (дають змогу з'ясувати, як студент уміє пов'язувати факти, поняття, знаходити спільне в подіях, біографіях тощо);

- реставраційні диктанти (перевіряють запам'ятовування текстів художніх творів, зокрема віршованих);

- розподільні диктанти (допомагають перевірити, чи добре здобувач засвоїв теоретичний матеріал; потребують уміння розподіляти відповідну інформацію в окремі колонки);

- синонімічні диктанти (перевіряють уміння підбирати синоніми до запропонованих термінів);

- хронологічні диктанти, що допомагають запам'ятати найважливіші дати, пов'язані з творчістю автора, а також роки чи історичні періоди, характерні для того чи іншого програмового твору);

- цитатні диктанти (перевіряють, чи впізнають студенти текст, автора або персонажа твору за відповідним цитатним матеріалом).

Літературні диктанти можуть проводитися і з метою поточного контролю знань (за темами), і для підсумкового контролю (як узагальнення).

Щоб урізноманітнити і зробити цікавими заняття, я використовую різні форми інтерактивного навчання, які виявляють і розвивають творчі здібності студентів (за випереджувальними завданнями): використання елементів гри (брейн-ринг, морський бій), створення власних проєктів, проведення літературних вікторин, «Проба пера» (написання авторських віршів, оповідань, есе), інсценізація уривків із творів, виразне читання напам'ять (декламування), читання у ролі, ілюстрації студентів до прочитаних творів, літературні портрети героїв твору, написання сенканів, самохарактеристика героя, створення фотообразів, електронних презентацій, буктрейлерів, мелодекламацій, кроссенсів, колажів.

Отже, сучасний підхід до проблеми розвитку творчого потенціалу передбачає необхідність формувати і розвивати риси, притаманні творчій особистості: уміння довести свою думку, прислухатися до вимог часу та шукати креативних рішень поставлених завдань, організувати творчу діяльність.

Для розкриття творчого потенціалу здобувачів освіти необхідно проводити нестандартні заняття, які позбавлені звичайних шаблонів, сприяють співробітництву і співтворчості, дають не лише знання, уміння та навички з предмета, але й вчать формулювати власну точку зору, бути комунікабельною, толерантною особистістю, виявляють, спрямовують і розвивають творчі здібності.

Список використаних джерел

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ МАТЕМАТИКИ

Євген Ткаченко,
Володимир Шоха,
викладачі ВСП «Фаховий коледж мистецтв та дизайну
Київського національного університету технологій
та дизайну»

Анотація. Впровадження інформаційних технологій в систему освіти вносить зміни і до викладання математики. Тому поєднання традиційних методів навчання з засобами інформаційних технологій дозволяє урізноманітнити та вдосконалити форми і зміст навчання. В статті мова йде про важливість застосування інформаційних технологій під час вивчення математики.

Abstract. The introduction of information technologies into the education system brings changes to the teaching of mathematics. Therefore, the combination of traditional teaching methods with the means of information technologies allows to diversify and improve the forms and content of teaching. This article is about the importance of using information technologies in the study of mathematics.

На сучасному етапі розвитку науки, техніки, інформаційних технологій до професійної підготовки випускників вищих та фахових передвищих закладів освіти ставлять досить високі вимоги. Мова йде як про теоретичні знання студентів, так і про їхні практичні навички.

Однією із фундаментальних загальноосвітніх дисциплін у вищих та фахових передвищих закладах освіти є математика. Сучасні концепції освіти вимагають нових підходів до викладання цієї дисципліни, спрямованих на активізацію пізнавальної діяльності студентів, формування у них умінь, пов'язаних з практичним застосуванням отриманих знань. Для досягнення цієї мети студент повинен отримати фундаментальні математичні знання, а також набути досвіду їхнього застосування для розв'язання різних задач, пов'язаних з його майбутньою професійною діяльністю.

Одним з основних засобів реалізації принципу професійної спрямованості навчання математики виступає комплекс спеціально розроблених і підібраних задач.

Під цими задачами розуміємо абстрактні мо-

делі реальних проблемних ситуацій прикладного характеру в професійній сфері діяльності, сформульовані в образно-графічній або знаковій формі, які розв'язуються математичними засобами.

Комп'ютеризація сучасного світу має великий вплив на всі види діяльності людини. Зокрема вивчення математики у вищих та фахових передвищих закладах освіти із застосуванням інформаційних технологій розширює можливості представлення матеріалу, дозволяє збільшити ступінь наочності та зробити оперативнішим зворотний зв'язок викладача та студента.

Виступаючи в ролі інструмента, інформаційні технології дозволяють наочніше демонструвати багато математичних понять та зав'язків між ними. Це дає змогу студенту одержати цілісне уявлення теми, яка вивчається. Студент має можливість вибрати найприйнятніший спосіб вивчення матеріалу завдяки різноманітності його викладення з використанням комп'ютера. При засвоєнні математики інформаційні технології використовуються не лише для візуалізації навчального матеріалу, але й для експериментування з ним.

Головна перевага комп'ютера полягає в тому, що він значно розширює можливості представлення матеріалу. Застосування кольору, звуку, графіки, мультиплікації та інших сучасних засобів візуалізації дозволяє наочніше подати об'єкти, які вивчаються.

Принцип фундаментальності потребує вивчення основних математичних структур, які використовуються під час створення та дослідження математичних моделей досить широкого кола явищ і процесів. Під час навчання важливо використовувати задачі, постановка яких була б наближена до дослідження реальних процесів. Засвоєні під час навчання знання, уміння та навички використовуються в професійній діяльності в якості засобів розв'язування задач, зокрема професійного змісту. Завдяки можливостям графічного, обчислювального, візуального та інформаційного характеру формується загальний підхід до розв'язування прикладних задач, а це сприяє засвоєнню курсу математики.

Курс математики насичений алгоритмами, засвоєння яких вимагає від студента значної витрати часу. Проте реалізація цих алгоритмів набагато ефективніша та зручніша за рахунок використання різноманітних пакетів прикладних математичних програм, найпоширенішими серед яких є MS Excel, MathCad та MatLab.

Покажемо застосування програми MathCad для розв'язання задач про обчислення площі фігури, обмеженої лініями, та об'єму тіла обертання.

Задача 1. Знайти площу фігури, обмеженої лініями $y = 8 - x^2$, $y = 2x$.

Розв'язання. Спочатку знайдемо абсциси точок перетину заданих ліній за допомогою функції **solve**, отримаємо: $x_1 = -4$, $x_2 = 2$.

Виконаємо рисунок, відкривши на Стрічці вкладку **Графіки** та обравши **Графік XY**. В місцях для заповнення, які знаходяться поряд з координатними осями, введемо необхідні дані. В результаті на графіку з'являться відповідні лінії.

З рисунка слідує, що для знаходження площі фігури, обмеженої заданими лініями, потрібно використати формулу

$$S = \int_a^b (f(x) - g(x)) dx,$$

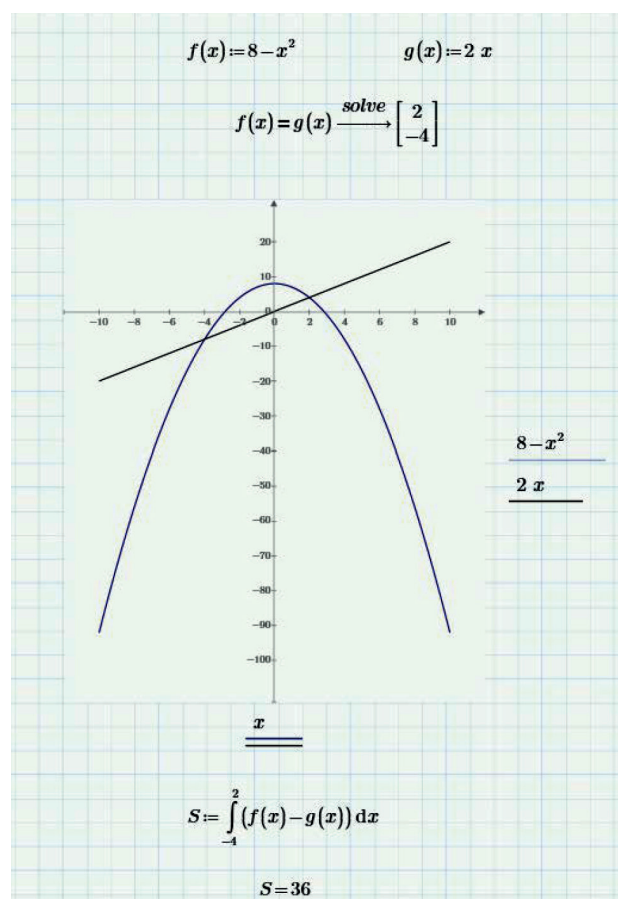
в якій $a = -4$, $b = 2$, $f(x) = 8 - x^2$, $g(x) = 2x$.

Обчислюючи за наведеною формулою, отримуємо: $S = 36$ (кв. од.).

Для обчислення в MathCad використовується оператор інтегрування.

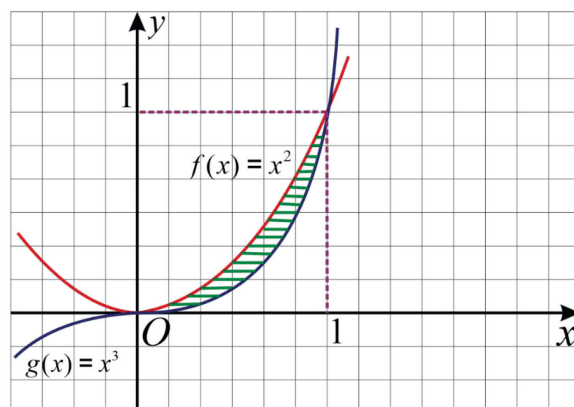
Повний розв'язок задачі в MathCad має вигляд:

Задача 2. Знайти площу фігури, обмеженої лініями $y = x^2$, $y = x^3$.

Розв'язання. Виконаємо рисунок до задачі за допомогою програми Corel Draw.

Площа фігури, обмеженої заданими лініями, обчислюється за формулою

Далі маємо:

Розв'язок задачі в MathCad має вигляд:

$$S = \int_a^b (f(x) - g(x)) dx,$$

де $a = 0$, $b = 1$, $f(x) = x^2$, $g(x) = x^3$.

$$S = \int_0^1 (x^2 - x^3) dx = \left(\frac{x^3}{3} - \frac{x^4}{4} \right) \Big|_0^1 = \frac{1}{3} - \frac{1}{4} = \frac{4-3}{12} = \frac{1}{12} \text{ (кв. од)}$$

$$a := 0 \quad b := 1 \quad f(x) := x^2 \quad g(x) := x^3$$

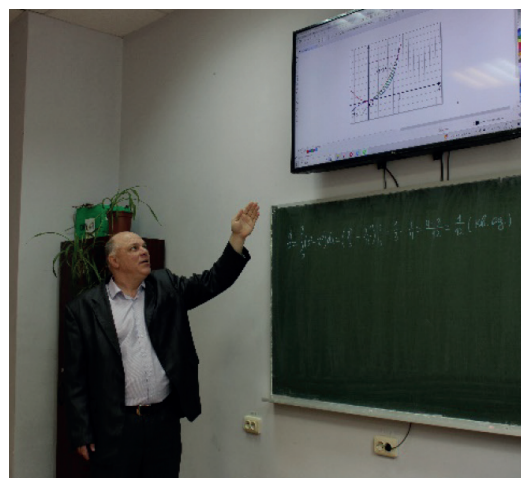
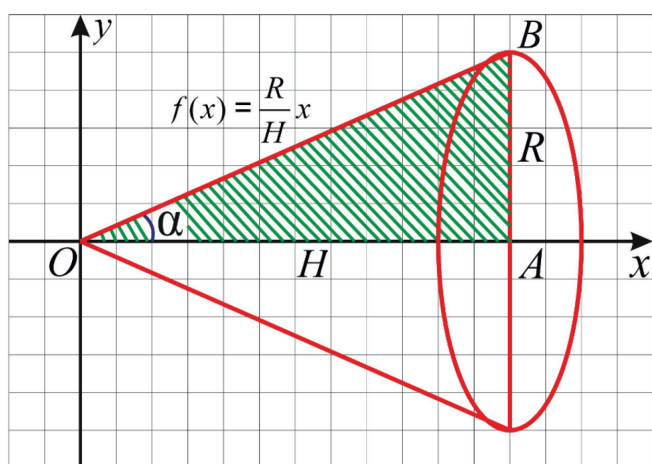
$$S := \int_a^b (f(x) - g(x)) dx$$

$$S \rightarrow \frac{1}{12}$$

Задача 3. Знайти об'єм конуса.

Розв'язання. Виконаємо рисунок до задачі за допомогою програми Corel Draw.

Конус отримано при обертанні прямокутного трикутника OAB ($\angle A = 90^\circ$) навколо прямої OA . В площині OAB введемо прямокутну систему координат з початком O і віссю абсцис OA . Рівняння прямої OB має вигляд:

Трикутник OAB є частинним видом криволінійної трапеції (вона обмежена віссю абсцис, графіком функції $y = R/H \cdot x$ та прямою $x = H$), тому об'єм конуса обчислюємо за формулою

$$y = kx, \text{ де } k = \operatorname{tg} \alpha = \frac{AB}{OA} = \frac{R}{H}.$$

Далі маємо

$$V = \pi \int_a^b f^2(x) dx,$$

$$\text{де } a = 0, b = H, f(x) = \frac{R}{H} x.$$

Отже, об'єм конуса обчислюється за формулою

$$V = \pi \int_0^H \left(\frac{R}{H} x\right)^2 dx = \pi \int_0^H \frac{R^2}{H^2} x^2 dx = \pi \cdot \frac{R^2}{H^2} \cdot \frac{x^3}{3} \Big|_0^H = \frac{\pi R^2}{3H^2} \cdot H^3 = \frac{1}{3} \pi R^2 H.$$

$$\boxed{V = \frac{1}{3} \pi R^2 H}$$

Розв'язок задачі в MathCad має вигляд:

$$a := 0 \quad b := H \quad f(x) := \frac{R}{H} x$$

$$V := \pi \int_0^H (f(x))^2 dx$$

$$V \rightarrow \frac{H \cdot R^2 \cdot \pi}{3}$$

Отже, в сучасних умовах одним із основних чинників підвищення рівня засвоєння дисципліни «Математика» є розробка викладачем чіткої методики викладання. Ця методика має будуватися на системі формувань знань, умінь та навичок з урахуванням традиційних методів в поєднанні з сучасними інформаційними технологіями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Трусевич О. М., Кусій М. І. Шляхи вдосконалення методики викладання вищої математики. П'ятнадцята міжнародна наукова конференція ім. акад. Михайла Кравчука. Т. 4. Історія та методика математики. – Київ, 2014. – 216 с.
2. Романенко В. М. Вплив інформаційних технологій на викладання математики у вищій школі. Всеукраїнська науково-методична конференція «Сучасні науково-методичні проблеми математики у вищій школі». – Київ, 2016. –131 с.

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ

Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти запрошує викладачів для підвищення кваліфікації засобами масових відкритих онлайн-курсів (МООС) на платформі <https://kursik.com.ua>. Навчання проводиться онлайн у зручний для слухача час. Пропонуємо курси:

1. Масовий відкритий онлайн-курс «Базова цифрова грамотність педагога» – 9-13 вересня, 30 годин
2. Масовий відкритий онлайн-курс «Проектування та створення електронних підручників і посібників» – 16-20 вересня, 30 годин
3. Масовий відкритий онлайн-курс «Проектування та створення масових відкритих онлайн-курсів» – 30 вересня-4 жовтня, 30 годин
4. Масовий відкритий онлайн-курс «Робота з google-сервісами» – 7-11 жовтня, 30 годин
5. Масовий відкритий онлайн-курс «Створюємо «підручник мрії» – підручник нового покоління» – 21-25 жовтня, 30 годин
6. Масовий відкритий онлайн-курс «Створення електронних засобів навчання на платформі «Освітній хаб» hub.nmcbook.com.ua – 28 жовтня - 1 листопада
7. Масовий відкритий онлайн-курс «Проектування електронних освітніх ресурсів» – 11-13 листопада, 14 годин

Реєстрація на електронному освітньо-інформаційному ресурсі Медіатека електронних засобів навчання <https://nmcbook.com.ua>.

ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГІЯ ГАЛУЗІ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТЕХНОЛОГІЇ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ»

Наталя Упірова,
викладач ВСП «Фаховий коледж мистецтв
та дизайну Київського національного університету
технологій та дизайну»

Анотація. У статті розглянуто актуальність формування у студентів екологічних компетенцій відповідно до вимог стандартів фахової передвищої освіти нового покоління.

Abstract: The article examines the relevance of students' formation of environmental competencies in accordance with the requirements of the standards of the new generation of vocational pre-university education.

Більшість стандартів нового покоління спеціальностей фахової передвищої освіти, що були введені в дію у 2022-23 навчальному році, містять такі компетентності випускника, як усвідомлення необхідності сталого розвитку суспільства та прагнення до збереження навколишнього середовища. Тому одним з важливих завдань закладів фахової передвищої освіти є підготовка сучасних, конкурентоспроможних фахівців, які мають бути свідомими стосовно екологічної відповідальності за стан довкілля та здоров'я наступних поколінь, розуміти взаємозв'язки в системі «природа-суспільство», мати стійке уявлення про прямий причинно-наслідковий зв'язок між здоров'ям людини та станом довкілля, глибоке розуміння екологічних аспектів у своїй галузі, а також механізмів впливу промисловості на природу.

Особливо це стосується студентів спеціальності "Технології легкої промисловості", оскільки в цій галузі велике значення має екологічна безпека та сталість виробництва. Тому студентам важливо не лише знати процеси виробництва, але й розуміти їхній вплив на природу та суспільство, отже, викладання дисципліни "Екологія галузі" стає одним з ключових компонентів їхньої підготовки. Впровадження в навчальний план спеціальності «Технології легкої промис-

ловості» дисципліни «Екологія галузі» має на увазі низку важливих аспектів.

1. Актуальність проблеми екології на міжнародному рівні. Сучасна людська цивілізація істотно відрізняється від тієї, що була характерна для людства протягом останніх кількох століть, і ми кажемо: «Світ глобалізується». І дійсно, процеси глобалізації – перетворення світу в об'єднану систему, інтеграція в економічній, культурній, політичній, релігійній сферах – охопили всі континенти.

Завдяки глобалізації з'явилась міжнародна конкуренція, новітні сучасні технології, менш розвинуті країни мають шанс покращити своє економічне становище. Але глобалізація має і свої «мінуси», один з них – це вплив на екосистему світу, нарощування конфлікту з приводу нераціонального використання природних ресурсів, забруднення океанів і морів. І все це наносить непоправну шкоду людству і планеті в цілому. Усвідомлюючи важливість екологічних проблем, у кінці минулого тисячоліття людство обрало нову парадигму розвитку – парадигму сталого розвитку, що трактується як розвиток, за якого нинішні покоління задовольняють свої потреби, при цьому не ставлячи під загрозу можливість робити це майбутнім поколінням.

Наприкінці вересня 2023 року в рамках 78-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН відбулися щорічні дебати високого рівня, в яких взяли участь представники 193 держав світу. Темою дебатів було досягнення глобальних цілей сталого розвитку, сформульованих і затверджених у 2015 році. Першим на сесії відкритого високого рівня, як завжди, виступив генеральний секретар ООН Антоніо Гуттеріш. Підсумком його виступу стала фраза: «Людство двері до пекла відкрило». Зважаючи на такий посил та розуміння, що людство стоїть на краю прірви, маємо визначити, що навчання і виховання майбутніх поколінь – дуже відповідальна місія, оскільки розуміння актуальності глобальних проблем людства є запорукою виправлення ситуації на всіх рівнях.

2. Екологізація технологій. Перед промисловістю України стоїть наступне завдання: переорієнтація механізму природокористування з практики ліквідації наслідків на практику попередження, тобто перехід на принцип, знайомий нам з дитинства: чисто не там, де прибирають, а там, де не сміять. Студентам необхідно розуміти вплив технологічних процесів на довкілля та шляхи мінімізації цього впливу. Вони повинні вміти відрізнити екологічно чисті технології виробництва від традиційних. Тому окремою важливою темою для вивчення є питання екологізації технологій – процесу, який має відповідати певним принципам сталого розвитку: темпи споживання відновлюваних ресурсів не повинні перевищувати темпів їх відновлення, а темпи споживання невідновлюваних ресурсів не повинні перевищувати темпів розробки їх відновлюваних альтернатив.

3. Екологічність виробничих процесів. Відомо, що підприємства легкої промисловості використовують у виробничих процесах десятки різних хімічних реагентів (солі важких металів, фенолвмісні сполуки, розчинники, кислоти, барвники тощо), які проникають у компоненти біосфери зі стічними водами, атмосферними викидами від стаціонарних джерел і твердими відходами виробництва. За впливом на природне середовище серед підгалузей легкої промис-

ловості лідирує текстильна та шкіряно-хутряна, які також характеризуються підвищеними ресурсо-, водо-, енергозатратами, що зумовлено застосуванням хімічних технологій переробки сировини. Всебічна екологізація підприємств текстильної та легкої промисловості – це актуальне завдання, яке відповідає світовим тенденціям економічного та соціального розвитку в умовах міжнародної глобалізації, оскільки негативними наслідками розвитку хіміко-текстильних технологій є погіршення екологічного стану природного середовища та здоров'я людей.

4. Структура відходів виробничих процесів. Розуміння процесів утворення та утилізації відходів є важливим для студентів спеціальності «Технології легкої промисловості». Вони повинні знати системи управління відходами, спрямовані на мінімізацію негативного впливу на навколишнє середовище та технології рециклінгу, розуміти один із засадничих принципів сталого розвитку: інтенсивність викидів забруднювальних речовин не повинна перевищувати можливості навколишнього середовища поглинати їх.

5. Потрапляння шкідливих речовин у виробу та організм людини. Відомо, що екологічність виробів – це дуже складний, багатоаспектний комплекс властивостей, що формуються та водночас виявляються на всіх етапах життєвого циклу виробів від отримання сировини до експлуатації та утилізації. Більша частина хімічного продукту, що виробляється людиною, не має аналогів в природі і тому може бути небезпечною для людини – може викликати серйозні токсичні наслідки в результаті надходження хімічних речовин в організм і участі їх в процесах обміну речовин. Природне походження натуральних матеріалів також не дає гарантій у повній безпеці для здоров'я людини, адже на виробництві натуральні матеріали обробляються хімічними сполуками для надання специфічних властивостей та покращення зовнішнього вигляду. Зважаючи на те, що людина має безпосередній контакт з текстильними матеріалами та виробами від дня свого народження, а хімічні забруднювачі можуть мігрувати з

них, накопичуватися та діяти на організм безперервно протягом всього життя, вивчення шляхів потрапляння шкідливих речовин у текстильні матеріали на всіх етапах життєвого циклу виробів є необхідним для розуміння сучасних вимог до якості та екологічної безпечності текстильної продукції. До прикладу, одним із шляхів потрапляння шкідливих речовин у текстильні матеріали рослинного походження є процес транспірації, тобто «прокачування» через рослинний матеріал великої кількості ґрунтового розчину, який містить розчинні з'єднання мікроелементів, частина з яких осаджується на внутрішній поверхні рослинного матеріалу і потрапляє у кінцеву текстильну продукцію. Ще один приклад – руйнування волокноутворювальних полімерів та утворення в процесі біологічної деструкції низькомолекулярних уламків макромолекул з подальшою їх міграцією в контактуюче середовище та всмоктуванням шкірою, особливо дитячою, яка відрізняється високим рівнем вологості, а отже, поглинальними властивостями.

6. Регулювання безпечності та екологічності виробів. Останніми десятиліттями Україна методично та планомірно долучається до всіх екологічних ініціатив на міжнародному рівні: сформовано основні засади державної політики в еколого-техногенній сфері, створена нормативно-правова база з урахуванням міжнародних стандартів, розроблено і затверджено низку документів і угод у сфері екології. І сьогодні екологічне законодавство України – це цілісна система нормативно-правових актів, які містять еколого-правові норми, що регулюють екологічні правовідносини у галузі використання природних ресурсів, охорони навколишнього середовища і забезпечення екологічної безпеки. За роки незалежності в Україні прийнято кілька десятків законів та кодексів у сфері екології.

Комплексні рішення щодо екологізації виробництва регламентовано Законом України «Про охорону навколишнього середовища». Інтеграція України у європейський простір передбачає екологізацію виробництва відповідно до міжнародних стандартів ISO серії 14000, в яких передбачено процедури для визначення впливів підприємства та його продукції на організм людини та довкілля. Студентам слід ознайомитися з національними та міжнародними стандартами екологічної безпеки в галузі легкої промисловості, щоб вони могли дотримуватися вимог законодавства під час проєктування та експлуатації виробничих потужностей.

Викладання дисципліни «Екологія галузі» для студентів спеціальності «Технології легкої промисловості» може бути побудовано у різноманітних формах: лекції, практичні заняття, семінари. Комбінація лекцій, семінарів та практичних занять дозволяє студентам усвідомити необхідність сталого розвитку суспільства, отримати розуміння теоретичних та практичних аспектів екології у галузі легкої промисловості, починаючи з основних понять екології галузі і завершуючи аналізом конкретних механізмів потрапляння шкідливих речовин в організм людини. Студенти навчаються виявляти екологічно небезпечні фактори професійної діяльності з метою попередження негативного впливу на навколишнє середовище, це надає їм можливість у майбутньому застосовувати теоретичні знання на практиці та розвивати навички роботи з екологічною проблематикою.

Отже, викладання екологічних аспектів у контексті легкої промисловості є важливим елементом підготовки майбутніх фахівців у сфері технологій легкої промисловості та сприяє формуванню у студентів екологічно свідомої, відповідальної громадянської позиції, необхідної для забезпечення сталого розвитку суспільства. Це важливо не лише для їхньої кар'єри, але й для забезпечення сталого розвитку промислових підприємств. Ретельне вивчення екологічної проблематики виробництва дозволяє студентам стати справжніми агентами змін у сфері охорони довкілля.

**Список
використаних
джерел**

УКРАЇНСЬКЕ ШІСТДЕСЯТНИЦТВО: ВИТОКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Леся Петруняк,
викладач Самбірського фахового коледжу
економіки та інформаційних технологій

Анотація. Українське шістдесятництво – переломний період в історії України, відзначений значними культурними, соціальними та політичними трансформаціями. Ця стаття досліджує походження українського шістдесятництва та обговорює дослідницькі перспективи, пов'язані з цим періодом. Шляхом аналізу ключових подій, рухів та культурних явищ це дослідження має на меті у ширшому контексті надати уявлення про українське суспільство того часу. Через мультидисциплінарний підхід воно аналізує вплив українського шістдесятництва на різні аспекти українського життя та досліджує значущість цього періоду для сучасних досліджень та розуміння української історії.

Abstract: The Ukrainian sixties represent a pivotal period in Ukrainian history, marked by significant cultural, social, and political transformations. This article explores the origins of the Ukrainian sixties and discusses the research perspectives associated with this period. By examining key events, movements, and cultural phenomena of the Ukrainian sixties, this study aims to provide insights into the broader context of Ukrainian society during this time. Through a multidisciplinary approach, it analyzes the impact of the Ukrainian sixties on various aspects of Ukrainian life and explores the significance of this period for contemporary research and understanding of Ukrainian history.

Українське шістдесятництво є важливим періодом в історії України, але його значення та вплив на сучасність ще не повністю зрозумілі. Протягом цього часу відбулися значні культурні, соціальні та політичні трансформації, які вплинули на формування українського суспільства. Однак історіографічні дослідження цього періоду часто залишають питання щодо походження, сутності та наслідків шістдесятництва недостатньо вивченими. Тому виникає необхідність у детальному аналізі витоків українського шістдесятництва та виявленні перспектив для подальших досліджень, які допоможуть краще зрозуміти його роль у формуванні української ідентичності та сучасної політичної, культурної та соціальної дійсності.

Питання фінансування політичних партій було предметом досліджень таких науковців, як

Бажан О., Дзюба І., Захаров П., Даниленко В., Наєнко М. та інших.

Всебічне дослідження шістдесятництва як важливого елемента українського літературного дискурсу ХХ століття – один з актуальних напрямів діяльності сучасних українських літературознавців. Оскільки шістдесяті роки вже стали історією, а розвиток літературознавчої думки та наукових підходів досяг того рівня, коли можливе систематичне осмислення цього періоду та узагальнення, настає час для "перечитання української літератури 60-х років з точки зору есхатологічної правди ХХ століття" (О. Пахльовська). Це особливо важливо, оскільки явище шістдесятництва активно впливає на духовне середовище українського народу на початку ХХІ століття, визначаючи подальший розвиток літературних та культурних тенденцій.

Іван Кошелівець у своїй книзі "Сучасна література в УРСР" відкидає ідею щодо політичних мотивів виникнення шістдесятників, вказуючи замість цього на їхню бажану модернізацію української літератури та акцентуючи увагу на естетичних критеріях цього явища. Він запропонував власну періодизацію літературного процесу, взявши за основу прихід у літературу покоління письменників, народжених у 1930-х роках, яких він назвав "шістдесятниками", де виділялися імена Ліни Костенко та Івана Драча.

Проза і критика, які раніше вважалися крамольними в Україні та передавалися та обговорювалися у невизнаних колах, стали першими

репрезентативними антологіями шістдесятництва, і ввели його в літературний обіг та духовну ауру нації як цілісне літературно-естетичне явище. Шістдесяті роки ХХ століття, що почалися в літературі іменами Дмитра Павличка та Ліни Костенко, створили групу "канонічних шістдесятників", без яких було б важко уявити духовний ландшафт українського суспільства того часу. Мета полягає у з'ясуванні, чим насправді було українське шістдесятництво в історико-культурному контексті, зокрема в літературному ландшафті того часу, і як воно стало синтезом різних імпульсів та передумов для подальших літературних та критичних процесів [1, с.190].

Для повного розуміння шістдесятництва необхідно ретельно розглянути сюжетний хід цієї епохи, який розвивався у часі, а також вивчити просторово-часову вертикаль, що складалася з минулого, сучасного та майбутнього, утворену в соціокультурному середовищі молодих реформаторів. Основним завданням є розкриття змісту поняття "шістдесятники", встановлення легітимності "канонічних шістдесятників", а також визначення культурологічно-естетичних меж епохи шістдесятництва. Дослідження аналізує суспільно-політичні, філософські, естетичні, культурологічні та літературні чинники, які призвели до виникнення цього явища, а також аналізує художньо-стильові пошуки поезії та прози 60-х років, встановлює їхні жанрово-стильові модифікації та співвідношення традиційного та новаторського. Окремо розглядається літературна критика 60-х років як контекстуальне явище, що вивчає літературні з'яви, та аргументується сучасна рецепція шістдесятництва як резонансного явища у духовному просторі нашого часу.

Шістдесятництво можна розглядати з різних позицій: як соціально-політичне явище, що включає десталінізацію, "хрущовську відлигу" та спротив української інтелігенції тоталітарній системі; як соціокультурне явище, що виявляється у літературно-естетичній опозиції системі та відображає проблему відносин між поколіннями, а також як культурологічне явище, яке виражає бунт покоління, що в своєму сукупному вияві є надзвичайно важливим [2, с. 76–78].

Дослідження шістдесятництва можна розглядати з двох позицій. По-перше, з погляду сучасної концепції етно-культурних цивілізаційних епох, розглядаючи її як природну стадію у цивілізаційному прогресі. По-друге, з точки зору концепції "соціального часу", що акцентує на моральних цінностях та взаємозв'язку історичного спадку та майбутніх ідеалів, які виникають з незадоволенням сучасним станом речей.

Неможливо розглядати шістдесятництво в ізоляції від світового контексту, зокрема європейського, оскільки воно було частиною загальних тенденцій та ідей того часу. Шістдесятники, свідомі важливості національної ідентичності, створили новий естетичний простір, який водночас і відновлював зв'язок з соцреалістичним дискурсом, і здійснював інноваційний ривок у культурно-естетичному та філософському контексті.

Покоління відрізняється не лише загальним життєвим досвідом у певний період часу, а й потребою створити свою унікальну модель світу,

відповідно до викликів того часу. Це не просто сукупність індивідуальних бачень, а складна мозаїка особистих доль, яка відображає потреби та цінності певного покоління.

Терміни "покоління" і "літературне покоління" різняться, хоча і пов'язані. Перший відноситься до історичного процесу, другий – ширший, охоплює сферу літератури та культури. Але без пасіонарності та внеску певного покоління в цей процес, результативність була б неможлива.

Таким чином, покоління – це не лише свідомість чи модель у просторі та часі, але й сукупність характерних властивостей, необхідних для досягнення його мети в історичному, індивідуальному та колективному часі.

Теза, що творчу долю митця визначає епоха, є незаперечною. Але кожен митець також формує свою власну долю в межах тієї самої епохи, залежно від ступеня своєї внутрішньої свободи. Особливо це було видно в епоху тоталітаризму, коли намагалися змусити людину абсолютно підкоритися колективу.

У шістдесятництві ці спонуки зіткнулися, але головною була внутрішня потреба виразити себе, яка привела до індивідуалізації та вирізування особистості з колективу. Це дало змогу творчій індивідуальності знайти себе та виразити свій унікальний голос через художнє творення [3, с. 48].

Однією з ключових проблем, що виникла в період шістдесятництва, була проблема внутрішньої свободи та вибору. Це екзистенційне поняття стало актуальним не через філософський екзистенціалізм, а через особистий досвід молодих людей, які зіткнулися з тоталітарним режимом і комуністичними ідеями.

Це означало, що людина здійснює свідомий вибір, маючи стійкі світоглядні погляди і не підпорядковується загальноприйнятим суспільним і моральним нормам. Вона може відчуватися від зовнішнього світу, шукаючи себе у задоволенні свого мистецького покликання, або ж активно протистояти існуючій системі.

Шістдесятники, переживаючи процес індивідуалізації через творчість, змогли відчути свою унікальність та виразити власну індивідуальність. Це було можливо завдяки їхній внутрішній свободі та природному таланту.

Під час періоду "хрущовської відлиги" та, пізніше, "брежнєвсько-сусловських заморозків" творча інтелігенція мала можливість проявити свою екзистенційну свободу, свободу бути собою. Це визначило долю багатьох з них, розподіливши їх між офіційною літературою, дисидентством та "тихим книжним протистоянням".

Термін "шістдесятники" зазвичай стосується конкретних особистостей, які мали потребу та здатність до саморозвитку та обрали свободу вибору, що залишило помітний слід у літературі.

Шістдесятники активно використовували модерну філософську рефлексію Заходу не лише як джерело знань, але й як вираз духу того часу. Вони створювали специфічно український варіант філософії, який відображав їхню нонконформістську позицію.

Творчість Василя Шевчука та його спосіб життя підкреслюють важливість вибору та відповідальності, навіть у тоталітарних умовах, де все знаходиться під впливом ідеології. Це свідчить про можливість створення літератури, вільної від політичних заборон і підвладності ідеології.

У філософській рефлексії літературно-мистецької України у 60-х роках ХХ століття можна виділити різні світоглядні підходи, які відображалися у працях видатних представників того часу. Так, Ліна Костенко висловлювала сократівський етичний інтелектуалізм, Іван Драч та Михайло Вінграновський використовували аристотелівське метафізичне розуміння буття та духовного, Іван Дзюба втілював декартівський неораціоналізм та кантівську перспективу, а Іван Світличний – неогегельянство.

Українська свободолобність, поєднана з апріорною свободою творчої людини, під впливом тоталітарних умов створила ощадливий страх перед залежністю, що спонукало до персоналістського максималізму. Вони віддистанціювалися від ідеї Бога, розглядаючи її як абстрактну субстанцію, але вважали совість вищою інстанцією, до якої можна було звертатися як до Вищого судді та адвоката. Місцем зустрічі їхнього "Я-Я" та "Я-інший" було "серце-майдан".

Отже, шістдесятництво як "філософський феномен" було пронизане кантівським розумінням людини-індивідуума, яка, за апріорним принципом, має беззастережне право на цінність і не може бути використана лише як засіб. Представники цього руху проявили себе у самопізнанні на стадії волі-свободи свідомого вибору, наблизившись до межі волі-любові як вищого рівня духовної самореалізації.

Це покоління було призначене, за передбаченням Божим, для періоду 60-х років і періоду репресій, а після цього спостерігається інерційне тривання у космосі духовної культури, переважно на рівні переосмислення своєї ролі в іс-

торії української літератури ХХ століття.

Специфіка вивчення явища шістдесятництва полягає в тому, що минуле і сучасне не є відокремленими, але активно співіснують. Індивідуальне "я" цього феномену служить "дзеркалом" між часами. Так як представники цього руху продовжують впливати на сучасний соціокультурний контекст, ми можемо говорити про їхнє живе існування у духовному просторі сучасності і їхню взаємодію із свідомістю сучасного покоління [3, с. 50].

Проаналізувавши твори Г. Тютюнника, Р. Андрияшика, В. Дрозда, Є. Гуцала, В. Шевчука, Ю. Щербака, В. Яворівського, І. Чендея, Р. Іваничука, Р. Федоріва, А. Дімарова та інших майстрів слова, ми можемо спостерігати, як проза 60-х років еволюціонувала шляхом жанрово-стильових модифікацій та пошуків нових художньо-образних засобів для відображення реального життя та філософського осмислення дійсності. Це призвело до здобуття нової синтетичної якості мислення та створення художньо-образних структур, які відображали філософсько-світоглядні узагальнення покоління шістдесятників.

Висновки. Українське шістдесятництво є важливим періодом в історії української літератури і культури загалом. Відбудовуючи після війни культурні та моральні цінності, представники цього покоління не лише створили значну кількість літературних творів, а й втілили філософські та естетичні принципи, які справедливі і сьогодні. Важливо зрозуміти, що українське шістдесятництво не обмежується лише дослідженням минулого. Воно має непересічний вплив на сучасну українську культуру, відображаючись у творчості сучасних письменників, митців та інтелектуалів. Дослідження цього періоду дозволяє нам краще зрозуміти коріння та еволюцію української ідентичності, а також виявити потенційні шляхи розвитку культурного та філософського мислення в Україні. Розуміння спадщини шістдесятників стане важливим джерелом натхнення та вдосконалення для майбутніх поколінь, допомагаючи зберегти і розвинути українську культурну спадщину на шляху до нових вершин і досягнень.

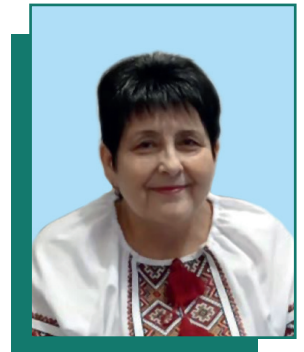
Список використаних джерел

НАУКОВО- ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ

Елла Гєнчєва, методист
Лариса Волкова, викладач
ВСП «Ногайський коледж Таврійський
державний агротехнологічний університет»

Анотація. У статті зроблено акцент на важливості долучення студентської молоді до участі в різноманітних конкурсах, олімпіадах, які скеровує в масштабах нашої країни Міністерство освіти і науки України. Наголошено на тому, що формування громадянина, який органічно поєднує в собі високі моральні чесноти, громадську зрілість, патріотизм, професійну компетентність, творчий потенціал, почуття обов'язку й відповідальності перед суспільством, Батьківщиною – основне завдання педагогічних працівників закладів освіти.

Abstract: The article focuses on the importance of involving student youth in various competitions and olympiads organised by the Ministry of Education and Science of Ukraine. It is emphasised that the formation of a citizen who organically combines high moral virtues, social maturity, patriotism, professional competence, creative potential, a sense of duty and responsibility to society and the Motherland is the main task of teachers of educational institutions.

Людина не має бути байдужою до тих проблем, які відбуваються в її країні. Лише через любов до своєї малої Батьківщини, того місця, де ти народився і виріс, можливі зміни в державі. Сьогодні країна потребує компетентних, відповідальних, здатних неординарно мислити, свідомих та відданих громадян України. Сформуванню такої особистості можливо, розвиваючи її творчі здібності, залучаючи до участі в студентських наукових конференціях, конкурсах.

Обдарована молодь – майбутнє кожної нації. А розвиток і підтримка обдарованої особистості є завданням педагога. Саме він може спрямувати студентів на пошук істини, розвиваючи їх критичне мислення, вміння оцінювати та аргументовано доводити власну думку.

Як викладач може допомогти студентів розвинути себе та свої здібності?

- Передусім, проведенням нестандартних навчальних занять, які б мотивували студента самостійно досліджувати ті чи інші проблемні

теми.

- Важливим є також чути і підтримувати думки, погляди студентів на різні ситуації.

- Створювати атмосферу важливості самостійних суджень та висновків студентів.

- Розвивати творчі здібності вихованців, залучаючи їх до участі в студентських наукових конференціях, конкурсах, турнірах.

Саме педагог сприяє формуванню в молодій людини бажання займатися самоосвітою, націлює на пошук шляхів вирішення тих чи інших проблем, розвиває прагнення до досягнення поставленої мети.

Тому, залучаючи Руслану Белінську, студентку 1 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування», до участі у конкурсі «Моя країна – моя відповідальність», ми переслідували саме таку мету. Завданням конкурсу було допомогти молоді у формуванні національної свідомості та активної життєвої громадянської позиції. Учасник конкурсу мав проаналізувати та визначити виклики сьогоден-

ня та майбутньої відбудови держави. А ми, викладачі, хотіли б дізнатися, що зможе молода людина, наш випускник, зробити для нашого містечка, нашого закладу освіти, повернувшись додому після деокупації. **Об'єктом дослідження** студентки став саме той досвід, який вона здобула, перебуваючи у рідному місті Приморську, окупованому російськими агресорами. Її хвилювало питання: «Чому з'явилась така велика кількість псевдопатріотів, які зрадили Україну, так швидко прийнявши ті зміни, які ввела Росія на окупованих територіях?». Не так сильно здивувало старше покоління, яке «су-

мувало за тим, як добре було в СРСР», як молодь, яка народилася і зростала в незалежній, самостійній Україні. Проаналізувавши ситуацію, зробила висновок, що національно-патріотичне виховання в українському суспільстві повинно залишатися першочерговим як для держави, так і для системи освіти. Воно бере початок з родинного виховання, а потім трансформується у громадянське і суспільне. Це комплексна система, що спрямована на об'єднання зусиль закладів освіти, громадських організацій, сім'ї і, найголовніше, державних органів влади.

Моя країна – моя відповідальність

Мені ще так Вкраїна не боліла,
Так рани в серці не пекли...
Ще так я Бога щиро не молила
За кожний клаптик рідної землі!

Ліна Костенко

Моя країна... Місце, де я народилася, де пройшло моє дитинство, де я навчилася багатьом речам. Я відчуваю велику відповідальність перед країною, що сформувала мене як особистість і відіграла важливу роль у моєму житті. Це – Україна. Моя мала Батьківщина – невеличке містечко Приморськ Запорізької області. Воно розташоване на березі Азовського моря. Цю територію з неосяжними ланами, золотою пшеницею та цвітінням соняшників колись називали «диким полем». Цими степами пройшли різні племена в період «великого переселення народів». У 1821 році було засноване поселення Ногайськ, що стало осередком кочового народу – ногайців. З 1967 року містечко отримало назву Приморськ, через те що почало розвиватися як курорт. На березі моря з'явилась велика кількість баз відпочинку, дитячих таборів, санаторій «Глорія». Природа нашого краю надзвичайна: безкраї степи, лани, що виблискують зрілим жовтим колосом пшениці, жита, тепле неосяжне синє море з цілющими лиманами. Складається враження, ніби сама природа вимальовує кольори національного прапора. Мальовнича земля... Як в цей край не закохатися?!

Хто не бував на приморських рівнинах,
Моря не бачив, хоча б вдалині,
Той не пізнає красу України,
найкращої в світі землі...

У містечку працювали три школи, українсько-болгарський ліцей, СПТУ, наш Ногайський коледж ТДАТУ. Як бачимо, місто майбутнього! Тут проживало багато дітей, молоді. За останні роки містечко пододало економічні труднощі, зовнішньо змінилося, запрацювали бази відпочинку, а з розвитком нових технологій (вітрова енергетика) прийшли інвестиції. Вітряки, які з'явилися навколо, додали шарму і навіть стали своєрідною прикрасою нашого містечка. Його ми бачили гарним, сучасним курортним центром відпочинку нашої держави, бо такого теплого, піщаного, екологічно чистого берега та місцевості ще треба пошукати. І ми, молоде покоління, бачили в ньому своє майбутнє. Тому для мене вислів В. Чорновола «Україна починається з тебе!» ставав все зрозумілішим. Я вступила в наш Ногайський коледж на фінансиста, бо бачила своє майбутнє у рідному місті.

Але мої мрії не судилось здійснитися через повномасштабне вторгнення російських агресорів в моє спокійне і мирне життя, як і в життя інших українців. Зважаючи на певні умови, я і моя родина змушені були залишитись на півтора року на тимчасово окупованій росіянами території. Це був новий досвід, який для мене став дуже важким психологічно та морально. На цей стан впливала поведінка мешканців рідного міста, а особливо – окупаційних військ. Під тиском цих умов місцеві мешканці поділилися на табори. Одних об'єднувала думка звільнення нашої території від російської навали, тому кожен робив все можливе задля допомоги Збройним Силам України. Інші раділи приходу цієї «чуми»

і допомагали окупантам, викриваючи патріотів, «зливаючи» інформацію, та дуже тішилися російському паспорту і посадам, бо без освіти та досвіду такі чини для них були недосяжні під час української влади. Напевно, найважчим було бачити, як молодь (мої однолітки, друзі, однокласники) потрапляли під вплив агітації окупаційної влади, дослухаючись до їхнього нарративу, та забували про те, що до цього здобували знання та розвивалися завдяки Україні. Російська пропаганда, яка швидко заповонила інформаційний простір, зробила свою справу: почався моральний та психологічний тиск на молодь, яка за місяці окупації зненавиділа рідну державу, Збройні Сили України, тих хлопців, які ризикують своїм життям задля захисту мирного населення. Дуже швидко з'явилися юнацькі армії, метою яких було словами та діями поширювати ідею псевдовеличності недолюгого психа – президента росії. Максимально було заблоковано доступ до будь-якої зовнішньої інформації, яка б розкривала реалії того, що відбувається в Україні. Все українське заборолося і знищувалося, а російське ставилося на перший щабель. Навмисно в головах молоді руйнувалися принципи демократії, замість цього вкладалися засади диктатури.

Ця ситуація для мене була надто болюча, бо саме від молоді залежить, якою в майбутньому буде держава: чи стоятиме з протягнутою рукою, чи буде повноцінним гравцем на світовому рівні. Ще з давніх-давен мудрі правителі дотримувались такої думки: якщо хочеш перемогти суперника свого та захопити його землі, займись вихованням його дітей. Мені важко аналізувати політику держави за попередні роки (була малою), але відчуваю, чого саме мені не вистачало, навчаючись у школі в нашому регіоні, де здебільшого говорили російською мовою, думаючи «какая разница», вважали росіян «старшими братами».

Вважаю, держава приділяла дуже мало уваги національно-патріотичному вихованню. Наш район багатонаціональний: 45% – українці (хоча більшість з них говорить російською), 20% – болгари, 20% – росіяни, 15% – представники інших національностей. І лише останні роки українська мова почала використовуватися частіше завдяки Закону України «Про мову». Недостатньо висвітлювалися питання підміни та викрадення росіянами історії, культури та традицій України. Тому хотілося б бачити більше українських художніх творів, у яких порушується питання цінності нашої держави, на долю якої випало впродовж віків проходити важкі ета-

пи свого становлення та захисту. Книжки, у яких висвітлюється цей досвід мовою, зрозумілою як для малюків, так і для будь-якої дорослої людини. У нас є дуже багато талановитих співаків, композиторів, обдарованих режисерів та акторів, які дійсно є патріотами держави, завдяки яким все більше і докладніше розкривалося б питання глибини душі українського народу через його культуру і традиції. На сьогодні ми маємо великий досвід та знання, що залишили нам у спадок легендарні пращури – козаки. Завдяки своїй майстерності, вони не раз ставали на захист української землі. Тому, на мою думку, у кожному освітньому закладі повинен бути такий предмет, на якому молодь набувала б теоретичних знань та практичних навичок з життя і побуту козаків, вивчала б історію, культуру, традиції свого краю, а в пріоритеті – загальноукраїнське. Бо не дарма окупанти намагаються знищити наші історичні пам'ятки (вивозять з них навіть унітази), музеї видатних постатей (Г. Сковорода, Р. Шухевича, М. Примаченко), театри в надії переписати історію України, українського народу, присвоївши наші історичні здобутки.

Зараз я розумію: починаючи роботу над статтею, не до кінця усвідомлювала, яку глибину має питання виховання молоді. А зараз, розмірковуючи над болючою для мене темою, я все більше і більше розумію, що праця в цьому напрямку просто нескінченна. З одного боку, усвідомлення проблеми – це певний відсоток її вирішення, з іншого – титанічна праця багатьох поколінь, а точніше – всього суспільства. Завдяки хоча б маленьким крокам кожної людини, ми можемо прокласти той великий шлях до перемоги нашої держави. А для цього повинна бути утворена спільнота однодумців, яка б охоплювала не тільки територію України, а й діаспору українців, яка перебуває за кордоном. Наявність таких спільнот надає можливість поширювати правильне бачення наших традицій і культури серед тої української молоді, яка з різних причин живе за кордоном. Завдяки наполегливій праці ми зможемо зруйнувати той негативний наратив, який росіяни нав'язують іншим державам про Україну. Так, у нас дуже багато проблем: подолання корупції, реформування судової системи тощо. Проте змінюватись повинен і менталітет українців шляхом дотримання духовних, правових, загальнолюдських законів. Також потрібні зміни в освіті. Сьогоднішня вимагає не тільки першокласних фахівців, але й свідомих громадян своєї країни. Хороший спеціаліст добре, але Громадянин з «великої літери» – все ж краще. Тому, вважаю, що якісно

нову демократичну державу можуть створити лише свідомі громадяни, які люблять Україну, свій народ, націю і готові самовіддано дбати про її інтереси. Для цього потрібно об'єднати зусилля сім'ї, освіти, влади і допомогти нашій молоді сформувати у собі громадянина-патріота, який буде пишатися своїм походження; захопити українську молодь з усіх куточків світу повернутись додому, бо рідній Батьківщині потрібні вони, їхні знання та вміння. Це і є, як на мене, відповідальність перед країною – зробити все задля її розвитку і процвітання. Як цього досягти? Це насамперед створення сприятливого для бізнесу середовища, оновлення змісту освіти та медицини, підтримка розвитку культури і мистецтва, створення нових робочих місць. Якщо молодим сім'ям буде надано житло та гідний соціальний пакет, країна почне процвітати разом з новими українцями-патріотами.

Однією зі складових моєї відповідальності є повага до природи та навколишнього середовища. Я відчуваю потребу та обов'язок щодо бережливого використання природних ресурсів, відповідального поводження з відходами, збереження природних ландшафтів. Все це варто зробити для майбутніх поколінь. Я відчуваю від-

повідальність за те, щоб зберегти національну спадщину та сприяти її розвитку. Вважаю важливою складовою моєї відповідальності участь у суспільно-громадському житті країни, бо саме молоді доведеться відбудовувати нашу державу. Тому вже сьогодні намагаюся готувати себе до тих змін, які відбуваються і відбуватимуться в моїй країні. Беру участь у громадському житті групи, коледжу, свідомо навчаюся, оволодіваю професією, займаюсь волонтерством та розробляю чимало планів щодо відродження свого рідного містечка Приморськ. Наша країна є нашою відповідальністю, і тільки своїми руками, натхненною працею ми зможемо відбудувати її, що в майбутньому сприятиме добробуту мого народу. Вірю, що в кожній людині своя роль у цьому процесі, і я, як свідома громадянка, готова зробити свій внесок у розбудову кращого майбутнього моєї держави.

Всі шрами твої залікуємо,
Загоїмо руки, коліна...
Ті рани сльозами омиемо,
Щоб ти лиш жила, Україно!
Марина Семйоник

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Історія України : навчальний посібник для підготовки до іспитів ; за ред. І. Татарчука. – Центр навчальної літератури, 2022.
2. Україна – єдина країна. Науково-популярна література. – Київ : Глорія, 2022.
3. Ліна Костенко. Триста поезій. Вибране. – Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2023.
4. С. Плохій. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2023.
5. Вислови про Україну ... Електронний ресурс dovidka.biz.ua.

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА

УРЯД СХВАЛИВ ПРІОРИТЕТНІ ЗАВДАННЯ НА 2024-2026 РОКИ В МЕЖАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

Основну увагу приділено проектам національної безпеки та оборони, юстиції, економіки та торгівлі. Також продовжується впровадження цифрових інструментів у межах Державної антикорупційної програми.

Планується подальший розвиток Порталу Дія, Дія. Освіта, Дія. Бізнес, Дія. Офіс, впровадження Дія. Підпису та Реєстру Реєстрів, а також застосунків Дія та Мрія, запровадження нових послуг для громадян і технологічного бізнесу.

Понад 80 державних органів, установ та підприємств відповідають за прийняті пріоритетні завдання в межах Національної програми інформатизації. Реалізація кожного з проектів наближає Україну до статусу технологічної, а громадянам та бізнесу дає змогу доступно та зручно отримувати послуги в цифровому форматі. За матеріалами <https://thedigital.gov.ua>.

АЛЬМА МАТЕР ФАХІВЦІВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗИ

Павло Заєць,
заступник директора з виховної роботи
Вікторія Портна,
голова циклової комісії гуманітарних дисциплін
ВСП «Миколаївський фаховий коледж транспортної
інфраструктури Українського державного університету
науки і технологій»

ВСП «Миколаївський фаховий коледж транспортної інфраструктури Українського державного університету науки і технологій» – 130 років!

Професійна дорога майбутнього фахівця розпочинається в рідній альма матер. Для десятків тисяч транспортників таким закладом став ВСП «Миколаївський фаховий коледж транспортної інфраструктури Українського державного університету науки і технологій», який восени 2024 року відзначає 130-літній ювілей.

Протягом століть коледж фахово зростав і пройшов шлях від технічного училища до рівня технікуму, а сьогодні є фаховим коледжем транспортної інфраструктури. Впродовж багатьох років коледж зберігає основний профіль – підготовка фахівців для потреб залізничного і автомобільного транспорту.

Земля Миколаївщини, південь України, де зустрілися дві безмежності, – неба й степу. Нелегка історична доля степів південного Прибужжя народжувала людей мужніх, витривалих, працьовитих. Миколаївщина – це край корабелів і хліборобів. Широкому розвитку краю сприяло і будівництво залізниць. У зв'язку із збільшенням протяжності шляхів сполучення збільшувалась потреба в спеціалістах для будівництва та експлуатації, особливо середньої ланки.

У журналі «Залізничник» № 56 за 1904 рік читаємо: «У зв'язку із браком техніків на будівельній ділянці в кінці XIX століття було порушено питання перед урядом про відкриття залізничних училищ особливого типу з посиленням викладанням предметів будівельної спеціальності».

Перше училище такого типу було відкрито у 1894 році в місті Миколаєві при Харківсько-Миколаївській залізниці, яке було засновано згідно з наказом №13 від 1 липня 1894 року Міністра шляхів сполучення інженера А.К. Кривошеїна.

Заснував училище керуючий навчальним відділом Міністерства шляхів сполучення, таємний радник Євгеній Степанович Волков. Перша назва була Миколаївське нижче залізничне училище. Офіційне відкриття училища відбулося 17 вересня 1894 року. Спочатку училище розташовувалося в найманому приміщенні – будинку Софії Петрівни Вальд, а вже з 26 жовтня 1897 року – у власній двохповерховій будівлі по вулиці Бульварна (пізніше Пушкінська) ріг Пограничної, 54.

У січні 1898 року Наглядова Рада відкрила гуртожиток у найманому приміщенні на 10 учнів, а з 1 вересня – на Пограничній, навпроти будівлі училища, було два власних будинки, які використовували під гуртожитки на 25 місць. Гуртожиток при технічному училищі був єдиним у місті.

Особливою турботою начальника та педагогічної ради був підбір кадрів викладачів. Вони були достатньо професійні, ерудовані та організовані, це відзначали посадовці Міністерства шляхів сполучення, що відвідували училище в період становлення.

Сергій Тітов,
директор коледжу

Серед яскравої плеяди освітян, що свого часу працювали у навчальному закладі, виділяється постать Володимира Володимировича Рюміна. Його визначні ідеї у галузі реформування професійно-технічної освіти в Україні вважаються значним внеском у розвиток національної освіти та педагогічної думки початку ХХ століття.

У голодні 1920-21 роки училище відновило свою діяльність, але вже як професійно-технічна школа. Спочатку готували техніків-коліяників, а з 1922 року – техніків-паротягників.

12 липня 1930 року наказом наркома залізничного транспорту профшкола реорганізована у технікум з однойменним розширенням при ньому ФЗУ.

У 1931 році розпочалась підготовка техніків з механізації навантажувально-перевантажувальних робіт.

З 27 січня 1934 року згідно з наказом наркома шляхів сполучення нова назва навчального закладу – Миколаївський механічний технікум

НКПС. На роботу випускників розподіляли по всій країні: від Південно-Західної до Далеко-східної залізниць. Випускники технікуму посідали керівні посади на багатьох залізницях країни.

У 1937 року було відкрито ще одну спеціальність – «Колійні та будівельні машини», а прийом на спеціальність «Паровозне господарство» було припинено. Останній випуск техніків-паровозників відбувся 1941 року.

5 серпня 1941 року технікум було евакуйовано до міста Чкалов (нині Оренбург). Місцеве керівництво вимагало розпустити колектив. Фактично це вже й сталося. Більшість студентів пішли на фронт, частина співробітників влаштувалася на роботу. Але юридично технікум ще існував на базі Чкаловського залізничного технікуму,

У жовтні 1943 року начальник Миколаївського технікуму Г.В. Ксенофонтов був зарахований до складу оперативної групи майбутнього Управління Одеської залізниці із завданням сформу-

ЮВІЛЕЙ

вати відділ навчальних закладів та відділ шкіл. Так розпочалося відродження технікуму, точніше того, що від нього залишилося. Після воєнних подій вціліли тільки кам'яний паркан, прибудова – кузня та погріб. Головна будівля вигоріла вщент, а стіни були пробиті снарядами. Ідальня напівзруйнована. Від складів не залишилося й сліду. Від обох гуртожитків – тільки залишки стін. Здавалося, ніколи не навести лад у цьому хаосі. Але згодом не залишилося й ознак колишніх руїн.

Незважаючи на те, що ще йшла війна, 1 вересня 1944 року в урочистій обстановці у рідному Миколаєві розпочалися заняття в навчальному корпусі по вулиці Фалєєвській, 24, у слюсарному – по вулиці Пушкінській, 69, в інструментальному – по вулиці Пушкінській, 71 та в механічному цехах. Навчання проводилось за двома спеціальностями: механізація навантажувально-розвантажувальних робіт та колійні й будівельні машини.

У 1949 році Постановою Ради Міністрів №5404 Миколаївському технікуму залізничного транспорту було присвоєно ім'я академіка В.М. Образцова та встановлено стипендії його імені.

У 60-ті роки інтенсивно розвивалася навчально-матеріальна база. На початку 1961 року аудиторії, кабінети та лабораторії займали площу 1049,5 кв. м, що було набагато менше, ніж встановлювалось санітарними нормами на одного студента. Разом з тим, адміністрація організувала раціональне використання навчальної площі, бібліотечного фонду, технічних засобів, наочності, майстерень. Звичайно, заняття у дві зміни накладали додаткове навантаження на викладачів та допоміжний персонал, бо на 25 навчальних груп було лише 17 аудиторій.

Саме тому вагомою подією в житті технікуму стало будівництво та введення в експлуатацію нового корпусу. Важко сказати, скільки енергії та сил треба було, щоб переконати місцеву

та центральну владу у необхідності виділення земельної ділянки та коштів на будівництво. Скільки пройдено кабінетів державних чиновників із клопотанням від технікуму, скільки витрачено зусиль. І ось, нарешті, проєкт готовий, сформовано бригаду будівельників, створено штаб на чолі з заступником директора – Олександром Івановичем Нарижним. Новий корпус було відкрито 10 лютого 1976 року.

Навчальний корпус значно покращив ситуацію. У 1976 році вже було 40 кабінетів, 11 лабораторій, 6 цехів навчально-виробничих майстерень, 2 спортивних зали, актова зала, бібліотека з читацькою залогою, три кабінети для дипломного проєктування, методичний кабінет, 2 викладацьких та архів, при кожному кабінеті та лабораторії були препаратурські.

Наступні роки головна увага приділялася оснащенню навчальних кабінетів сучасним обладнанням. Більшість стендів, наявних макетів, електротехнічних тренажерів та інших наочних посібників розробили та виготовили студенти під керівництвом викладачів Б.П. Полторака, С.О. Билдера, С.Г. Семенова, Е.К. Андрієвського, О.А. Сокура, В.І. Кулешова, В.О. Пашицького, О.В. Духовнікової, В.А. Паскаленка. Кошти для покращення матеріальної бази надходили від керівництва Одеської залізниці.

У 1978 році у технікумі відкрито відділення «Автоматика та телемеханіка на транспорті», у 1993 році – відділення «Управління процесами перевезень», а у 1999 році відкривається відділення «Автомобільний транспорт».

З 2006 року Миколаївський технікум залізничного транспорту імені академіка В.М. Образцова був підпорядкований Міністерству транспорту та зв'язку України. Основними напрямками діяльності технікуму була підготовка за державним замовленням та договірними зобов'язаннями фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» для задоволення потреб Міністерства транспорту та зв'язку України, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів залізниці.

У 2008 та 2009 роках Миколаївський технікум залізничного транспорту імені академіка В.М. Образцова було визнано найкращим навчальним закладом Міністерства транспорту та зв'язку України, він став переможцем у Всеукраїнському рейтингу – конкурсі «Краще підприємство України» в номінації «Освіта», а в 2010–2012 роках – лауреатом загальнонаціональної акції «Флагман освіти України».

На підставі наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 17.12.2012

року № 1432 Миколаївський технікум залізничного транспорту імені академіка В.М. Образцова шляхом його реорганізації приєднаний до університету як відокремлений структурний підрозділ – Миколаївський коледж транспортної інфраструктури Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна із збереженням ліцензійного обсягу та державного замовлення на підготовку фахівців.

Реорганізація була завершена у грудні 2013 року, а з 1 січня 2014 року коледж розпочав свою роботу в новому статусі.

У 2017 році Миколаївський коледж транспортної інфраструктури ДНУЗТ нагороджений Золотим символом якості національних товарів та послуг.

Керівництво коледжу приділяє значну увагу питанню отримання випускниками практичних навичок роботи на підприємствах. З цією метою навчальний заклад розширив зв'язки з підприємствами міста у плані проходження ними технологічної практики. Студентів коледжу із задоволенням приймають на практику як на підприємствах Одеської залізниці, так і на інших: «НІБУЛОН», «Електропривод», «VIKRA», «Центр-ліфт», «Запорізький завод електроприладів», Ольшанська філія МНКЗТ, відмічаючи їх якісну теоретичну підготовку.

Підпорядкування Миколаївського коледжу транспортної інфраструктури Дніпровському національному університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна також сприяло тому, що студенти коледжу після закінчення надають перевагу продовженню навчання саме у цьому університеті, підвищуючи таким чином свій фаховий рівень до рівня бакалавра, а згодом і магістра.

Кропітка робота з підготовки молодших спеціалістів (а пізніше фахових молодших бакалаврів) дала позитивні результати. Питання працевлаштування випускників коледжу не стоїть. Якість отриманих студентами знань стало візитівкою під час прийому на роботу. На підприємствах Миколаєва та Одеської залізниці випускники МКТІ користуються попитом, заповнюють вакантні місця молодшого керівного складу.

У 2021 році в освітній сфері відбулася важлива подія: створення нового великого університету європейського рівня – Українського державного університету науки і технологій. Ідею запропонував та ініціював ректор Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна Олександр Миколайович Пшінько. Ці зміни у подальшому

теж вплинули на роботу Миколаївського коледжу транспортної інфраструктури.

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України від 26.04.2021 року № 464 Миколаївський коледж транспортної інфраструктури Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна реорганізовано шляхом приєднання його до Українського державного університету науки і технологій та перейменовано у Відокремлений структурний підрозділ «Миколаївський фаховий коледж транспортної інфраструктури Українського державного університету науки і технологій».

Зараз коледж – це сучасний державний заклад фахової передвищої освіти з розвиненою інфраструктурою. Матеріальна база коледжу складається з 6–ти будівель: 2 навчальних корпусів, Будинку культури і науки, 3 студентських гуртожитків, спортивно-оздоровчого табору «Залізничник» у селі Рибаківка.

Освітній процес забезпечує 4 відділення: «Транспортні технології (на залізничному транспорті)», «Автоматизація, комп'ютерно інтегровані технології та робототехніка», «Автомобільний транспорт», «Залізничний транспорт», «Галузеве машинобудування», та 9 циклових комісій: суспільно-економічних, гуманітарних, природничо-математичних дисциплін, кураторів груп та циклові комісії спеціальностей: «Транспортні технології (на залізничному транспорті)», «Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка», «Автомобільний транспорт», «Залізничний транспорт», «Галузеве машинобудування».

Коледж здійснює підготовку фахівців за спеціальностями та освітньо-професійними програмами:

Спеціальність «Галузеве машинобудування»: «Експлуатація та ремонт підйомно-транспортних, будівельних і дорожніх машин і обладнання»; «Експлуатація засобів механізації та автоматизації перевантажувальних робіт».

Спеціальність «Автоматизація та комп'ютерно інтегровані технології»: «Монтаж, обслуговування та ремонт автоматизованих систем керування рухом на залізничному транспорті»; «Обслуговування комп'ютеризованих інтегрованих та робототехнічних систем».

Спеціальність «Залізничний транспорт»: «Обслуговування та ремонт залізничних споруд та об'єктів колійного господарства»; «Технічне обслуговування і ремонт вагонів».

Спеціальність «Автомобільний транспорт»: «Обслуговування та ремонт автомобілів і дви-

гунів».

Спеціальність «Транспортні технології (на залізничному транспорті)»: «Організація перевезень і управління на залізничному транспорті»; «Митна справа у транспортній галузі».

Освітній процес у коледжі забезпечує 45 педагогічних працівників, із них: 2 кандидати наук (4,4%), 26 педагогічних працівників вищої категорії (55,5%), 5 викладачів-методистів (11,1%), 7 педагогічних працівників першої категорії (15,6%) та 2 спеціалісти (2,2%), 5 педагогічних працівників без категорії (11,1%).

Колектив коледжу постійно поповнювався новими педагогічними кадрами. Синтез досвіду та професіоналізму, нового мислення та кругозору – ось характерна риса колективу коледжу. Серед педагогічних працівників є і наші колишні студенти, які після закінчення закладу набували практичного досвіду роботи на підприємствах Одеської залізниці і повернулись працювати до рідного коледжу. Така кадрова політика зберігається і сьогодні. Вчорашні випускники, а сьогодні висококваліфіковані спеціалісти, які обіймають керівні посади у коледжі: директор коледжу Тітов С.С., заступник директора з навчальної роботи Бесараб Д. А., заступник директора з виховної роботи Заєць П.А., заступник директора з адміністративно-господарської частини Демиденко В.В., завідувачка навчально-методичного кабінету Кобзар О.П., провідний інженер з охорони праці Антонов Д.І., помічниця директора з кадрових питань Антонова А.А., завідувачка навчально-виробничої практики Озерова О.О., завідувачі відділень: Роговський В.О., Горбенко Ю.О., Бурцев М.О., Петрова Н.В.

Основним напрямом роботи педагогічного колективу коледжу є надання освітніх послуг відповідно до сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій.

Сьогодні коледж упевнено крокує у майбутнє. На базі коледжу працюють курси підвищення кваліфікації для працівників залізниць України, поповнюється матеріально-технічна база кабінетів та лабораторій. Коледж підтримує тісний зв'язок із підприємствами міста та Укрзалізниці.

Досягнення, які має коледж, – це поєднання знань і практичних умінь досвідчених викладачів, що дає змогу ефективно працювати сьогодні з сучасною студентською молоддю.

Навчальний заклад розвивається, будує нові плани та з оптимізмом дивитися у майбутнє. Здобутки коледжу – це заслуга людей, для яких творча праця педагога – покликання.

КОЛЕДЖ – МОЄ ЖИТТЯ

Руслана Шурпатенко,
Наталія Ореховська,
викладачі ВСП «Одеський
автомобільно-дорожній
фаховий коледж Національного університету
«Одеська політехніка»

Анотація. У статті розглядається важливість інтеграції позааудиторної роботи в навчальний процес для підвищення рівня освіти, гармонійного розвитку здобувачів освіти, їх інтелектуальних здібностей та створення цікавого і насиченого життя в коледжі.

Abstract: The article discusses the importance of integrating extracurricular activities into the educational process to improve the level of education, harmonious development of students, their intellectual abilities and create an interesting and rich life at college.

Відокремлений структурний підрозділ «Одеський автомобільно-дорожній фаховий коледж Національного університету «Одеська політехніка» є основним постачальником фахових молодших бакалаврів для дорожньо-будівельних, дорожньо-експлуатаційних підприємств, автотранспортних і авторемонтних підприємств різної форми власності.

Вулиця Тираспольська, 6
Головний корпус

Вулиця Старопортофранківська, 14
Автомобільне відділення

ОАДФК Одеської політехніки починає свою історію з 1945 року. У 2025 році коледжу виповниться 80 років. У 1997 році за Наказом Міністерства освіти України № 218 на базі Одеського автомобільно-дорожнього технікуму та Одеського автомобільно-дорожнього технікуму створений Одеський автомобільно-дорожній технікум.

Ми, Шурпатенко Руслана та Ореховська Наталія, – викладачі автомобільного відділення, що знаходиться на вулиці Старопортофранківська, яка є своєрідним кордоном історичного центру Одеси. Назва вулиці була затверджена 10 травня 1817 року і красномовно свідчить про її зв'язки з режимом вільної торгівлі – порто-франко. Тоді для збирання мита за вивіз товарів із міста було встановлено кордонну лінію, яка охоплювала кільцем усе місто. На цій вулиці не було ні жвавої торгівлі, ні елітних магазинів, зате були дешеві їдальні, притулки, богадільні, училища, створення яких пов'язане з іменами таких благодійників, як Григорій Маразлі, Лазар Бродський, сім'я Ефруссі. А серед літературних імен, що зустрічаються на Старопортофранківській, – Ілля Ільф, Віра Інбер, Семен Юшкевич, Михайло Жванецький, Степан Олійник.

Для того, щоб «цікаві одесити» не переносили контрабанду на інший бік і не відправляли її за кордон, усі земельні ділянки на правому боці Старопортофранківської віддавали під якісь державні установи. Так історично склалося, що саме на цій вулиці розташовано найбільше закладів освіти міста, зокрема міське дівоче училище, народне училище ім. В. Белінського, друга жіноча гімназія, слюсарна художня школа імені В.І. Афанасьєва та інші. Усі вони мають давню та цікаву історію. Серед них і Одеське міське ремісниче училище, яке було засноване за рішенням міської управи 19 травня 1880 року в пам'ять 25-річчя царювання імператора Олександра II. У 1890 році архітектор Микола Толпінський отримав першу премію за проєкт ремісничого училища. А офіційне відкриття училища відбулося 2 жовтня 1892 року, будівництво тривало з 1892 по 1896 роки. В перші роки радянської влади міське ремісниче училище було перетворене на професійно-технічну школу «Метал – 3». 20 грудня 1927 року на її базі був створений Одеський автомеханічний технікум.

ознайомитися в презентації.

Будівля є пам'яткою № 816-Од архітектури та містобудування місцевого значення під назвою «Будинок ремісничого училища» і пам'яткою історії місцевого значення. Ось в такій історичній будівлі і знаходиться головний корпус автомобільного відділення коледжу. З історію коледжу можна

Презентація
ВСП
ОАДФК

Головний корпус автомобільного
відділення ОАДФК

Коледж постійно розвивається та змінюється відповідно до вимог сучасного життя. Будівлі автомобільного відділення знаходяться в чудовому зеленому внутрішньому дворіку, за яким дбайливо доглядають наші здобувачі освіти. Коли вранці приходиш на роботу, заходиш на територію, душа співає, а попереду – день спілкування з хлопцями, які чекають наших слів: «Добрий ранок, пара починається».

Перш за все, коледж дає змогу здобути якісну освіту. Спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» та 274 «Автомобільний транспорт» – одні з найнеобхідніших в Україні. Циклова комісія обслуговування автомобілів та електричних систем бачить перспективи розвитку майбутніх поколінь, піклується про розвиток освіти здобувачів та прикладає багато зусиль до організації навчального процесу: працює над удосконаленням навчально-методичних комплексів, методичного забезпечення лабораторних та практичних занять, самостійної роботи, розробок навчальних програм дисциплін, курсів лекцій. Навчальні програми з дисциплін структуровані таким чином, щоб кожен здобувач освіти міг отримати глибокі теоретичні знання і практичні навички, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Багато уваги було приділено організації практичної роботи здобувачів. Навчальні кабінети, лабораторії, навчально-виробничі майстерні укомплектовані необхідним обладнанням, інструментами і приладами для набуття умінь і навичок виконання робіт. Багато практик: слюсарно-механічна; електромонтажна; навчальна на отримання робітничої професії, яка відбувається на полігоні коледжу, що обладнаний СТО, де хлопці вчать ремонтувати машини, зокрема ті, що йдуть на ЗСУ, на засобах вимірювальної техніки, які проходять в діагностичному центрі Національного університету «Одеська політехніка»; використання комп'ютерної та мікропроцесорної техніки та ін. Ведеться багатогранна робота зі стейкхолдерами для працевлаштування здобувачів освіти і покращення якості викладання навчальних дисциплін.

Кабінет «Будова автомобіля»

Лабораторія електротехніки

Кабінет «Технічна експлуатація автомобілів»

Електромонтажна практика

Але коледж – це набагато більше, ніж просто місце роботи для викладача. Це простір нахнення, розвитку і взаємного обміну знаннями та досвідом. Кожен день приносить нові виклики і досягнення, радість від успіхів здобувачів освіти і задоволення від власної праці. Для багатьох здобувачів освіти і нас, викладачів, коледж став другою домівкою, де ми проводимо значну частину свого часу, вчимося і розвиваємося як особистості. Життя в коледжі – це постійне прагнення до досконалості, спільне подолання труднощів і рух вперед до нових вершин. Тому циклова комісія багато уваги приділяє самостійній творчій дослідницькій діяльності здобувачів на заняттях і розвитку їх інтелектуальних здібностей в системі позааудиторної діяльності, підвищує інтерес здобувачів освіти до пошуку інформації різного напрямку і використання її в пізнавальних цілях.

Однією з найцікавіших форм проведення заходів є інтелектуальні ігри, на яких необхідно демонструвати не тільки набуті знання з однієї дисципліни, а й із суміжних галузей. Ігрова технологія дозволяє нам значною мірою посилити виховний процес, який визначається тими сприятливими обставинами, в яких опиняються її учасники. Особливого значення такі заходи набувають в теперішній неспокійний час, коли країна перебуває у воєнному стані, і часто діти стикаються зі стресовими обставинами, – це і повітряні тривоги, і перебування в сховищах, де продовжується навчальний процес, і тривога за своїх близьких, які знаходяться на фронті. Такі заходи для здобувачів, як свіжий ковток, вони завжди проходять жваво та цікаво, відрізняються неординарністю та незвичайністю, тому викладачі відділення збільшили їх кількість і весь свій час присвячують цій роботі.

Проведення таких заходів вимагає від викладача високої педагогічної майстерності. Під час підготовки до гри необхідно організувати роботу груп в такий спосіб, щоб дати можливість здобувачам проявити власну ініціативу та показати свої творчі здібності. У процесі підготовки найчастіше виявляються творчі здібності здобувачів, які на рядових лекціях та лабораторних роботах не виявляють ініціативи.

Проведення інтелектуальних ігор має кілька основних цілей:

- розвиток розумових здібностей: інтелектуальні ігри сприяють розвитку критичного мислення, логіки, аналітичних здібностей та творчого мислення учасників;
- навчання та освіта: ігри можуть бути використані для поглиблення знань у певних предметах або для вивчення нової інформації. Вони можуть бути корисним доповненням до освітнього процесу;
- розвага та відпочинок: ігри допомагають розслабитися та розважитися, що особливо важливо для відпочинку від повсякденних турбот;
- спілкування: інтелектуальні ігри часто вимагають спілкування та співпраці між учасниками, що сприяє розвитку комунікативних навичок та покращує взаємини;
- змагання та мотивація: ігри створюють ситуацію змагання, що може бути мотивуючим фактором для досягнення кращих результатів та саморозвитку;
- відчуття досягнень: учасники ігор відчувають задоволення від досягнень, вирішуючи головоломки чи завдання, що підвищує їхню самооцінку;
- стимулювання творчості: інтелектуальні ігри часто вимагають нестандартного підходу та творчості для знаходження відповідей.

Основне завдання проведення таких заходів, крім виявлення рівня теоретичних знань і прак-

тичних умінь, є забезпечення формування єдиної наукової картини світу, цілісного уявлення про неї.

Ми хочемо поділитися своїми наробками для здобувачів освіти спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка».

Професія електромеханіка була і залишається актуальною. Різноманітних рухомих технічних засобів стає все більше, а їх обслуговування ускладнюється і вдосконалюється з кожним днем. Будь-якому механізму завжди потрібен належний догляд. І це можуть здійснити добре навчені і кваліфіковані спеціалісти. А основою знань є навчальна дисципліна «Теоретичні основи електротехніки». Тому на II курсі хлопці беруть участь у грі-змаганні «Електрогеній: визначай світ завтрашнього!» з використанням індивідуальних, колективних та групових форм роботи.

Гра складається з теоретичних і творчих конкурсів, серед яких:

- «Привітання» – представлення емблеми, девізу та відеовізитівки команди;

Відео Конкурс «Представлення команди»

- «Домашнє завдання», в якому здобувачі презентують (у вигляді відеоролика) освітньо-професійну програму «Обслуговування та ремонт електроустаткування автомобілів і тракторів», за якою навчаються;

Відео Конкурс «Моя спеціальність»

- Розминка «Електротехнічний експрес» – бліцопитування на знання основних понять електротехніки з обґрунтованою відповіддю;

- «Своя гра», в якому члени команд по черзі вибирають категорію і номер питання, який відповідає кількості балів за правильну відповідь, а кількість балів відповідає складності питання. Або «Електролото», в якому команди заповнюють картки лото відповідями на питання з тем дисципліни. Ці конкурси вимагають не лише знань, але й швидкості реакції.

Електромеханіки усувають неполадки в електроустаткуванні автомобілів, для цього електромеханік повинен знати не тільки теорію своєї роботи, але і бути чудовим практиком, тому змагання містить не тільки теоретичні завдання, але і завдання практичного характеру, такі як конкурс «Чорна скринька», в якому кожен учасник команди вибирає наосліп в коробці прилад, називаючи визначення електричного приладу за призначен-

ням з обґрунтуванням відповіді.

Практичний конкурс «Професія – електро-механік» – пайка мультівібратора або збирання електричного кола. Для виконання цього завдання організовано два робочих місця для виконання електромонтажної роботи. Учасники за певний час повинні зібрати схему синхронного мультівібратора із запропонованих радіоелементів та спаяти схему.

Індивідуальні конкурси для капітанів команд, такі як «Сходінка досягнень» – розповідь про трансформатор і електродвигун на вибір, «Перевір себе» – бліц-опитування на знання одиниць вимірювання електричних величин, «Електрокомпас» – розв’язання задачі історично-технічного змісту.

Обов’язково гра супроводжується конкурсами для груп підтримки, наприклад, «Електромозаїка» з розгадування ребусів або «Усім відомий метр» зі складання назв вимірювальних приладів, що закінчуються на «метр» та музичними паузами з цікавими відомостями з галузі електротехніки.

Загалом, інтелектуальні ігри є корисним та цікавим засобом розвитку різних аспектів особистості та відпочинку.

Для формування сталого інтересу до загальнопрофесійних і спеціальних дисциплін, підготовки до професійної діяльності та підвищення мотивації навчання на III курсі проводиться інтелектуальна гра-змагання «Світ електроніки та сучасний автомобіль» з дисциплін «Основи електроніки та мікроелектроніки» та «Електроустаткування автомобілів і тракторів».

Питання гри підібрані з навчального матеріалу дисциплін, а також й із суміжних галузей.

Основними етапами гри є завдання, що вимагають знання основних законів електроніки, одиниць вимірювання, призначення і будови електронних приладів автомобілів, позначення на схемах електронних приладів, задачі на логіку, творчі завдання у вигляді проекту для розвитку дослідницької компетентності здобувачів з будови автомобілів, зі збереження екології рідного краю, що підвищує інтерес до пошуку інформації різного напрямку і використання її в пізнавальних цілях, створює у здобувачів мотивації для збереження екологічної рівноваги, виховує навички екологічно стійкого стилю життя.

Змагання складається з раундів, серед яких:

- творче завдання: здобувачам пропонується представити свій проект на тему «Автомобіль майбутнього» – демонстрація презентації або відео свого бачення про екологічно чистий і безпечний автомобіль;

Відео Конкурс «Автомобіль майбутнього»

- «Вибір АКБ» – зробити вибір АКБ з наявних типів до автомобіля з урахуванням умов, в яких працюють акумуляторні батареї; характеристик, якими повинна володіти акумуляторна;

за струмовими характеристиками під генератор;

- конкурс капітанів «Озвучити відео» з пояснення будови та принципу дії електричних машин постійного і змінного струму або «Курсовий проект», де потрібно назвати радіоелементи, які позначені на електричній схемі електроустаткування автомобіля;

- конкурс для групи підтримки «Всесвіт напівпровідників» – назвати показані напівпровідникові прилади і їх призначення.

Учасники отримують призи, грамоти, сертифікати на додаткові бали до дисциплін.

Особливо вразило те, як учасники конференції в ході диспуту вміло демонстрували свої знання і навички, захищаючи свої точки зору та пропозиції. Це було справжнє свято науки і техніки, яке згуртувало нас як команду і надихнуло на нові звершення.

Не можна не згадати про дружбу, яка виникає в стінах коледжу. Однією з найбільших переваг роботи викладача є можливість будувати міцні зв’язки зі здобувачами. Ми не лише викладаємо, а й стаємо менторами, наставниками, іноді навіть друзями. Взаємодія і підтримка, яку ми надаємо одне одному, створюють теплу і дружню атмосферу в коледжі, стають невід’ємною частиною життя кожного здобувача та викладачів. Спільне навчання, участь у позааудиторних заходах, спільні проекти допомагають здобувачам знаходити однодумців і справжніх друзів, з якими можна поділитися радощами і труднощами.

Коледж – це не лише місце для отримання освіти. Це цілий світ, де ми вчимося жити, відкриваємо нові можливості, знаходимо друзів і формуємо свою особистість. Позааудиторна робота, наукові диспути, культурні і спортивні заходи роблять наше життя цікавим і насиченим. Коледж – це не просто етап життя, це частина нашого «я», яка залишиться з нами назавжди, відкриваючи двері до майбутніх успіхів і досягнень.

МОТИВАЦІЯ ДО РОБОТИ – ЧАСТИНА МОТИВАЦІЇ ДО ЖИТТЯ

Олена Бурико,
викладач КЗ «Новгород-Сіверський фаховий
медичний коледж» ЧОР

Анотація. КЗ «Новгород-Сіверський фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради – єдиний заклад фахової передвищої освіти у Новгород-Сіверському районі. Був заснований у 1936 році як медшкола для акушерок і медичних сестер з терміном навчання 2 роки. У 1954 році, коли в Україні здійснювалася реорганізація медичної освіти, медшколи були перетворені у медичні училища, зокрема і Новгород-Сіверське. Сьогодні заклад має статус фахового медичного коледжу, який готує молодших бакалаврів за освітньо-професійними програмами Сестринська справа та Лікувальна справа.

Abstract: The Novhorod-Siverskyi Professional Medical College of the Chernihiv Regional Council is the only institution of professional higher education in the Novhorod-Siverskyi district. It was founded in 1936 as a medical school for midwives and nurses with a 2-year training period. In 1954, when medical education was reorganised in Ukraine, medical schools were transformed into medical schools, including Novhorod-Siverske. Today, the institution has the status of a professional medical college that trains junior bachelors in the educational and professional programmes Nursing and General Medicine.

Мотивація до роботи – частина мотивації до життя.

Еро Воутілайнен

Доля поєднала мене з Новгород-Сіверським медичним училищем ще у 1977 році, коли я стала студенткою цього навчального закладу, який закінчила у 1980-му, а вже у 1986 році – в ювілейний 50-й рік закладу – повернулася до нього, але вже в статусі вихователя гуртожитку та викладача. Таким чином, більше 40 років мого життя – це мій коледж!

Саме у тому далекому 1977 році до керма навчального закладу стає Михайло Степанович Кравченко, який обіймав цю посаду впродовж 28 років. За цей час були збудовані спортивна зала та гуртожиток на 150 місць. Облаштовуються аудиторії та кабінети. Створюється згуртований, відповідальний та творчий колектив.

Саме Михайло Степанович запросив мене у 1986 році на роботу, за що я йому дуже вдячна. Викладачі, які спочатку мене навчали, а потім стали колегами – непересічні особистості, яких при кожній зустрічі згадують випускники тих років – це Юрій Семенович Цурган, Володимир Дмитрович Єрченко, Віктор Максимович Бондаренко, Василь Миколайович Мехед, Тетяна Іванівна Клещенко, Віктор Григорович Олійник, Марія Іванівна Карманова, Федір Васильович Куц, Віра Іванівна Демиденко, Петро Тимофійович Демиденко, Надія Миколаївна Кравченко, Микола Іванович Слободян, Юлія Іванівна Іванова, завдяки якій я і обрала свій професійний шлях. І на цьому шляху мені випала честь працювати пліч-о-пліч з колегами, які стали невід’ємною частиною навчального закладу та мого життя: Зоя Яківна Юдицька, Валентина Захарівна Баклан, Валентина Павлівна Правдива,

Володимир Олександрович Вронський, Людмила Миколаївна Берлявська, Павло Степанович Гудлевський, Ярослава Вікторівна Недашківська, Анна Миколаївна Котова, Наталія Пилипівна Кривда, Ніна Василівна Тарапон.

У 2005 році колектив та студенти обрали керівником чарівну жінку, лікаря-педіатра Тамару Василівну Никифоренко. Саме вона очолила заклад в період початку комп'ютеризації нашого життя і впевнено впроваджувала новітні технології в освітній процес. На базі навчального закладу відкриваються курси масажу, косметології та підготовчі курси до вступу. Відбувається сучасний ремонт приміщень навчального, адміністративного корпусу та гуртожитку, облаштовується внутрішня вбиральня, актовий зала. Проводиться активна робота щодо залучення грантових коштів. Колектив навчального закладу, крім того, що забезпечує організацію навчального процесу, також активно долучається до виховної та позааудиторної роботи. Організуються екскурсії, подорожі, відвідування театрів, а також прийняття участі в різних конкурсах, флешмобах. Щороку готуються хореографічні привітання до Дня студентів від педагогічного колективу.

За роки моєї роботи було випущено в світ близько 4 тисяч фахівців, які розлетілися по всій країні та світу. Завдяки соціальним мережам відбувається постійний зв'язок з багатьма випускниками, що надає бажання та сил продовжувати працювати. Частина випускників працює поряд як колеги: Олена Анатоліївна Коленченко, Людмила Миколаївна Косачова, Оксана Василівна Коблевська, Марина Вікторівна Маркаренко, Ірина Миколаївна Піскун, Сергій Олександрович Домоцький. Вони опановують нові форми та методи навчання, сучасні освітні технології, а це мотивує і не дає зупинитися на досягнутому.

Ще на початку 2020 року, мабуть, ніхто із нас і уявити не міг, в яких умовах розпочнеться навчання із середини березня у зв'язку із поширенням світової пандемії COVID-19, а з 24 лютого 2022 року із повномасштабним вторгненням військ РФ в Україну. Але... – це стало реальністю нашого життя і викладачам потрібно було залучати сучасні технології в процес освіти і завдяки своїй педагогічній майстерності сприяти формуванню особистості студента, підготовленого до життя в екстремальних умовах сьогодення.

Через світову пандемію COVID-19 наш коледж вже мав досвід навчання онлайн, але під час воєнних дій постала проблема зі світлом, зв'язком, питаннями безпеки здобувачів освіти

та викладачів. Для того, щоб забезпечити можливість навчання кожного студента, – подати матеріал та отримати зворотний зв'язок або контроль знань саме тоді, коли для цього є можливість, – педагогу потрібно працювати 24/7. Якщо під час проведення занять офлайн всі етапи навчання відбуваються в аудиторії, де є все необхідне, і можна перевірити рівень знань всіх студентів відразу, то під час дистанційного або змішаного навчання це розтягується в часі і практично стає майже індивідуальним. Щоб освітній процес залишався ефективним, викладачам потрібно було опанувати нові освітні платформи, віртуальні лабораторії, робити записи своїх лекцій на YouTube-каналі або знаходити вже створений якісний освітній матеріал, розробляти матеріали контролю знань. Завдяки педагогічній майстерності викладачів, освітній процес став можливим навіть за таких умов, коли частина студентів залишилася на території, які постійно обстрілюють, частина виїхала в інші регіони або за кордон.

Приєднання до хмарного сервісу платформи G Suite for Education надало можливість активного впровадження змішаного та гібридного навчання, що було вкрай необхідно для фахового медичного коледжу. Заняття проводилися з використанням сервісів ZOOM, MEET.

Наш коледж знаходиться на території можливих бойових дій, тому для забезпечення якісного навчання групи, що займаються очно та дистанційно, постійно змінюються залежно від безпекової ситуації, щоб під час повітряних тривог була можливість забезпечити надійним укриттям всіх здобувачів освіти та співробітників. У закладі облаштовано сховища (3 – в навчальному корпусі та 1 – в гуртожитку), які забезпечені всім необхідним. В такому режимі навчальний заклад працює і на сьогоднішній день.

На жаль, довготривала хвороба передчасно забрала життя керівника коледжу Тамари Василівни Никифоренко, а на Луганщині під час виконання бойового завдання загинув викладач фізики Ігор Михайлович Гарбуз. Біль, сум, жаль...

Два місяці тому коледж очолила Ярослава Вікторівна Недашківська, яка вже довгі роки працювала на посаді заступника директора з навчальної роботи. Людина досвідчена, компетентна, толерантна – вона знає всю специфіку роботи закладу, кожного його підрозділу.

Життя триває! Мій коледж працює!

МОЯ ПЕДАГОГІЧНА НИВА

Марина Коваль,
викладач Білгород-Дністровського фахового коледжу
природокористування, будівництва та комп'ютерних
технологій

Анотація. У статті розкрито декілька невеликих фрагментів життя коледжу, описано історію агровідділення, згадано про керівників та педагогічних працівників освітнього закладу, сподіваюсь, що запропонований матеріал викличе інтерес і отримає продовження.

Abstract: The article reveals a few small fragments of the college's life, describes the history of the agricultural department, mentions the leaders and teaching staff of the educational institution, and I hope that the material will arouse interest and will be continued.

Білгород-Дністровський фаховий коледж природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій – найстаріший освітній заклад міста – готується зустріти своє 80-річчя восени 2024 року.

Перше відділення, яке відкрилося в коледжі, було агрономічне, де готували фахівців-агрономів для сільського господарства країни. За час свого існування навчальний заклад пережив багато реорганізацій, кілька разів міняв назви.

У його стінах готували будівельників, гідротехніків, менеджерів, екологів та озеленювачів. Але провідною спеціальністю завжди залишалася агрономія. Для здобуття цієї чудової професії, уявлення про яку в мене були дуже невиразні, я прийшла в сільськогосподарський технікум (як він тоді називався) після закінчення середньої школи, і було це 20 років тому.

Студентські роки минають швидко та непомітно, зацікавленість, стимул, нові знайомства та перспективи надавали натхнення та сил. Найцікавішими були ботаніка та економіка.

Куратором групи була дивовижна людина – Погореленко Тимофій Терентійович, який

прекрасно знає і вміє зацікавити студентів, викладач з технології виробництва продукції рослинництва. Будучи сиротою, він зумів здобути вищу освіту. Загалом у житті він всього досяг власними силами. Нас на уроках вчив: «Нюхайте книгу!». Сьогодні зовсім інші технології в педагогіці, але я своїм студентам іноді повторюю його слова.

Після закінчення коледжу питання про продовження освіти та вибір навчального закладу не стояло – Одеський державний аграрний уні-

верситет імені Мечникова І.І. із задоволенням брав випусників коледжу. Після його закінчення з'явилася можливість спробувати свої сили у педагогічній діяльності. Так я прийшла викладачем до рідного коледжу.

Директором коледжу на той період був Неварко Михайло Михайлович, випусник агрономічного відділення сільськогосподарського технікуму. Завучем – Сергієнко Григорій Іванович, також випусник агрономічного відділення 50-х років, який понад пів століття свого життя віддав рідному технікуму. Агрономічним відділенням керувала Жалдак Світлана Лукивна, дуже

досвідчений педагог та наставник. Її кабінет з дисципліни «Агрохімія» був одним із найкращих серед профільних навчальних закладів. Вона вміла бездоганно вести навчально-методичну документацію.

Великий вплив на моє становлення як викладача мала голова циклової комісії агрономічних дисциплін Бойко Ольга Григорівна. Вона дуже доброзичливо ставилася як до своїх колег, так і до студентів. Її заняття завжди були змістовними та цікавими, творчими та пізнавальними, на них мені ніколи не було нудно.

Творчий колектив агрономічного відділення сприяв моєму становленню як педагога. Коли я виконувала обов'язки заступника директора з практичного навчання, у мене не виникало труднощів у спілкуванні з викладачами всіх відділень та спеціальностей.

За всю 80-річну історію агрономічного відділення у нас працювало багато талановитих, освічених, відданих своїй справі викладачів, колег, що залишили після себе добру пам'ять і вдячність студентів. Ми пишаємося своїми чудовими випусниками, багато з яких досягли значних результатів на агрономічній ниві та успішно працюють у всіх куточках нашої країни та за її межами. Але це вже інша цікава історія, яку я розповім наступного разу.

ЖИТТЯ – НЕ ТІ ДНІ, ЩО ПРОЙШЛИ, А ТІ, ЩО ЗАПАМ'ЯТАЛИСЯ

Ганна Новак,
викладач ВСП «Фаховий коледж вимірювань
Державного університету інтелектуальних
технологій і зв'язку» (м. Одеса)

Анотація. Коли люди дізнаються, що все своє життя я працюю в коледжі, то часто запитують: «Не вже не цікаво спробувати щось інше?», «Ти що боїшся, що не знайдеш краще?», «Невже ти не втомилась на одному місці?». Я і сама інколи задаю собі ці питання, особливо у важкі періоди (викладачі зрозуміють). В нашій роботі є ситуації, коли хочеться все покинути і звільнитись, але ці кризисні моменти завжди минають, і я розумію, що не боюсь шукати нове місце, а просто не хочу цього робити, бо коледж – це моє життя! Важкі періоди проходять, забуваються, вони роблять нас сильнішими, а приємні спогади залишаються з нами назавжди! Про мої думки та спогади у цій статті.

Abstract: When people find out that I have been working in a college all my life, they often ask me: "Aren't you interested in trying something else?", "Aren't you afraid you won't find something better?", "Aren't you tired of being in one place?". I sometimes ask myself these questions myself, especially in difficult times (teachers will understand). In our work, there are situations when I want to leave everything and quit, but these crisis moments always pass, and I realise that I am not afraid to look for a new place, but I just don't want to do it, because college is my life! Difficult periods pass, they are forgotten, they make us stronger, and pleasant memories stay with us forever! My thoughts and memories are in this article.

Життя – не ті дні, що пройшли, а ті, що запам'яталися.

Габріель Гарсія Маркес

Моя історія у коледжі почалася з 2001 року, коли я була зарахована у цей навчальний заклад після закінчення 11-го класу. Це було ніби вчора: розгублена та сором'язлива дівчинка, яка не вступила на фармацевта до Одеського університету і не знала що робити далі. Мама запропонувала: «А ходімо в один коледж, я сама туди колись хотіла вступати, може ще залишилися місця». І місце для мене знайшлося. Вже в той же день, після співбесіди, особисто від директора Григорія Михайловича Гонтаренко почула: «Вітаємо, ти наша студентка!».

Мабуть, це доля, адже переступивши через поріг Одеського коледжу стандартизації, метрології та сертифікації, я його вже не залишала. Я

увявлення не мала, що таке метрологія, стандарти та вимірювальна техніка, не розуміла, чи правильний вибір зробила, але сподівалась, що цей день змінить моє подальше життя.

Зараз я – голова циклової комісії, викладач вищої категорії Фахового коледжу вимірювань ДУІТЗ – дійсно можу сказати, що коледж – це моє життя, адже я тут понад 20 років. Мої викладачі, які розвинули в мені в свій час навички наполегливості, уваги до деталей, послідовності та неупередженості, зараз мої колеги. Деяким тепер допомагаю і я в освоєнні новітніх технологій та пристосуванні до сучасних реалій.

Отже, з 1 вересня 2001 року я стала студенткою Одеського коледжу стандартизації, метрології та сертифікації. Більшість юнаків та дівчат, обираючи спеціальність, розуміють ким будуть працювати, а ми з однокласниками були як сліпі кошенята, які пізнавали метрологію та різнома-

нітні вимірювання. І вже через якийсь час на запитання: «Ти що, погоду будеш прогнозувати?» з гордістю відповідала, що метрологія – то про вимірювання, а не про погоду. Прийшло розуміння, що я частинка такої не всім відомої, але надзвичайно важливої сфери, яка забезпечує єдність вимірювань, стандартизацію, взаємозамінність та якість.

Під час навчання все більше дізнавалась про мій навчальний заклад, про його історію та писалась, що стала його часткою. Навчання було цікавим, наші викладачі були серйозні та вибагливі, але в той же час добрі та людяні. Пізніше, ставши викладачем, я зрозуміла, для чого так багато часу приділяла нормативним документам, праці у бібліотеках та якості навчання, що всі ці вимоги викладачів були важливі так само, як і вимірювання для інженера.

Отримавши диплом молодшого спеціаліста з метрології та інформаційно-вимірювальної техніки, я мріяла працювати на підприємстві за фахом, бути на стражі точності вимірювань та дотримання стандартів. Але обставини так склались, що мене запросили працювати лаборантом у наш навчальний заклад і я погодилась. Почала працювати та продовжила навчання заочно на ступінь бакалавра. Я не знаю, як би склалась моя доля, але я точно не жалкую, що прийняла тоді ту пропозицію.

Мій коледж, більш відомий багатьом як колишній Технікум вимірювань, був першим закладом, що почав готувати техніків-метрологів. Це був базовий навчальний заклад Держстандарту СРСР, який мав свої філії по всьому колишньому Радянському Союзу та забезпечував спеціалістами-метрологами величезну країну.

За роки існування навчального закладу підготовлено понад 40 тисяч фахівців для республік

колишнього Радянського Союзу, України та 38 країн далекого зарубіжжя, серед яких: Республіка Куба, Монгольська Народна Республіка, Республіка Конго, Нігерія, Афганістан, Ірак, Венесуела, Лівія та інші. Заклад дав поштовх для розвитку десяткам тисяч людей, які працювали на важливих підприємствах своїх країн.

Навчальний заклад було створено в 1945 році на підставі подання колегії Комітету із справ мір та вимірювальних приладів. Вже в 1946 році Одеський технікум вимірювань відкрив свої двері для перших студентів за спеціальностями «Механічні вимірювання» та «Електротеплотехнічні вимірювання».

В 1990 році на базі Одеського технікуму вимірювань було створено Одеське вище училище метрології та якості, яке в 1991 було перейменовано в Одеське вище училище метрології та якості Держстандарту України, а у 1993 році було реорганізовано в Одеський коледж стандартизації, метрології та сертифікації.

З 2003 року коледж очолив Коломієць Л.В., який розпочав шлях до створення вищого навчального закладу на базі Одеського коледжу стандартизації, метрології та сертифікації. Це сталося у 2007 році, коли відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України було створено ВНЗ «Одеський державний інститут вимірювальної техніки», а у 2011 році інститут реорганізовано в Одеську державну академію технічного регулювання та якості.

Для мене створення вищого навчального закладу на базі коледжу стало важливим етапом в подальшій кар'єрі, адже вийшовши з декретної відпустки у 2010 році, у мене з'явилась можливість отримати вищу освіту в рідних стінах. Що я і зробила: отримала ступінь магістра у 2011 році та почала викладацьку діяльність як викладач

коледжу Одеської державної академії технічного регулювання та якості.

Моя донька дуже полюбляла приходити до мене на роботу. Не виключенням стало і вручення диплома магістра, на яке я взяла її з собою. На фото їй 5 років, а зараз вона вже сама студентка 4 курсу нашого коледжу вимірювань!

Зараз я продовжую працювати викладачем у Фаховому коледжі вимірювань, який є Відокремленим структурним підрозділом Державного університету інтелектуальних технологій та зв'язку, та утворився в свою чергу шляхом об'єднання двох академій: Одеської державної академії технічного регулювання та якості та Одеської національної академії зв'язку ім. О.С. Попова у 2021 році.

На жаль, про мій навчальний заклад не багато хто знає, особливо за межами Одеси. Саме тому мені захотілось розказати про коледж та мій шлях в ньому.

Зараз ВСП «Фаховий коледж вимірювань ДУ-ІТЗ» випускає фахових молодших бакалаврів за трьома спеціальностями, а саме за освітніми програмами:

- ◆ механічні вимірювання;
- ◆ електротеплотехнічні вимірювання;
- ◆ радіотехнічні вимірювання;
- ◆ комп'ютеризовані вимірювальні системи і технології;
- ◆ сервіс електроустаткування автотранспортних засобів;
- ◆ готельно-ресторанна справа.

Все тече, все змінюється. Разом з країною, умовами сьогодення змінюється і мій заклад освіти. Не секрет, що підприємств, де б могли працювати фахівці-метрологи зараз набагато менше, виробництво не на тому рівні, як хотілось би, а отже, фахівців в тій кількості, як в минулі часи, вже не потрібно. Держспоживстандарт, який забезпечував реалізацію державної політики у сфері захисту прав споживачів, стандартизації, метрології та сертифікації, здійснював управління в цій сфері, а також міжгалузеву координацію був ліквідований у 2011 році в ході адміністративної реформи Президента Януковича. Замість Держспоживстандарту було створено Державну інспекцію України з питань захисту прав споживачів. Зараз реалізація державної політики у сфері технічного регулювання – стандартизації, метрології, сертифікації, оцінки (підтвердження) відповідності, управління якістю – покладена на Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.

Дуже боляче спостерігати, як від твого рідного закладу стає все менше користі та дуже сумно, що наші фахівці – такі цінні та визнані за кордоном – не завжди можуть реалізувати себе в нашій країні. Останні зміни в переліку спеціальностей взагалі виключили «Метрологію» і ми

отримали нову назву – «Інформаційно-вимірювальні технології» – та перейшли у іншу галузь.

Саме вищезазначені причини зниження потреби у наших спеціалістах-метрологах і підштовхнули адміністрацію до пошуку нових можливостей для коледжу. Так, з 2004 року почали готувати молодших спеціалістів за спеціальністю «Обслуговування і ремонт електроустаткування автомобілів та тракторів», зараз це освітньо-професійна програма «Сервіс електроустаткування автотранспортних засобів», та з 2014 року готуємо здобувачів освіти за спеціальністю 241 Готельно-ресторанна справа. Усі ці зміни і в країні, і в коледжі почали відбуватись, коли я сама була студенткою та навчалась. Отже, бачила все на власні очі.

Стосовно останніх двох згаданих спеціальностей хочеться дещо зазначити. Декілька днів тому прочитала коментар під нашою рекламою в Телеграм-каналі, де жінка насміхалась саме з нетипових для закладу спеціальностей, цитую мовою оригіналу: «Это теперь бывший ОТИ такой? Вроде переформатировали его в Академию измерений. И всунули готельно-ресторанный факультет») как же без правоведческого обобшились. Недоработочка)) вообще был очень крутой по обучению техникум. После него политех – это был детсад». Прочитала цей коментар та спочатку прийняла як особисту образу, наче це про когось з моїх рідних було сказано. Потім заспокоїлась, людина, яка так сказала, зовсім не розуміє, як складно виживати в сучасних умовах коледжам виключно за профільними спеціальностями. Якщо ми будемо випускати тільки метрологів, довго коледж не протягне. А нові спеціальності тільки розширюють можливості як студентів, так і викладачів. Стосовно спеціальностей, то вони не нові, які «всунули», а маємо безліч випускників за ці понад 20 років, які є чудовими спеціалістами, затребуваними на ринку праці та вдячні викладачам, які їх багато чому навчили.

Особисто я вважаю, що наші випускники непрофільних спеціальностей мають суттєву перевагу перед своїми майбутніми колегами, адже навчаються в середовищі вимірювань та мають від цього великий зиск: розуміються на нормативній літературі, стандартах та якості надання послуг. Діагностування автомобіля відбувається за допомогою інформаційно-вимірювальних систем, які пов'язані саме з точністю та вимірюваннями. А що вже казати про наших дівчаток – майбутніх готельєрів та рестораторів, для них знання норм та правил взагалі одне з найголовніших принципів, адже тільки якість обслуговування та контроль за дотриманням стандартів – запорука успіху. До речі, присвоєння категорії готелям та обов'язкова сертифікація – це був обов'язок Держспоживстандарту, і така спеціальність була

не просто сучасною та корисною, а і логічною саме в нашому закладі!

Повертаючись до вищезгаданого коментаря, можу зазначити, що все ж таки стало приємно, що оцінили підготовку студентів колишнього технікуму вимірювань. І дійсно це так, студенти Політехнічного університету навчались на базі нашого коледжу та приходили до нас в лабораторії, де їм читали лекції наші викладачі.

Підготовка здобувачів освіти і зараз на високому рівні. В коледжі працюють висококваліфіковані викладачі, велика частка яких, так само як і я свого часу, були випускниками нашого закладу освіти, а отже, увібрали в себе любов до цього місця, своєї справи та передають досвід від своїх викладачів сучасним студентам. Я безмежно рада, що мала можливість навчатись у таких викладачів як Бердиев Берди Чариевич, Подостроєць Лариса Олександрівна, Мігун Галина Анатоліївна, Терещенко Микола Данилович, Головіна Віра Всеволодівна, Туркова Олена Олександрівна та всіх інших! Це цікаві особистості та професіонали своєї справи.

Думаю, що дехто з Вас, хто зараз читає статтю, серед переліку викладачів знайшов знайоме прізвище! Хочу сказати декілька слів про Бердиева Берди Чариевича, який пропрацював у коледжі 50 років та був заступником директора з виховної роботи. Саме завдяки йому я потрапила на роботу в коледж. Він дуже вибагливий викладач та завжди запам'ятовував краще «двійошників», які дуже довго складали його предмет, ніж тих студентів, які виконували завдання вчасно. Я саме була студенткою, яку він не пам'ятав, але подзвонив мені з пропозицією про роботу через пораду моєї одногрупниці. Мої колеги не дадуть збрехати, ця людина – серце коледжу. І дуже шкода, що він зараз вже не працює.

Я мала щастя працювати його помічницею протягом десяти років. Для мене це був не тільки начальник, а і наставник, людина, яка прийняла мене як свою доньку (часто мене саме так і називали – Аня Бердиева). Працюючи в архівах з

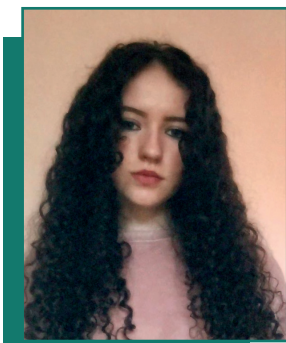
цією людиною над створенням музею коледжу, я дізналась про усі деталі історичного розвитку закладу та його славу, про людей, які тут працювали та ще більше полюбила це місце.

Коли вирішила стати викладачем, саме Берди Чариевич підтримав, не вагаючись, віддав мені свій предмет, поділився напрацюваннями та допомагав в майстерстві викладання. За цей час я набула безліч навичок, які стають мені в пригоді кожний день. Це Людина з великої літери, яка надихає своїм прикладом. Хтось його побоювався, хтось обожнював, хтось не розумів, але поважали абсолютно всі. Перше питання від випускників, які приходять у гості: «А Бердиев ще працює?». Берди Чариевич, якщо Ви це читаете, хочу сказати – завдяки Вам я та, хто я зараз є! Низький Вам уклін та подяка!

Взагалі я обожнюю свій колектив, це дійсно люди, які близькі один одному, хтось був одногрупниками, хтось родичі, друзі. Ми всі підтримаємо один одного та допомагаємо у важких життєвих ситуаціях та розділяємо радість один одного. Кожна нова людина в нашому колективі спочатку шокована, як таке можливо, а потім і сама стає одним цілим з нами. Колектив фахового коледжу – це єдиний організм. А наші студенти – це наші вітаміни, які живлять, надають сил та енергії бути креативними, змушують змінюватись та ставати краще. Наші студенти сучасні, швидкі, вибагливі, що мотивує нас вдосконалюватись кожного дня та тримати руку на пульсі.

Ми намагаємось йти в ногу з часом, ставати сучасними. Наприклад, почали готувати фахових молодших бакалаврів за освітньо-професійною програмою «комп'ютеризовані вимірювальні системи і технології», що є актуальною сьогодні. Постійно підвищуємо кваліфікацію та стаємо цифровими педагогами. З нетерпінням чекаємо на повернення студентів у стіни коледжу, щоб знову, як і раніше проводити час разом на виховних заходах, влаштовувати ярмарки, концерти, конкурси та спортивні змагання. Зараз, звісно, це також все присутнє в нашому навчальному процесі: безліч онлайн тренінгів, семінарів, відкритих лекцій від стейкхолдерів та цікавих особистостей. Але це не порівняти з людським живим спілкуванням. Три місяці зі студентами на початку минулого навчального року – це було для наших викладачів як оазис у пустелі.

Тож ми всім колективом віримо та сподіваємось, що ситуація зміниться на краще, студенти знову будуть в рідних стінах, а відбудова країни буде відбуватись саме за участі наших фахових молодших бакалаврів – метрологів та інших фахівців. А поки будемо і надалі триматись один за одного та намагатись зберегти те цінне, що в нас є.

КОЛЕДЖ – ЦЕ НАПРЯМОК МОГО ЖИТТЯ

Єлизавета Коровіна,
студентка Харківського фахового коледжу
харчової промисловості ДБТУ

Анотація. Коледж навчив мене не лише професійним навичкам, а й цінностями співпраці та взаємодопомоги. Я відчуваю велику повагу та вдячність до всіх, хто мене надихає. Впевнено можу сказати, що саме мій коледж, Харківський фаховий коледж харчової промисловості ДБТУ – найкращий коледж!

Abstract: The college taught me not only professional skills, but also the values of cooperation and mutual assistance. I have great respect and gratitude for everyone who inspires me. I can confidently say that my college, Kharkiv Vocational College of Food Technology of the State Border Guard Service of Ukraine, is the best college!

Я, студентка ВСП «Харківський фаховий коледж харчової промисловості ДБТУ» Єлизавета Коровіна, закінчила навчання другого курсу, і зрозуміла, що коледж – це не просто один з етапів мого навчання, але і напрям мого життя. Коледжанська спільнота стала для мене не лише другою родиною, а й стартом для особистого і професійного зростання. Навчання у коледжі перетворило мене на більш самостійну, впевнену та зрілу особистість. Я мала можливість обрати саме ту галузь, яка мені найбільше подобається. Результатом цього стали мої досягнення та успіхи. Я не лише мала змогу отримати високі оцінки, а й брати участь в конференціях та олімпіадах.

Завдяки викладачам та керівникам, які захочували розкрити мій потенціал та проявити креативність, я здобула перемогу на олімпіаді з правознавства. Також за успіхи у навчанні та активну участь у студентському житті я маю можливість отримувати стипендію. Це був великий та заслужений успіх в першу чергу особисто для мене, саме це мені надало впевненості у своїх силах і мотивацію для подальшого розвитку. Але не менш важливим є взаємини та співпраця з іншими студентами. Вони стали моїми друзями.

Ми стали членами однієї команди: допомагали один одному та ділилися знаннями і спільними досягненнями. Як і багато студентів, я засвоїла безліч знань про свою спеціальність, а також про те, як організувати свій час, спілкуватися з людьми та розвивати думки про свою майбутню кар'єру. Коледж дав мені можливість зустрітися з багатьма цікавими людьми. Нехай це будуть мої викладачі, чи мої одногрупники – всі вони надихають мене на нові досягнення.

У моєму коледжі є можливість здобувати не тільки одну спеціальність, особисто я зупинила увагу на спеціальності 071 «Облік і оподаткування», вона має заочну форму навчання. Це рішення є результатом мого глибокого інтересу до фінансів та бажання здобути додаткові знання, які допоможуть мені досягти нових професійних вершин. Друга спеціальність відкриє для мене нові кар'єрні можливості, тому я зможу працювати не лише у своїй основній сфері. Також є можливість поїхати на практику за кордон в Республіку Болгарія. Між коледжем та компанією Керко Българія ЕООД встановилися тісні партнерські відносини понад 7 років тому. Ця компанія – лідер з досвідом у 60 років в бізнесі обслуговування. Адміністрація коледжу у воєн-

ний час змогла, завдяки програмі закордонного стажування, надати студентам можливість підвищити свої фахові компетенції, вдосконалити рівень володіння іноземними мовами, розвивати комунікативні навички, а це якісний крок до фахової конкурентоздатності у майбутньому на ринку праці.

Коледж навчив мене не лише професійним навичкам, а й цінностями співпраці та взаємод-

помоги. Я відчуваю велику повагу та вдячність до всіх, хто мене надихає. Впевнено можу сказати, що саме мій коледж, Харківський фаховий коледж харчової промисловості ДБТУ – найкращий! Він допоможе мені зробити великі кроки до моєї мрії та досягти успіху у подальшому житті. Завжди буду вдячна за цей важливий етап та підтримку, яку отримала від коледжу, його викладачів та моїх одногрупників.